

To'on yó'o kían nì taa San Mateo, ña ká'an sa'a Jesús

Nā yó'o kúú nā ve'e Jesús

¹ Ña yó'o kúú tuti noo tándaa yíko kuu ndidaá ñayuu nì sa kuu nā ve'e Jesucristo, nā nì kii tein nā ve'e rey David, ta rey David nì kii tein nā ve'e Abraham. ² Chi de'e Abraham ñoo nì sa kuu Isaac, ta de'e Isaac nì sa kuu Jacob, ta de'e Jacob nì sa kuu Judá xí'ín dao ka ñani ra. ³ Ta de'e Judá xí'ín iin ñá'a naní Tamar nì sa kuu Fares xí'ín Zara, ta de'e Fares nì sa kuu Esrom, ta de'e Esrom nì sa kuu Aram, ⁴ ta de'e Aram nì sa kuu Aminadab, ta de'e Aminadab nì sa kuu Naasón, ta de'e Naasón nì sa kuu Salmón, ⁵ ta de'e Salmón xí'ín Rahab nì sa kuu Booz, ta de'e Booz xí'ín Rut nì sa kuu Obed, ta de'e Obed nì sa kuu Isaí. ⁶ Ta de'e Isaí nì sa kuu David, nā nì sa kuu rey noó nā Israel, ta de'e rey David nì sa kuu Salomón, ta naná Salomón nì sa kuu ñadi'í Urías.

⁷ Ta de'e Salomón nì sa kuu Roboam, ta de'e Roboam nì sa kuu Abías, ta de'e Abías nì sa kuu Asa, ⁸ ta de'e Asa nì sa kuu Josafat, ta de'e Josafat nì sa kuu Joram, ta de'e Joram nì sa kuu Uzías, ⁹ ta de'e Uzías nì sa kuu Jotam, ta de'e Jotam nì sa kuu Acáz, ta de'e Acáz nì sa kuu Ezequías, ¹⁰ ta de'e Ezequías nì sa kuu Manasés, ta de'e Manasés nì sa kuu Amón, ta de'e Amón nì sa kuu Josías, ¹¹ ta de'e Josías nì sa kuu Jeconías xí'ín dao ka ñani ra tá tiempo nì kuei nā ñoo Israel noo ndá'a ta ñoo Babilonia.

12 Tá n̄i ndi'i n̄i k̄uei n̄a Israel t̄ixi ndá'a t̄a Babilonia, dá n̄i s̄a io iin de'e Jeconías ñoo, ta n̄i s̄a naní rá Salat̄iel, ta de'e Salat̄iel n̄i s̄a kuu Zorobabel, 13 ta de'e Zorobabel n̄i s̄a kuu Abiud, ta de'e Abiud n̄i s̄a kuu Eliaquim, ta de'e Eliaquim n̄i s̄a kuu Azor, 14 ta de'e Azor n̄i s̄a kuu Sadoc, ta de'e Sadoc n̄i s̄a kuu Aquim, ta de'e Aquim n̄i s̄a kuu Eliud, 15 ta de'e Eliud n̄i s̄a kuu Eleazar, ta de'e Eleazar n̄i s̄a kuu Matán, ta de'e Matán n̄i s̄a kuu Jacob, 16 ta de'e Jacob n̄i s̄a kuu José, ta José n̄i s̄a kuu yíi María, ta de'e María kúú Jesús, n̄a kúú Cristo, n̄a dákaki ñáá. 17 Noo ndidaá n̄a sá'ano yó'o, kándaá inio ña nda Abraham, ta nda David n̄i s̄a kuu na ux̄i komi n̄a sá'ano. Ta nda David, ta nda tiempo n̄i k̄uei n̄a Israel t̄ixi ndá'a t̄a Babilonia, n̄i s̄a kuu na ux̄i komi ka n̄a sá'ano. Ta nda tiempo n̄i k̄uei n̄a ñoo Israel t̄ixi ndá'a n̄a ñoo Babilonia, ta nda tiempo Cristo n̄i s̄a kuu tuku na ux̄i komi n̄a sá'ano.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaki Jesús

18 Di'a n̄i kuu tá n̄i kaki Jesús: María, ta kakuu naná Jesús, s̄a n̄i x̄i'o va xi to'on xi noo José ña tanda'a x̄i x̄i'ín rá. Tído tá k̄o ñá'a naki'in tá'an na kande'i na, kúú n̄i t̄u va María ñó'o de'e xi, ch̄i Esp̄iritu ij̄i Ndios n̄i x̄i'o ña ndato yó'o noo x̄i. 19 Ta José naní t̄a kakuu yíi x̄i, ta sa'á ña kúú rá iin t̄a ndaa, ta k̄o kóni ra chinaní kini ñáá rá, sa'á ñoo n̄i n̄akani iní ra ña dión oon va dánkoo ñáá rá. 20 Tá n̄i ndi'i n̄i ka'i iní ra ña dión kee ra, ta kúú n̄i na'a noo iin ángel n̄i kixi noo sato'o yo Ndios noo rá t̄ixi sani. Dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín rá:

—José, n̄a ve'e David, o s̄a nákan̄i kuách̄i inon ki'ón María kakuu ñadi'óon, dá ch̄i mií Esp̄iritu ij̄i Ndios n̄i x̄i'o ña'a ndato yó'o noo x̄i, sa'á ñoo n̄i

t̄u xi ñó'o de'e xi. ²¹ Ta dákáki xi iin tayíí ló'o, ta chinanón xi Jesús, dá ch̄i ta yó'o dákáki na ñoo xi noó kuachi kée na —kaá na.

²² Ta ndidaá ña yó'o ni kuu, dá ni xinkoo noo ni ka'an Ndios xí'in profeta, tá'an na sa kasto'on xí'in ñayuu to'on ni ka'an mií Ndios xí'in ná, ch̄i di'a ni kaa na:

²³ Mií'an t̄u iin tadi'í táki kaño'o de'e xi.

Ta chinaní ná xi Emanuel.

To'on yó'o kóni kaa: Ió Ndios xí'in yó.

²⁴ Tá ni ndoto va José, kúú ni kee ra choon ni sa'anda ángel ñoo. Ta kúú ni tandá'a vá rá xí'in xí.

²⁵ Tído ko ni náki'in tá'an ta'on na kudi nduú na xian nani ni sa ño'o taleé ñoo. Tá ni kaki xi, dá ni chinaní ñáá ná Jesús.

2

Di'a ni kuu tá ni sa'an ta ndichí noó ni kaki Jesús

¹ Ta ni kaki Jesús ñoo Belén, ña nákaa chí kuendá Judea, ta daá nákaa Herodes kúú rá rey chí kuendá Judea. Dá ni kasáa dao ta ndichí ñoo Jerusalén, ta ni kii ra chí noo xino ndindii. ² Ta ni ndato'on rá na ñoo Jerusalén, ta kaá ra:

—¿Ndeí ió na kúú rey noó na Israel, na ni kaki ñoo? Dá ch̄i nda ñoo ndu ñoo ni xini ndu ni xinkoo iin tiño saá, sa'á ñoo ni kandaá ini ndu ña ni kaki na, ta vej ndu kandaño'o ndu na —kaá ra.

³ Tá ni ni'í tó'on rey Herodes, ta kúú ni naá vá ini ra, ta dión ta'ani ni ndo'o ndidaá na ñoo Jerusalén.

⁴ Sa'á ñoo ni kana Herodes ndidaá kúú ta duti saku'a, xí'in ta dána'a ley Moisés, ta ni ndato'on ñáá rá:

—¿Ndeí kaki na kakuu Cristo, na dákáki ñáá?

⁵ Dá n̄i kaa t̄aa ñoo x̄í'ín rá:

—Kaki na ñoo Belén, ñ̄a nákaa kuendá Judea yó'o, dá ch̄i di'a n̄i taa iin profeta ñ̄a n̄i ka'an Ndios x̄í'ín ná:

⁶ Ñoo Belén, ñ̄a nákaa kuendá Judá,
kandaya'i cháá k̄a yó'ó noo dao k̄a ñoo ñó'o
kuendá Judá,
dá ch̄i xaan kaki iin r̄a katiin ndaa na ñoo Israel,
na kúú ñooj,
ta dándáki ñ̄aa rá, kaá Ndios x̄í'ín profeta na
—kaá r̄a.

⁷ Dá n̄i kana de'é rey Herodes t̄aa ndichí ñoo, dá n̄i ndato'ón ndichí ñ̄aa rá ndá kuu kúú mií mií kuu n̄i x̄inkoo t̄iñoo ñoo. ⁸ N̄i ndi'i, dá n̄i t̄anda'á ñ̄aa Herodes kua'an r̄a ñoo Belén, ta kaá r̄a x̄í'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ndato'ón va'a ndó ndeí ió tayíí ñoo. Tá n̄i naní'i ndo x̄í, dá naki'o ndó kuendá nooí, dá ná ko'ón ta'aní yu'u kandaño'i x̄i —kaá r̄a.

⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Herodes dión, dá n̄i kankuei t̄aa ñoo kua'an r̄a. Ta t̄iñoo, kirí n̄i xini r̄a nda ñoo mií rá ñoo x̄ionoo rí kua'an r̄i noo rá. Ta n̄i saa r̄i n̄i sa tuu rí dinj vé'e noo ió tayíí ñoo. ¹⁰ Tá n̄i xini r̄a n̄i sa tuu rí, kúú n̄i kadij nda'o iní r̄a. ¹¹ Dá n̄i ku'u ra ve'e ñoo. Dá n̄i xini r̄a x̄í x̄í'ín María, naná x̄i. Dá n̄i sa kujta x̄ití rá noo x̄í, ta n̄i sa ndaño'o ñ̄aa rá. Dá n̄i sonó rá yú'u satō noo ñó'o ñ̄a va'a, dá n̄i taó rá ñ̄a n̄i dokō rá noo x̄í. Ta ñoo kúú oro, x̄í'ín dusa támi sá'an, x̄í'ín sití támi sá'an naní mirra. ¹² Tído t̄ixi saní n̄i ka'an Ndios x̄í'ín rá ñ̄a ná dá'a n̄i nandió kuéi ra noo Herodes. Sa'á ñoo iin k̄a va ích̄i n̄i nandió kuéi ra kua'an nó'o rá.

D̄i'a n̄i kuu tá n̄i sa'ání rey Herodes kua'á nda'o taleé

13 Tá n̄i ya'a taa ñoó kua'an ra, dá n̄i ka'an iin ángel n̄i kii noo sato'o yo Ndios xí'ín José t̄ixi s̄ani, dá kaá na:

—Ndakoo yo'ó, ta ki'in taleé xaan xí'ín naná x̄i, ta kuino k̄i kua'án Egipto, ta ñoó kandeí ndó nda ná kasto'on tukui xí'ín ndó, dá ch̄i kas'á rey Herodes nándukú rá taleé xaan ka'ání rá —kaá na.

14 Dá n̄i ndoto José, ta sakuaá kuu dáá ñoó n̄i ki'in ra taleé ñoó xí'ín naná x̄i, dá n̄i kee ra kua'an ra Egipto. 15 Ta ñoó n̄i sa ndei na nda n̄i kasandaá kuu n̄i xi'i Herodes. Dión, dá n̄i x̄inkoo to'on n̄i ka'an Ndios xí'ín profeta na: “Nda ñoo Egipto n̄i nakanai de'i vei xi.”

16 Tá n̄i kandaá iní Herodes ña n̄i danda'í ñaá ta ndichí ñoó, kúú n̄i xido nda'o iní ra. Sa'á ñoó n̄i sa'anda ra choon ña ná kuu ndidaá takuálí yíi ko ñá'a x̄ino uu kua ndéi ñoo Belén xí'ín ndidaá takuálí yíi ndéi ñoo kuálí ñó'o noo kúú kuendá Belén ñoó, ch̄i sa kua'an x̄inkoo uu kua n̄i xini ta ndichí ñoó n̄i x̄ino tiño. 17 Ta sa'á ña n̄i kee ra dión, sa'á ñoó n̄i x̄inkoo noó n̄i ka'an profeta Jeremías:

18 Táí káyu'ú na ñá'a ndéi ñoo Ramá.

N̄i'i nda'o sá kíán, ta nda'í tánaán xí'ín ndirá nooan. Ta ndéi'i Raquel sa'a de'án, ta ko kuú ta'on natián tandeé iní, ch̄i n̄i xi'i ndi'i xi.

19 Tá n̄i xi'i Herodes, dá n̄i na'a noo túku iin ángel n̄i kii noo sato'o yo Ndios noo José t̄ixi s̄ani noo ió ra ñoo Egipto, 20 dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndakoo, ta kuaka tayíi ló'o xaan xí'ín naná x̄i, ta nandío kuéi ndó kua'án nó'o ndo Israel, dá ch̄i sa n̄i xi'i ndi'i va taa, ra ndúkú tayíi ló'o xaan ka'ání rá —kaá na.

21 Dá n̄i ndakoo ra, dá n̄i nakuaka ra tayíí ló'ò ñoo xí'ín naná xi, dá n̄i kee na kua'an nó'ò ná ñoo Israel. 22 Tído n̄i ni'í tó'on na ña Arquelao n̄i nakuín noo tatá ra rey Herodes dándáki ra kuendá Judea, sa'á ñoo n̄i yu'ú na ko'on na kandeí na ñoo. Tído n̄i kast'on tuku Ndios tixi sani xí'ín José ña ná ko'on na chí kuendá Galilea kandeí na. 23 Dá n̄i saa na ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, ta ñoo n̄i sa ndeí na. Dión, dá n̄i xinkoo noo n̄i ka'an profeta ña kananí xí ta ñoo Nazaret.

3

Di'a n̄i kuu, dá n̄i kasá'á kást'on Juan ña kasaa Jesús

1 Tein tiempo daá ñoo, dá n̄i kasá'á Juan, na dákodo ndúta ñayuu, dána'a na noo ñayuu noo kúú yukú ichí chí kuendá Judea, 2 ta kaá na xí'ín ná:

—Nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, chí sa n̄i kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñaá ná.

3 Ta sa'a mií Juan yó'o n̄i ka'an profeta Isaías tá sa na'á, chí di'a n̄i kaa na:

Kayu'ú iin ta noo kúú yukú ichí, ta kaa ra:

“Kandeí nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná”, kaá na.

4 Ta dá'on n̄i sa ndixi Juan n̄i kava'a xí'ín ídi camello. Ta iin cincho ñí n̄i kao noo nákaa tixi na. Ta sa seí ná tika xí'ín ndudí yukú. 5 Ta kuá'á nda'o ñayuu ndeí ñoo Jerusalén xí'ín na ndeí dao ka ñoo ñó'o chí kuendá Judea xí'ín na ndeí ñoo ñó'o yati yuta Jordán ñoo sa kii noo nákaa Juan. 6 Ta sa na'o na kuachi na noo Ndios, ta kúú sa dákodo ndúta ñaá Juan ini yuta naní Jordán.

⁷ Tá n̄i xini Juan ña kua'á nda'lo ta fariseo xí'ín ta saduceo vei ta'ani kodo ndúta rá noo ná, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¡Ndo'ó kúu tata de'e koo! ¿Ndá yoo kaá daá xí'ín ndo'ó ña dión oon ni kaka ndó noo ña xido ini Ndios, ña vei dándó'o naní nio ndo? ⁸ Koo ini ndo kee ndó ña va'a, ña ná'a ña miían ndaa kuiti n̄i nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó. ⁹ Ta ná dá'a n̄i ka'án ndó ña sa'á ña kúu ndó na ve'e Abraham, sa'á ñoo kaka ndó. Dá chí miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ndee Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan na ve'e Abraham. ¹⁰ Ta kana'á ta'ani ndó ña sa ió nduu va hacha ka'andaan yo'lo yito, sa'á ñoo ndi ndaa mií vá yito ko xí'o ku'i va'a, yiróon kúu rá ta'anda, dá kee ra kei ra noo kéi ñó'o.

¹¹ 'Miían ndaa kíán dákodo ndútaí ndo'ó ini taku'í, chí n̄i nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó. Tído sata yú'u vei iin na ndáya'i cháa ka o duú yu'u, ta ni ko káni vían taó yu'u ndisa ná, chí ndáya'i cháa ka na o duú yu'u. Ta noón kúu na dákodo ndúta ndo'ó xí'ín Espíritu i Ndios, xí'ín ño'ó ita. ¹² Ta noón kúu táto'on iin ta tánee iin ña'a ndá'a ná dáxixi na tirió xí'ín tachí. Ta kú'o dión taó xoo na noni tirió tein xe'án. Ta nataán va'a naan ini yáka ná, ta xe'án ñoo chiño'o na xí'ín ñó'o kéi, ña ni iin kuu o ndá'o —kaá Juan.

¹³ Ta kúu n̄i keta Jesús chí kuendá Galilea vei na yuta Jordán noo nákaa Juan, dá dákodo ndúta ñaá ná. ¹⁴ Tído ko xí'ín ta'on Juan dákodo ndúta ñaá ná, chí kaá na:

—Yu'u di'a va xínño'ó kodo ndúta kee mií ní. Ta, ¿ndiva'a vei di'a ní noo yú'u ña dákodo ndútaí mií ní?

¹⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Joon ní kaaon, dá chi kánian kee yó ndidaá choon sa'ándá Ndios —kaá na.

Dá ni xino ini Juan dákodo ndúta ñaa ná. ¹⁶ Tá ni ndi'i ni sodo ndúta Jesús, dá ni nakuin ndichi na ini takui ñoo. Kúu mií dáá ni nonó induú. Dá ni xini na Espíritu ii Ndios ni naxino na sata Jesús, ta káa na táto'on káa iin paloma. ¹⁷ Ta nda induú tá ni ka'an Ndios xí'in Jesús:

—Yo'ó kúu de'e man yu'u, ta náta'an nda'o inii xiní yo'ó —kaá na.

4

Dì'a nì kuu tá nì ka'án ña u'u dátuuán Jesús

¹ Dá ni kee Espíritu ii Ndios ndáka na Jesús kua'an na din yúku ichí, dá korndodó ñaa ña u'u. ² Ta ni sa ne'e ii ná uu diko kuu, uu diko ñoo, ta ni iin ña'la ko ní seí na. Ta ni ndi'i, dá nda'í ni kasá'á kuíko na. ³ Ta kúu ni kasáa ña u'u, ña xirndodó ñaa, noo ná. Dá ni kaaan xí'in ná:

—Tá miian ndaa ndisa de'e Ndios kúu ní, dá kían ka'anda ní choon noo yuu xaan, dá ná nduan pan kaxí ní.

⁴ Dá ni kaa na xí'an:

—Dì'a va kaá tuti ii Ndios: “O duú ta'on tó'on pan xínño'ó ñayuu keí ná, dá kataki na. Dì'a to'on Ndios ta'ani xínño'ó ná kueídó'o na, dá kataki ndisa na” —kaá Jesús.

⁵ Ni ndi'i, dá ni kee ña u'u ndáka ñaaán kua'an ñoo Jerusalén, ña kúu ñoo Ndios. Dá ni dakáa ñaaán noo dikó cháa ka din ve'e ño'o ká'ano íin ñoo. ⁶ Dá ni kaaan xí'in ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían dánkao ní mií ní nda noñó'o káa, chí di'a kaá tuti ií Ndios:

Ka'anda Ndios choon noo ángel ná saa na kandaa na yo'ó.

Ta kuita nduu na xí'in ndá'a ná natiin na yo'ó, dá kían ná o tákue'e sa'on kee yuu.

⁷ Dá nì kaa Jesús xí'án:

—Ta di'a ta'ani kaá tuti ií Ndios: “O sa kórndodó ndó Ndios, na kúú sato'o ndo” —kaá na.

⁸ Dá nì kee tukuan ndáka ñaáán kua'an nda diní iin yúku dikó nda'o. Dá nì daná'an ndidaá kúú ñoo ñó'o iin ní kúú ñayuú noo ná, xí'in ndidaá tá'an ña ndato dándákian. ⁹ Dá nì kaaan xí'in ná:

—Ió yu'u ña nakí'oi ndidaá ña káa noo ní tá ná nakuiin xítí ní nooí, ta kandaño'o ní yu'u.

¹⁰ Dá nì kaa Jesús:

—Kuya'a kua'an nooí, ña u'u, chí di'a va kaá tuti ií Ndios: “Koo ini ndo kandaño'o ndó iin tó'on diní Ndios, na kúú sato'o ndo, ta sava'a noo iin tó'on míí ná koni kuáchí ndó” —kaá na xí'án.

¹¹ Dá nì kexoo ña u'u kua'an. Dá nì kasáa ángel nì chindeé ná Jesús.

Dí'a nì kuu tá nì kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu

¹² Tá nì ni'í tó'on Jesús ña nákaa Juan ve'e kaa, dá nì nandió koo na chí kuendá Galilea. ¹³ Kúú nì dankoo na ñoo Nazaret noo nì sa io na. Dá nì kí'in na kua'an na koo na ñoo Capernaum, ta kíán iin ñoo nákaa yati yú'u taño'o noo nì sa kuu ñó'o na kuendá Zabulón xí'in Neftalí. ¹⁴ Díon nì kuu, dá nì xinkoo to'on nì ka'an profeta Isaías, chí di'a nì kaa na:

15 Di'a ndo'o na ndéi kuendá Zabulón xí'ín na ndéi kuendá Neftalí, tá'an na ndéi chí yú'u taño'o, ña nákaa iin ka xoo yuta Jordán, noo kúu kuendá Galilea, noo ndéi ñayuu ko kúu na Israel.

16 Ta ñayuu ndéi ñoo ñoó, sa íin naá ñaxintóni ná, tído viti ndato ni natoon noo ná. Ta va'ará sa xionoo na iin íchi naá noo kuu na, tído viti ndato ni natoon noo ná, kaáan.

17 Nda daá ni kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, dá chi sa ni kuyati va kuu ña kían ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándaki ñaá ná.

Di'a ni kuu tá ni kana Jesús dao taa tén tiyaká ña kanoo ra xí'ín ná

18 Ta noo xíka Jesús kua'an na yú'u taño'o naní Galilea, ñoó ni xini na uú taa, iin ra kúu Simón, tá'an ra ni chinaní ná Pedro, ta iin ra kúu Andrés, ñani mii rá. Ta ñó'o ra chíkaa ra ñono rá ini takuií, chi kúu rá ta tén tiyaká. 19 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakíi ndo ná ko'o kanooó xí'ín yu'u, dá ná dána'i noo ndo taó ndo ñayuu tein kuachi na tát'on kée ndó taó ndo tiyaká ini takuií —kaá na.

20 Ta kúu vití'ón ni ñankoo ra ñono rá. Kúu ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín Jesús.

21 Ta noo xíka Jesús kua'an na cháa ka chí noo, kúu ni xini na uú ka taa, ta iin ñani kúu, iin ra naní Jacobo, ta iin ka ra naní Juan. Ta kúu rá de'e taa naní Zebedeo. Ta ñó'o ra ini barco nákoto ra ñono rá xí'ín tatá ra. Dá ni kana ñaá Jesús. 22 Ta kúu vití'ón ni ñankoo ra tatá ra xí'ín barco ñoó. Dá ni kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín Jesús.

23 Ta *n̄i* *n̄a*ta'an Jesús *n̄i* *x̄ionoo* na chí kuendá Galilea ñoo sa *daná'a* na iin rá iin ve'e noo ndítútí na Israel. Ta *dána'a* na to'on va'a, ña kían ká'an ndi koo ndu'u yó t̄ixi ndá'a Ndios. Ta sa nduva'a na ñayuu ndó'o ndi ndáa mií vá kue'e, ta sa nduva'a na na u'u ñíi. 24 Ta iin níi kúú kuendá Siria ñoo *n̄i* kasandaá to'on sa'a Jesús, sa'a ñoo ndidaá xían ndáka ñayuu na kú'u vei na noo Jesús, á mií ná ndó'o na kue'e, o mií ná kúú ná na u'u ñíi, o mií ná kúú ná na ndó'o níō kée espíritu kini, o mií ná kúú ná na xí'i yí'i, o mií ná kúú ná na *n̄i* natíi ñíi. Ta ndidaá ná *n̄i* nduva'a *n̄i* kee Jesús. 25 Ta kua'á nda'o na ndéi kuendá Galilea, xí'in na ndéi ndin uxi ñoo ká'an xí'in ná Decápolis, xí'in na ñoo Jerusalén, xí'in dao ka na ndéi kuendá Judea, xí'in na ndéi iin ka xoo yuta Jordán tákuei na Jesús xionoo na.

5

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús din̄i iin yúku

1 Tá *n̄i* xini Jesús ña kua'á nda'o kúú ñayuu ñoo, dá *n̄i* kaa na din̄i iin yúku ín ñoo. Dá *n̄i* sa koo na. Ta *n̄i* natuu yati ta xionoo xí'in ná ñoo noo ná. 2 Dá *n̄i* kasá'á ná *dána'a* na noo rá, ta kaá na:

3 —Ndiká'án ndi kúu ví na nákoní ña xínñó'ó ná Ndios, chí na yó'o kúu na sa ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios.

4 'Ndiká'án ndi kúu ví na ndé'i, dá chí natiin na t̄andeé iní noo Ndios.

5 'Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu nda'í ió ini, dá chí na yó'o kúu na natiin noñó'o yó'o noo Ndios.

6 'Ndiká'án ndi kúu ví na xí'i doko sa'a ña ndaa, ta íchi ini na koni na ñá, dá chí ndinoo ini na xí'in ña ndaa kee Ndios.

7 'Ndiká'án ndi kúu ví nā ká'ano ini, dá chī ku'u ini Ndios sa'a ná.

8 'Ndiká'án ndi kúu ví nā kómí iin níó vii, dá chī koni xí'ín noo ná Ndios.

9 'Ndiká'án ndi kúu ví nā ndúkú ña nandei va'a dao ka ñayuu, dá chī nā yó'o kúu nā kananí de'e Ndios.

10 'Ndiká'án ndi kúu ví nā ndó'o níó sa'á ña kée na ña ndaa, dá chī nā yó'o kúu nā ñi'í ña kaño'o na tixi ndá'a Ndios.

11 'Ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó tá ká'an ndava'a ñayuu xí'ín ndó, o tá kéndava'a na xí'ín ndó, o tá káva'a na kuá'a noó ña to'ón sa'a ndo sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. 12 Ta ná kadij iní ndo, ta ñóchí kuu ini ndo, dá chī ká'ano nda'o ña va'a ko'on Ndios ki'o na noo ndo chí induú sa'á ña ndó'o ndó dión, dá chī ki'o dión ta'ani ni kenda'va'a na xí'ín profeta ni sa ndei sa na'á.

Yó'o dána'a Jesús ña kúu yó táto'on ñii ñayuu yó'o

13 'Ndo'ó kúu táto'on ñii ñayuu yó'o, tído tá ni ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'án, dá ndu'o'ova tukuan? Ko ta'ón ka ña'a kuu kechóon yóan. Ndá kata va yóan sata vé'e, ta kuei ni'ini ñayuaan kanoo na.

Kúu yó táto'on iin ña'a dátoon noo ñayuu

14 'Ta kúu ta'ani ndó táto'on iin ña'a dátoon noo ñayuu, ta ndó'o ndó táto'on ndó'o iin ñoo kánóo diñi yúku, dá chī o kúu ta'on dáda'i na ña. 15 Ta dión ní, ni iin tó'ón ñayuu ko chí'no'o iin íti, dá chikaá naán tixi iin sato. Di'a chí'noo naan noo dikó, dá katoogan noo ndidaá nā ndéi ini ve'e. 16 Ta ki'o dión kánian katoon ndo noo iin rá iin ñayuu, dá ná

koni na ña va'a kée ndó, dá ná keká'ano na tatá yo Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús sa'a choon sa'ándá ley Moisés

17 'Ná dá'a ni ka'án ndó ña vei yu'u dátúúí choon sa'ándá ley Moisés xí'ín ña ni taa ndidaá profeta. Di'a vei yu'u dáxinkooi choon sa'ándáan. 18 Dá chí miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña xían nani ió induú xí'ín noñó'o, ni iin tó'ón ta'on tá'í letra ley o kándaá, miían xinkoo ndi'i noo ká'an. 19 Sa'á ñoo, ndi ndáa mií vá ñayuu xío kao iin káa choon kuálí sa'ándá ley, ta k'i'o dión ta'ani kee na dána'a naán noo dao ka ñayuu, dá kían cháá vá kandaya'i na tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. Tído ndi ndáa na seídó'o choon kuálí yó'o, ta dión dána'a na noo dao ka ñayuu, noón kúú na kandaya'i nda'o tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. 20 Ta ká'ín xí'ín ndó ña kánian kuita ndaa cháá ka ndo kee ndó ña kóni Ndios o duú ta dána'a ley xí'ín ta fariseo, dá chí tá koó, dá kían ni iin kuú ta'ón o ndú'u ndó tixi ndá'a Ndios, na ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni karyú yó xí'ín ñani tá'an yó

21 'Sa ni seídó'o va ndó choon ni ta'anda noo na sá'ano ve'e yó: “O sa ka'ání ndó ndii, ta ndi ndáa ñayuu sa'ání ndii, miían keyíko sa'a ná sa'á kuachi ni kee na.” 22 Tído yu'u di'a ká'ín xí'ín ndó ña ndi ndáa mií vá ñayuu, va'ará ná karyú óon na xí'ín ñani tá'an na, miían keyíko Ndios sa'a ná. Ta ndi ndáa mií vá ñayuu yá'a ká'an xí'ín ñani na ña kúú ná ñayuu xixi, noón kúú na kandoo kakuu na ñayuu kómí kuachi noo na sá'ano ñoo yo. Ta ndi ndáa mií ñayuu, na ká'an xí'ín ñani tá'an na ña ni

lú'u kọ chón na, noón kúú na ko'on kaño'o indayá noo kéi ñó'o.

²³ 'Ta viti, tá kua'an ndo doko ndo ña'a noo Ndios, ta ni ndusáa ini ndo ña kọ ñá'a ndeyíko ndo tandó'ó ndo xí'ín ñani ndo, ²⁴ dá kían kánian dánkoo tóo ndó ña né'e ndó kua'an ndo doko ndo noo náa ñoó, ta dinñó'ó kua'an ndo ndaka ndo ña maní noo ñani ndo. Tá ni ndi'i, dá nandió kuéi ndó doko ndoán noo Ndios. ²⁵ Ta ndi'i ini ndo kandoo maní ndo xí'ín ñayuu naá xí'ín ndó nani xíka ndó kua'an ndo noo tá né'e choon. Dá chị tá koó, dá nakí'o na ndo'ó noo ndá'a rá. Ta tá né'e choon ñoó kúú rá nakí'o ndo'ó noo ndá'a tá ndaá yé'é kaa, dá chikaa rá ndo'ó ve'e kaa. ²⁶ Tá miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña o yáa ta'on ndó nda rá ná chiya'i ndi'i ndó sa'á ña ni kee ndó.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni kee yó kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í yo o yí yo

²⁷ 'Sa ni seídó'o va ndó choon kaá di'a: “O sa kée ndó kuachi xí'ín na kọ kúú ñadi'í ndo o yí ndo.”

²⁸ Tído yu'u ká'in xí'ín ndó ña ndi ndaa mií vá taa nákaní lóko ini rá ndé'é rá iin ñá'a, ta nákaní kue'é ini rá xí'án, roón kúú rá ni ya'a ni kee kuachi xí'án xí'ín ñaxintóni rá.

²⁹ 'Sa'á ñoó, tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín nduchí nóo xoo kuá'a ndo, dá kían taó ndoán, ta kaño'ó ndoán. Dá chị va'a cháá kaa ná naá iin nduchí nóo ndo o duú kaa dáketa na iin ní ndó indayá. ³⁰ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a xoo kuá'a ndo, dá kían ka'anda ndoán, ta kaño'ó ndoán. Dá chị va'a cháá ka ña ná kamaní iin ndá'a ndo o duú kaa dáketa na iin ní ndó indayá.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

³¹ 'Sa ñi seídó'o ta'ani ndó iin ka choon kaá di'a: “Ndi ndáa mií vá taa kóni dánkoo ñadi'í ra, dá kían naki'o ra iin tuti ña ká'an ña kóni ra dánkoo ñaá rá.”

³² Tído yu'u ká'in xí'in ndó ña ndi ndáa mií vá taa dánkoo ñadi'í ra, ta kọ kían sa'á ña ñi xini xíxi ñaá, dá kían mií rá kedaá xí'in ñadi'í ra, dá ya'án keeán kuachi xí'in iin ka taa. Ta dión ní taa náki'in tá'an xí'án, yá'a ra kee ra kuachi xí'án.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni nachina'á yó ni iin ña'a

³³ 'Ta sa ñi seídó'o ta'ani ndó iin ka choon ñi ta'anda noó na sá'ano ñoo yo: “O sa kété'ón ndó ña ñi nachina'á ndó kee ndó noo sato'o yo Ndios. Di'a koo ini ndo kee ndó ña ñi kaa ndo kee ndó.” ³⁴ Tído yu'u ká'in xí'in ndó, o sa náchina'á ndó ni iin ña'a, dá k'i'o ndó to'on ndó. O sa náchina'á ndó induú, dá ch'i noo ió mií Ndios kían, ³⁵ ta o sa náchina'á ndó noñó'o yó'o, dá ch'i yó'o ndíta sa'a Ndios, ta o sa náchina'á ndó ñoo Jerusalén, dá ch'i ñoo mií rey ká'ano kían. ³⁶ Ta ni o sa náchina'á ndó dini ndo, dá ch'i o kándeé ta'on ndó ndekuxí ndo ni iin tó'ón idí dini ndo, ta ni o kándeé ndó ndendei'í ndoán.

³⁷ Tído ndo'ó, tá kaa ndo jaan, ta dión ná kakian. Tá kaa ndo koó, ta dión ná kakian. Ch'i tá yá'a ndó ká'an ndo cháá ka to'on, dá kían ndéi ndó kée ndó ña kóni ña kini.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ku'u ini yo sa'á na xini u'u ñaá

³⁸ 'Ta dión ní sa ñi seídó'o ndó iin ka choon kaá di'a: “Tá ñi taó ná iin nduchí nóó ndo, dá kían taó ta'ani ndó nduchí nóó na. Tá ñi taó ná iin no'o

ndó, dá kían taó ta'ani ndó iin no'o na.” ³⁹ Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó, o sa chídáó tá'an ndó xí'ín ñayuu kíni. Va'a kaan di'a kee ndó: Tá ni kani na iin xoo noo ndo, ki'o ndó iin ka xoo ná kani na. ⁴⁰ Ta ndáa na kóni ka'an kuachi sa'a ndo, ta xío ndaa ra do'ono ndo, dá kían ki'o ndóan noo rá, ta konó ta'ani ndó naki'in ra kotó ndo. ⁴¹ Ta ndi ndáa mií ra kéndusa xí'ín ndó kandio ndó ña'a ra ko'on ndo iin kilómetro dao, kua'an ndo xí'ín rá nda oni kilómetro. ⁴² Ta ndáa na xika iin ña'a noo ndo, ki'o ndóan noo ná. Ta ndáa na kóni ki'in tóo ña'a noo ndo, o sa kádí'inda ndóan noo ná.

⁴³ 'Ta sa seídó'o ta'ani ndó ña ni ka'an dao ka ñayuu: “Ku'u ini ndo sa'a ñayuu xí'ín ndó, ta koni u'u ndo na xiní u'u ñaá.” ⁴⁴ Tído yu'u di'a ká'ín xí'ín ndó ña ku'u ini ndo sa'a na xiní u'u ñaá, ta ka'an va'a ndó xí'ín na ká'an ndava'a xí'ín ndó, ta keva'a ndó xí'ín na ká'ín'ó ñaá, ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a na kénóo ñaá, xí'ín sa'a na kéndava'a xí'ín ndó. ⁴⁵ Díón, dá ná'a ndo ña miían ndaa kúú ndó de'e tatá Ndios, na ió induú, na dáxinkoo ndindii sata ñayuu kíni xí'ín ñayuu vá'a, na dákoon dai sata ñayuu ndaa, xí'ín ñayuu kíni. ⁴⁶ Dá chi tá kú'u ini ndo sava'a sa'a na kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndí kían va'a ni'i ndo? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña dión ta'ani kée ra kí'in ya'i sa'a ñó'o? ⁴⁷ Tá ká'an ndo ndisá'an xí'ín sava'a ñani tá'an ndó, dá kían, ¿ndí kían va'a kée ndó, xiní ndo? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña dión ta'ani kée na ko ná'á Ndios tein mií ná? ⁴⁸ Tído ndo'ó, koo ini ndo kenda ndi'i ndó choon táto'on kenda tatá yo Ndios, na ió induú, choon.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó chindeé yó na kúnda'í

¹ 'Kandaa ndo mií ndó, o sa ndúkú ndó kee ndó ña va'a noo ñayuu sa'á ña kóni ndo kande'é va'a na ndo. Dá chī tá kée ndó dión, dá kían ni iin ña va'a o nándió né'e tatá Ndios, na ió induú, noo ndo. ² Sa'á ñoó, tá kua'an ndo kī'o ndó dī'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni ka'an ndo xí'in ra tuú trompeta ña kuita ra tuu ra noo ndo tát'on kée ta u u noo ini ve'e noo náta ka yó xí'in noo xionoo ra keí. Dión kée ra, dá ná chinaní va'a ñaá ñayuu. Ta miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ³ Tído, ndo'ó, tá kua'an ndo kī'o ndó dī'ón noo na kúnda'í, ná dá'a ni kana'á nda'á íti ndo ndí kían xí'o nda'á kuá'a ndo, ⁴ dá kían ná koo de'é ña manī kée ndó, chī tatá Ndios, na ndé'é ña kéde'é ndo, noón kúu na nandió né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá ká'an yó xí'in Ndios

⁵ 'Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'in tatá Ndios, o sa kée ndó tát'on kée ta u u noo, dá chī kátoó ra kandita ndichī ra ini ve'e noo náta ka yó ka'an ra xí'in Ndios, ta kátoó ta'ani ra kandita ra iin rá iin do'o keí ka'an ra xí'in Ndios, dá ná kande'é ñayuu ña kée ra. Tído miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra sa'á ña kée ra. ⁶ Tído ndo'ó, tá kua'an ndo ka'an ndo xí'in tatá Ndios, kua'an ndu'u ndó ini ve'e ndó, ta kadi ndo yé'é ndó, dá ka'an ndo xí'in Ndios, na ko túu, na ndé'é ña kéde'é ndo, dá ná nandió né'e túu na ña va'a noo ndo.

⁷ 'Ta noo ká'an ndo xí'in ná, ná dá'a ni nandió kuéi tóo tuku ndó ka'an ndo to'on, ña sa ni ka'an ndo tát'on kée ñayuu ko ná'á Ndios, dá chī ká'an ná ña sa'á ña kuá'á téi ká'an na, dá natiin na ña xí'ka na. ⁸ Sa'á ñoó ná dá'a ni kee ndó tát'on kée na, chī

sa na'á vá tatá yō Ndios ndí kían xínñó'ó ndó va'ará kō ñá'a kaka ndoán noo ná. ⁹ Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'ín Ndios, ta di'a kaa ndo:

Tatá mií ndu'u, na ío induú,
ná natiin kuu mií ní ndidaá tá'an ñaño'ó.

¹⁰ Ta ná kii ní dándáki ní ñayuu yó'o.

Tátō'on kī'o kée ní ña kóni ní induú xaan, kī'o dión ta'ani ná koo noño'o yó'o.

¹¹ Ta kī'o ní ña xínñó'ó ndu'u keí ndú iin iin kuu kuu.

¹² Ta ká'ano koo ini ní sa'á kuachi ndu tátō'on kī'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu sa'á na yá'a noo ndú.

¹³ Ta o sa kónó ní kuei ndu noo kuachi, ta dákaki ní ndu'u noo ña kini.

Dá chī mií ní kúú na dándáki, ta mií ní kúú na kómí choon, ta mií ní kúú na kánian natiin ndidaá tá'an ñaño'ó.

Ta daá kuití dión ná koo.

Dión ná koo.

¹⁴ 'Dá chī tá ná ku'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ku'u ká'ano ta'ani ini tatá yō Ndios, na ío induú, sa'á kuachi mií ndó. ¹⁵ Tído tá ná o kú'u ká'ano ini ndo sa'á ñayuu ni ya'a noo ndo, dá kían ni tatá yō Ndios o kú'u ká'ano ta'on ini sa'á kuachi ndo.

Yó'o dána'a Jesús ndi kee yó tá né'e ii yō

¹⁶ 'Tá kua'an ndo kane'e ii ndo, o sa kútama ndo tátō'on kée taa uu noo, dá chī nda'í nda'o ndé'é rá xionoo ra, dá ná'a ra mií rá noo ñayuu ña né'e ii rá. Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa ni natiin ra ya'i ra. ¹⁷ Tído ndo'ó, tá né'e ii ndo, luu ná nacho'on dinī ndo, ta nakata ndó noo ndo, ¹⁸ dá kían ná dá'a ni na'a ndo mií ndó noo ñayuu ña né'e ii ndo. Ta

sava'a iin tó'ón dinj tatá yō Ndios, na kō túu, ná kana'á ña kée ndó dión. Ta iin tó'ón mií tatá Ndios, na ndé'é ña kéde'é ndo, ná nandió né'e túu ña va'a noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña ná ndukú yó koo kuiká yó noo ña kóni Ndios

¹⁹ 'Ná dá'a ni ketutí ndó ña kuiká ñayuu yó'o, dá chj yó'o kúu noo dánaá tikidi ña'a, ta yó'o kúu noo dánaá daye'e ña'a, ta yó'o ta'ani kúu noo ndéi ta kui'íná, chj koku'u ra ve'e, ta kí'in kui'íná rá ña'a. ²⁰ Va'a kaan ndukú ndó koo ña kuiká ndo induú, dá chj ni tikidi, ni daye'e kō dánaá ña'a ió ñoó, ta ni ta kui'íná o kúu ku'u ki'in kui'íná ña ió ñoó. ²¹ Dá chj noo ió ña kuiká ndo, ñoó ta'ani nákaa níō ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña nduchí nóo yó kúu tátō'on iin ñó'o dátoon noo yó

²² 'Ta nduchí nóo ndo kúu tátō'on iin ñó'o nákaa tóon ñij ndo, ña dátoon níō ndo. Sa'á ñoó tá va'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níí vá túu noo ndo. ²³ Tído tá kō vá'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níí vá ñij ndo iin naá. Tá ni nda'o ña dátoon noo ndo, dá kían ndi kjo ka ví ni nakuin naá noo ndo.

Yó'o dána'a Jesús ña o kúu ta'on ndiko yó Ndios, ta ndiko ta'ani yó di'ón

²⁴ 'Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúu kéchón noo uu sato'o, dá chj iin na koni u'u na, ta iin ka na koni na, o chindaya'i na iin na, ta kenóo na iin ka na. Ta dión ta'ani o kúu ta'on ndiko na Ndios, ta ndiko ta'ani na ña kuiká.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni ndi'i téi ini yó sa'á ña ió ñayuu yó'o

25 'Sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó viti, o sa ndí'i ini ndo sa'a ndí kían kasá'an ndó, dá kataki ndo, ta ni sa'á ña ko'o ndó, ta ni sa'a dá'on kandixi ndó, dá kada'i ñíi ndo. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ió ña'a ndáya'i cháá ka kee ndó nani takí ndo o duú ña kasá'an oon ni ndó? Ta ió ña'a ndáya'i cháá ka xínño'ó ñíi ndo o duú dá'on kandixi ndó. 26 Kande'é ndó to'on ndó'o laa, chi ni ko chí'i rí tata, ni ko dákée rí, ta ni yáka ri koó nátaan va'a rí ña'a rí. Tído tatá yo Ndios, na ió induú, xito va na ri. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka ndo o duú laa? 27 ¿Ndi ndáa ndó kandeé kua'ano iin kondó ndá'a cháá ka sa'á ña ndí'i ini ndo?

28 'Ta, ¿ndiva'a ndí'i ini ndo sa'a dá'on kandixi ndó? Kande'é ndó táto'on kí'o sá'ano torí ndi'indi káa yúku, chi ko kéchóon ta'an vaan, ta ni ko káva'an dá'on kandixian. 29 Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó ña ni rey Salomón, va'ará ndidaa ta kuiká ni sa kuu ra, tído ko ní sá ndixi va'a ra táto'on kí'o ndato iin torí ndi'indi ñoó. 30 Tá kí'o dión kée Ndios xí'ín ita káa yúku, tá'an ña káa kuú víti, tído iin taan chiño'o ñaá ná ini xito, ¿á ko ná'á ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháá téi kándéé ini ñaá? 31 Sa'á ñoó ná dá'a ni ndí'i téi ini ndo sa'a ndí kían kasá'an ndó o sa'a ndí kían ko'o ndó o sa'a ndí kían kandixi ndó, 32 chi sa'a ndidaá ña yó'o ndí'i ndá'o ini ñayuu ko ná'á Ndios. Tído mií tatá yo Ndios, na ió induú, sa ná'á vá ná ña xínño'ó ndóan. 33 Sa'á ñoó dinño'ó ka ndukú ndó ña kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, ta koo ini ndo kee ndó ña ndaa kóni na, ta kúú ndidaá ña'a yó'o koo noo ndo. 34 Sa'á ñoó ná dá'a ni ndí'i ini ndo ndi koo ndó taan, dá chi vei díin va ña'a ndo'o ndó. Sa'á ñoó koo ini ndo kandeí

ndó xí'ín ña ndó'o kuu víti ni.

7

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni keyíko mií yó sa'á ñayuu

¹ 'Ná dá'a ni keyíko mií ndó sa'á ñayuu, dá kían ná dá'a ni keyíko Ndios sa'a mií ndó. ² Dá chī tátò'on kī'o kényíko ndo sa'a ná, kī'o dión ta'ani keyíko Ndios sa'a ndo, chī tátò'on kī'o chikī'ó ndo, kī'o dión ná chikī'ó Ndios mií ndó. ³ ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko xí'o ndó kuendá ká'ano ka t̄indú'u nákaa noo mií ndó? ⁴ Ta, ¿ndi káa noo ndo ka'án ndo xí'ín ñani ndo: “Konón ná taóí xe'e nákaa noo xaán”, kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi kī'o ví káa t̄indú'u nákaa noo mií ndó? ⁵ ¡Kúú ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinñó'ó t̄indú'u nákaa noo mií ndó xaán, dá natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

⁶ 'O sa kī'o ndó ña ij noo tina, chī nandió kuéi rí tiin rí ndó'ó. Ta o sa dákuei ndó yuu dión né'e va'a ndó noo ñó'o kochí, dá chī chiní'ini sa'a rian.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndi kee yó ka'án yo xí'ín Ndios

⁷ 'Ta kaka ndo ña xínñó'ó ndó noo Ndios, ta kúú ni'i vá ndóan. Ndukú ndóan, ta kúú ni'i vá ndóan. Dákásá ndó yé'é, ta kúú nonó váán noo ndo. ⁸ Dá chī ndidaá na xíkaan, ni'i náan, ta ndi ndáa na nándukú ñá, ni'i náan. Ta ndi ndáa na dákásá yé'é, nonó vá yé'é noo ná.

⁹ 'Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá xíká de'e ndó pan keí xí noo ndo, á xí'o ndó iin yuu noo xí? ¹⁰ O, tá xíká xī iin t̄iyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin ko noo xí? ¹¹ Koó, dá chī va'ará kúú ndó ñayuu kīni, tído t̄i'a ndó kī'o ndó ña va'a noo de'e ndó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña sa kaá

ka ví tatá yō Ndios, na ió induú, chī kī'o na ña va'a noó na xíkāan? ¹² Tátō'on kī'o kóni ndō kee dao ka ñayuu xí'ín ndó, kī'o dión ta'ani kee ndó xí'ín ná, chī kī'o dión dándáki ley xí'ín ña nī taa profeta.

Yó'o dána'a Jesús ña ná koo ini yō ku'u yó yé'é ku'ín

¹³ 'Koo ini ndō ku'u ndó noo kúú yé'é ku'ín, dá chī ndíkā nda'o yé'é, ta ndíkā nda'o íchi, ña né'e ñaá kua'an indayá. Ta kua'á nda'o ñayuu kōku'u kua'an íchi ñoó. ¹⁴ Tído ku'ín vá yé'é, ta ku'ín vá íchi, ña kua'an noo kataki chíchí ná, ta cháá nda'o ñayuu kōndu'u kua'an ñoó.

Yó'o dána'a Jesús ña xí'ín ku'i xí'o iin yíto, dá kandaq ini yō ndá yíto kúú rá

¹⁵ 'Kandaq ndō mií ndó noo profeta tō'ón, dá chī vei ra noo ndō, ta kée ra mií rá kúú rá tátō'on léko, tído ndigü'e'í lobo va kúú rá. ¹⁶ Tído xí'ín ña kée ra, kandaq ini ndō ndá yoo kúú rá, dá chī o duú ta'íón xí'o uva, ta ni ión títi kō xí'o tñō'ó. ¹⁷ Dá chī ndidaá yíto va'a xí'o ku'i va'a, tído yíto kō vá'a xí'o ku'i kō vá'a. ¹⁸ Ta ni iin tó'ón yíto va'a kō xí'o ku'i kō vá'a, ta ni iin tó'ón yíto kō vá'a kō xí'o ku'i va'a. ¹⁹ Ta ndidaá yíto kō xí'o ku'i va'a kúú rá ta'anda, dá kei ra noo kéi ñó'o. ²⁰ Sa'á ñoó, xí'ín ña kée ra, dá kandaq ini ndō ndá yoo kúú rá.

Yó'o dána'a Jesús ña o duú ndidaá ñayuu ná chī naní ñaá sato'o na koni na ndu'u na noo ió Ndios

²¹ 'Ta o duú ndidaá ñayuu ká'an xí'ín yu'u: “;Mií ní kúú sato'i, mií ní kúú sato'i!” koni ndu'u noo dándáki Ndios. Sava'a na kée ña kóni tatái, na ió induú, noón vá kúú na koni ndu'u noo dándáki Ndios. ²² Chī kua'á nda'o ñayuu kaa di'a xí'ín yu'u

tá ná kasandaá kuꝯ dáá ñóó: “Sato'o ndu'u, sato'o ndu'u, ¿á kꝯ ndúsaa ta'on ini ní ña xí'ín kuꝯ mií ní nì ka'an ndu ña koo chí noꝯ, ta xí'ín kuꝯ mií ní nì taó ndú espíritu kini, ta xí'ín kuꝯ mií ní kua'á nda'o ña ná'ano nì kee ndu'u?” ²³ Dá kaaí xí'ín ná: “Kꝯ ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ndó. Kuxoo ndó nooí, chí kúú ndó na kée ña kini.”

Yó'o dána'a Jesús sa'á uu taa káva'a ve'e

²⁴ Ta ndi ndáa na seídó'o to'on dána'i, ta kée na choon sa'ándaan, noón kúú na ko'in dákí'in tá'in ña kée na xí'ín iin taa ío ñaxintóni, tá'an ra nì kava'a ve'e noꝯ tóto. ²⁵ Nì koon dai déen, ta nì xino takuú kua'a ini yuta ñóó, ta nì kana tachì déen, ta nì kani tá'an xí'ín ve'e ñóó, tído ni iin ña'a kꝯ ní ndó'an, dá chí iin tooan noꝯ tóto. ²⁶ Tído ñayuu seídó'o to'on dána'i, ta kꝯ kée na ña, noón kúú táto'on iin taa kꝯ ká'i ini, tá'an ra nì kava'a ve'e noꝯ ñotí. ²⁷ Nì koon dai déen, ta nì xino takuú kua'a ini yuta ñóó, ta nì kana tachì déen, ta nì kani tá'an xí'ín ve'e ñóó, ta kúú nì kooan, ta nì naá ndí'i vaan —kaá Jesús.

²⁸ Ta nì ndi'i nì ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, kúú nì naá iní ñayuu nì kee ña nì daná'a na, ²⁹ chí kꝯ kée na táto'on kì'o kée ta dána'a ley Moisés, chí dána'a na táto'on kì'o kée iin na né'e choon.

8

Di'a nì kuu tá nì nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e tét'i ñí

¹ Tá nì naxino Jesús sa'a yúku ñóó, ta kúú kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na. ² Dá nì natuu yati iin taa ndó'o kue'e tét'i ñí noꝯ Jesús. Kúú nì sa kuúin xití rá noꝯ ná, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvií ní ñíí.

³ Dá n̄i ch̄inóo Jesús ndá'a ná sata rá, dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Jaan, kón̄ij. Ná nduviion —kaá n̄a.

Ta kúú vití'ón di'a n̄i ndañó'ó ni'ini kue'e ndó'o ra.

⁴ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—O sa kóo inon nakanón x̄í'ín ni iin tó'ón ñayuu ña n̄i keei x̄í'ón. Di'a kua'án na'a mi'ón noó ta dut̄i, ta kane'e ña'a kua'án kemánon Ndios, tát̄o'on k̄i'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaa ini ra ña sa n̄i nduvií ñi'ion —kaá n̄a.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin ta kéchóon noo iin ta dándáki iin ciento soldado

⁵ Tá n̄i ndu'u Jesús kua'an n̄a ñoo Capernaum, dá n̄i kasáa iin ta dándáki iin ciento soldado noo ná. Ta n̄i seí nda'í ra noo ná, ⁶ ta kaá ra:

—Tatá, ta kéchóon nooí kándu'u rá ini ve'i, ta n̄i nat̄i sa'a rá, ta ndó'o nda'o n̄io rá.

⁷ Dá n̄i kaa Jesús:

—Kó'o ve'ón, dá ná nduva'i ra.

⁸ Dá n̄i kaa ta dándáki iin ciento soldado ñoo x̄í'ín Jesús:

—Tatá, ko ta'ón ña'a kúú yu'u ña ku'u ní ve'i, tído x̄í'ín to'on ka'an oon va ní, ta kúú nduva'a va ta kéchóon nooí. ⁹ Ch̄i kúú ta'ani yu'u iin ta nákaa t̄ixi ndá'a ta né'e choon. Ta ñó'o ta'ani soldado t̄ixi ndá'a yu'u. Sa'á ñoo tá ná ka'in x̄í'ín iin ra, “Kua'án”, ta kúú kua'an va ra. Ta tá ká'in x̄í'ín iin ka ra, “Nakí”, ta kúú ve'i va ra. Tá ká'in x̄í'ín ra kéchóon nooí, “Kee choon yó'o”, ta kúú kée va raan —kaá ra x̄í'ín Jesús.

¹⁰ Tá n̄i seídó'o Jesús to'on yó'o, kúú n̄i naá iní n̄a. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín ñayuu tákuei ñaá ve'i ñoo:

—Miíꞑan ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ña ni iin tó'ón na Israel kò kándéé iní na yu'u táto'on kì'o kándéé iní ñaa ta yó'o. ¹¹ Ta kaá yu'u xí'ín ndó ña ná kii ñayuu chí xoo noo xíno ndíndii, xí'ín noo kétaan, ta kandeí dáó ná xí'ín Abraham, xí'ín Isaac, xí'ín Jacob noo dándáki Ndios induú. ¹² Tído na kánian nì'í ña kandeí na noo dándáki Ndios, noón kúú na taó dí'a ñaa Ndios sata vé'e noo ín naá, ta ñoó kuaki na, ta kuchi tá'an no'o na.

¹³ Dá nì kaa na xí'ín ta dándáki iin ciento soldado ñoó:

—Kua'án nó'on ve'ón, chí sa'á ña nì kandeé inoón yu'u, sa'á ñoó sa io va ña nì xikon —kaá na.

Ta kúú mií hora daá vá nì nduṽa'a ta kéchóon ñoó.

Dí'a nì kuu tá nì nduṽa'a Jesús ñá kúú xido Simón Pedro

¹⁴ Tá nì saá Jesús ve'e Simón Pedro, ta kúú kándu'u xido ra noo xito kú'an kée kue'e dáa. ¹⁵ Dá nì káko'on Jesús ndá'an, ta kúú nì ya'a va ña dáa'an. Ta kúú nì ndakooán nì kasá'á kenduuan ña'a keí ná.

Ta kua'á nda'o ñayuu nì nduṽa'a nì kee Jesús

¹⁶ Dá tá nì kuaá kuu daá ñoó, dá ndáka ñayuu ndéi ñoó na ño'o espíritu kini nì kasaa na noo Jesús. Ta xí'ín to'on nì ka'an na xí'an, ta kúú nì kankuei ña kua'an. Ta ndidaá na kú'u nì nduṽa'a nì kee na. ¹⁷ Díón, dá nì xinkoo to'on nì ka'an profeta Isaías: “Míí ná nì nakuido kue'e ndó'o iin rá iin yó, ta nì naki'in na ña u'u ñíi yo.”

Dí'a kua'an ña nì ka'an Jesús xí'ín dao ta nì ka'án kanoo xí'ín ná

18 Tá nì xini Jesús ña kua'á nda'o ñayuu nì ndítútí ñoó, dá nì kaa na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo taño'o.

19 Ta nì natuu yati iin ta dána'a ley, dá nì kaa ra xí'ín Jesús:

—Maestro, íoí ña kanooi xí'ín mií ní ndeí kúú míí vá noó ko'on ní.

20 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kana'ón ña ío va káo noo ñó'o ndikuii, ta ío ta'ani táka noo ñó'o laa. Tído na nì nduu ta ñayúú yó'o, ni noo kanoo dinì na koó.

21 Dá nì kaa iin ta xíonoo xí'ín ná ñoó:

—Tatá, konó ní dinñó'ó ka ná ko'in dánduxi tatái, dá ná kasaai, ko'o.

22 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nakíi, ná kanoo xí'ín yu'u viti, ta dánkoo na kúú ndii ná dánduxi ñaá dao ka na kúú ndii —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì sa'anda Jesús choon noó tachi xí'ín taño'o

23 Dá nì kaa Jesús ini iin barco ko'on na xí'ín ndin uxí uu ta xíonoo xí'ín ná. 24 Tein yá'a na kua'an na noó taño'o ñoó, kúú nì kasá'á kana tachi déen. Ta kúú nì kasá'á ndáko noó taño'o, ta kokee rá ini barco. Tído kídí va Jesús kándu'u ná.

25 Dá nì natuu yati ta xíonoo xí'ín ná noo kándu'u ná, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—¡Tatá, dákaaki ní ndu'u, chí ío ña kuu ndu!

26 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a yu'ú téi ndo? ¿Á ko kándéé ta'on ini ndo yu'u?

Dá nì ndáko na. Dá nì sa'anda na choon noó tachi xí'ín taño'o ñoó. Kúú nì kutádí vá rá xí'ín tachi

ñoó. ²⁷ Kúú n̄i naá vá iní t̄a xíonoo xí'ín ná ñóó. Dá n̄i kasá'á ndátó'ón tá'an mií rá:

—¿Ndá yoo ví kúú n̄a yó'o, ch̄i nda tach̄i xí'ín nda taño'o seídó'o choon sa'ándá n̄a? —kaá r̄a.

D̄i'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús esp̄iritu kini ñó'o ini uu t̄a

²⁸ Dá tá n̄i sāa n̄a iin k̄a xoo taño'o ñóó noo kúú kuendá Gadara, kúú n̄i kasáa uu t̄a ñó'o esp̄iritu kini, t̄a n̄i k̄ankuei n̄i kii ini káo noo ñó'o nd̄ii. Ta ndakí nda'o ra, sa'á ñóó ni iin tó'ón ñayuu k̄o kuú ya'a ích̄i nákaa ñóó kée ra. ²⁹ Dá n̄i kasá'á káyu'ú esp̄iritu kini ñó'o ini r̄a:

—¿Ndí k̄ián ndó'o ní xí'ín ndu'u, Jesús, mií ní n̄a kúú de'e Ndios? ¿Á n̄i kasáa ní dándó'o naní ní níō ndu'u tá k̄o ñá'a kasandaá tiempo noo ndi'i? —kaáan.

³⁰ Ta sa xíká vá ndéi kua'á nda'o kochí sásá'an rí.

³¹ Dá n̄i seí nda'í esp̄iritu kini ñóó noo ná:

—Tá vei ní taó ní ndu'u, dá k̄ián konó ní ná ndu'u ndu'u ini kochí ñó'o káa.

³² Dá n̄i kaa n̄a xí'án:

—Kua'án ndo, tá dáá.

Dá n̄i k̄ankuei ña ini t̄a ñóó. Dá n̄i sa'an n̄i ndu'an ini kochí kua'a ñóó. Ta kúú n̄i taxí tá'an ndi ndi'í rí kua'an r̄i yu'ú da'o, dá n̄i dakuéi rí mií rí ini taño'o ñóó. Ñóó n̄i k̄andaa r̄i, dá n̄i x̄i'í r̄i.

³³ Kúú n̄i taxí tá'an t̄a ndáka kochí ñóó kua'an nó'o rá. T̄a n̄i nasáa r̄a ñoo r̄a, dá n̄i kast̄o'on ra xí'ín ñayuu sa'á ña n̄i ndo'o kochí r̄a xí'ín sa'á ña n̄i ndo'o t̄a sa ño'o esp̄iritu kini ñóó. ³⁴ Dá n̄i k̄ankuei ndidaá ñayuu ndéi ñoo ñóó kua'an n̄a noo nákaa Jesús. Dá tá n̄i xini ñaá ná, dá n̄i seí nda'í n̄a noo Jesús ña ná ko'on n̄a iin k̄a xíán.

9

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ni natii sa'a

¹ Dá ni kaa tuku Jesús xí'ín tã xíonoo xí'ín ná ini barco ñoó. Dá ni chika'anda na noo taño'o kua'an na. Dá ni nasáa na ñoo mií ná. ² Dá ni kasáa dao taa, ta yí'i ra iin xito noo kánóo iin taa ni natii sa'a. Tá ni xini Jesús ña kándéé nda'o ini ñaa rá, dá ni kaa na xí'ín taa ni natii sa'a ñoó:

—Koo tandéé inóon, de'e ló'o, dá chi sa ni ndoo va kuachón —kaá na.

³ Dá ni kasá'a nákaní kuáchi ini taa dána'a ley ndíta ra: “Taa káa kúu ra yá'a ká'an ndava'a xí'ín Ndios.” ⁴ Tído ni kandaá va ini Jesús ña dión nákaní ini ra. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a nákaní kuáchi ini ndo? ⁵ ¿Ndí kían ko ú'u cháa ka ka'in xí'ín taa yó'o, ká'an ndó? “Sa ni ndoo va kuachón”, o ka'in xí'ín rá, “Ndakuiin ndichi, ta kua'an nó'on.” ⁶ Tído viti dá ná ko'in dána'i noo ndo ña kómí ndisa na ni nduu taa ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuáchi kée ñayuu ndéi ñayuu yó'o.

Dá ni kaa na xí'ín tã ni natii sa'a ñoó:

—Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton kane'e kua'an nó'on.

⁷ Ta kúu ni ndakuin ndichi ra. Dá ni kee ra kua'an nó'o rá. ⁸ Kúu ndidaá vá ñayuu ñoó ni naá iní tá ni xini na ña ni kee Jesús, ta ni keká'ano na Ndios, na ni xí'o choon yó'o noo iin taa.

Di'a ni kuu tá ni kana Jesús iin taa naní Mateo ña kanoo ra xí'ín ná

⁹ Dá ni keta Jesús ve'e ñoó kua'an na. Kúu ni xini na ío iin taa naní Mateo, ta ío ra kí'in ya'i ra sa'a ñó'o. Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Nakíj, ná ko'ò kanooón xí'ín yu'u.

Dá nì ndakuíjn rā, dá nì kee ra kua'an rā kanoo ra xí'ín ná.

¹⁰ Di'a nì kuu tein noo ió Jesús sásá'an na ve'e ra, dá nì kasáa kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín dao ka ñayuu kaá rā kómí kuachi, ta nì sa ndei na mesa sásá'an na xí'ín Jesús, ta ndéi ta'ani tã xionoo xí'ín ná. ¹¹ Dá tá nì xini tã fariseo ña ió Jesús sásá'an na xí'ín ñayuu ñoo, dá nì kaa rā xí'ín tã xionoo xí'ín ná ñóó:

—¿Ndiva'a sásá'an maestro ndo xí'ín tã kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín dao ka ñayuu kómí kuachi?

¹² Tá nì seido'o Jesús ña nì ka'an rā dión, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Nā ió va'a ko xínño'ó ta'on na iin tãa kétátá ñaá. Sava'a na kú'u va kúu na xínño'ó ñaá. ¹³ Ta kua'an ndo dakuá'a ndó ndi kóni kaa ña nì ka'an Ndios noo tuti ij ná, chī di'a kaáan: “Kóni yu'u ña ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a nooí”, kaáan. Chī yu'u, ko véi ta'on yu'u kanai na ká'an ña kúu ñayuu ndaa. Vei yu'u kanai na nákoní ña kómí ná kuachi, dá ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na —kaá Jesús.

Dána'a Jesús ña kúu ná táto'on iin tonog

¹⁴ Dá nì kasáa tã xionoo xí'ín Juan, na dákodo ndúta, dá nì kaa rā xí'ín Jesús:

—Né'e ij vá ndu'u, ta né'e ij ta'ani tã fariseo. Ta, ¿ndiva'a ko né'e ij ta'on tã xionoo xí'ín mií ní?

¹⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ká'an ndó ña kánian kandeí nda'í ñayuu nì nataka noo ió vikó tánda'a nani ió ij vá tonog xí'ín ná? Tído nda ná kasandaá kuu naki'in ra tonog

kandaka ra ko'on ra, nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ná —kaá na.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an va'a ña dána'a na xí'in ña dána'a ta fariseo

¹⁶ Dá nī kaa ta'ani Jesús xí'in rá:

—Ta ko iin ta'on nákoto noó nī ndata iin do'ono yátá xí'in iin tá'í da'ón saá. Dá chí tá ná nakata na do'ono ñoó, ta kúú nati'in va da'ón saá ñoó, ta kúú ví'í ka ví ndata do'ono yátá ñoó.

¹⁷ Ta ko iin ta'on taán vino saá ini ñíi yátá, dá chí tá ná kee na dión, dá kían dáka'ándí va vino saá ñoó ñíi yátá ñoó, ta ndata vá ñíi ñoó, ta kuita ndi'i va vino ñoó. Sa'á ñoó va'a cháá kaan ná taán yo vino saá ini ñíi saá, dá kían ni iin tó'án ná o túú.

Di'a nī ndo'o de'e di'í iin taa nani Jairo xí'in iin ñá'a ndó'o kue'e tái ni

¹⁸ Ta nani ió na dána'a na to'on yó'o, dá nī kasáa iin taa néle choon. Dá nī sa kuín xití rá noo Jesús, dá kaá ra:

—Sa nī xí'i va de'e di'í, tído nakíi ní, ná ko'o, ta chinóo ní ndá'a ní sata xí, ta kúú nataki va xi —kaá ra.

¹⁹ Dá nī ndakuín Jesús, dá nī kee na kua'an na xí'in rá. Ta kua'an ta'ani ta xíonoo xí'in ná. ²⁰ Ta kúú chí sata di'a Jesús nī natuu yati iin ñá'a ndó'o kue'e tái ni. Ta sa nī xino uxí uu kua ndó'án kue'e ñoó. Dá nī káko'on ndá'an yú'u dá'ón ná, ²¹ dá chí di'a nī nakani inian: “Sava'a rá dá'ón oon na ná káko'in, ta kúú ná nduva'i.” ²² Dá nī nandió koo Jesús, dá nī sa nde'é ñáá ná, dá nī kaa na xí'an:

—Koo tandeé inóon, de'e di'í ló'o, chí nī nduva'ón sa'á ña kándéé inóon yu'u —kaá na.

Ta kúú míi hora daá vá nī nduva'án.

23 Dá n̄i sāa n̄a ve'e t̄a né'e choon ñoó. Ta kúu n̄i xini n̄a ndéi t̄a tuú flauta, ta nína vāa nd̄a'o ñ̄ayuu ndéi na ndéi'í n̄a sa'āa tadi'í ñoó. 24 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Kankuei tóo ndó sata vé'e, chí k̄o ní xi'í ta'on tadi'í ló'o ñoó, kídj̄i va xi —kaá n̄a.

Ta kúu n̄i saki ndaa va ñ̄aá ñ̄ayuu ñoó sa'á ñ̄a n̄i ka'an n̄a dión.

25 Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei ñ̄ayuu ñoó sata vé'e, dá n̄i ku'u Jesús. Dá n̄i tiin na ndá'āa tadi'í ló'o ñoó, ta kúu n̄i ndakoo va xi. 26 Ta kúu ku'a'á nd̄a'o ñ̄ayuu ndéi yati ñoó n̄i ni'í tó'on ñ̄a n̄i kuu dión.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús uu t̄a k̄o túu noo

27 Dá n̄i keta Jesús ve'e ñoó kua'an n̄a. Kúu n̄i kasá'á tákuei ñ̄aá uu t̄a k̄o túu noo kua'an ra, ta kaá ra káyu'ú ñ̄aá rá:

—;De'e n̄a ve'e rey David, ku'u ini ní sa'á ndu'u!

28 Dá tá n̄i sāa Jesús ve'e noo kua'an n̄a ñoó, dá n̄i natuu yati ndi nduú t̄a k̄o túu noo ñoó. Dá n̄i ndato'ón ñ̄aá Jesús:

—;Á kándisa ndó ñ̄a ió choon noo ndá'í nduva'i ndo?

Dá n̄i kaa ra:

—Jaan, kándisa ndu ñ̄a dión kíán, tatá.

29 Dá n̄i k̄ak̄o'on ndá'āa ná noo rá, ta kaá n̄a xí'ín rá:

—Sa'á ñ̄a kándéé ini ndo yu'u, sa'á ñoó ná natuu noo ndo.

30 Ta kúu n̄i natuu va noo rá. Dá n̄i sa'anda n̄a choon noo rá, ta kaá n̄a:

—O sa nákani ndó xí'ín ni iin tó'ón ñ̄ayuu ndi n̄i kuu n̄i nduva'a noo ndo.

³¹ Tído tá n̄i kankuei ra ve'e ñoó, ta kúú n̄i nakani ra xí'ín ndidaá ñayuu ndéi ñoó ña n̄i kee Jesús xí'ín rá.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa ñí'i

³² Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei taa n̄i nduva'a ñoó kua'an ra, dá n̄i kasáa dao ñayuu, ta ndáka na iin taa n̄i kandoo ñí'i n̄i kee espíritu kini nákaa ini ra.

³³ Dá n̄i taó Jesús espíritu kini nákaa ini taa ñoó, ta kúú n̄i naka'an va ra. Ta kúú n̄i naá vá iní ñayuu ndéi ñoó, ta kaá na:

—Ni kuu ni hora ko xini yo ña kúu dión ñoo Israel, ña n̄i xini yo viti.

³⁴ Dá kaá dao ta fariseo ndíta ñoó:

—Mii vá sato'o espíritu kini kían xí'o choon noo taa kaa, sa'á ñoó kándée rá taó ra espíritu kini.

Dána'a Jesús ña ná kaka yo noo Ndios, dá ná tanda'á ná cháá ka ñayuu kii dána'a to'on na

³⁵ Ta n̄i xionoo Jesús ndidaá ñoo ná'ano xí'ín ñoo kuálí, ta sa daná'a na ini iin rá iin ve'e noo ndítutí na Israel. Ta dána'a na to'on va'a, ña ká'an ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. Ta sa nduva'a na ndidaá na ndó'o kue'e xí'ín na u'u ñíi. ³⁶ Tá xini na ñayuu kuá'a ñoó, kúú kú'u nda'o ini na sa'a ná, chí ndó'o nda'o níó ná, ta ndéi ndava'a na, chí ndó'o na tátoto'on ndó'o léko, kirí ko ín ndáka. ³⁷ Dá n̄i kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Mii'an ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ñayuu yó'o kúú tátoto'on iin ño'ó xíti ká'ano noo sa ió nduu dákée, tído cháá vá kúú na kéchón. ³⁸ Sa'á ñoó kaka ndo noo Ndios, na kúú sato'o ño'ó xíti yó'o, dá ná tanda'á ná cháá ka ñayuu kii kechón noan.

10

Di'a ni kuu tá ni kaxi Jesús uxí uú taa kane'e to'on na

¹ Dá ni taó xóo Jesús uxí uú taa xí'ín ná, dá ni xí'ó na choon noo rá, dá kandeé rá taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñayuu ndó'o ndi ndáa mií vá kue'e xí'ín ña u'u ñíj ná. ² Ta di'a naní ndin uxí uú apóstol, tá'an ra ni kaxi Jesús kane'e to'on na. Taa mií noó naní Simón, ta ni chīnaní ta'ani ñaa ná Pedro, ta iin ka ra naní Andrés, ta kúú ñani Pedro, ta iin ka ra naní Jacobo, tá'an ra kúú de'e Zebedeo, ta iin ka ra naní Juan, ra kúú ñani Jacobo. ³ Ta iin ka ra naní Felipe, xí'ín ra naní Bartolomé, xí'ín ra naní Tomás, xí'ín ra naní Mateo, tá'an ra ni sa ki'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín ra naní Jacobo, ra kúú de'e iin taa naní Alfeo, xí'ín ra naní Lebeo, ta ká'an xí'ín ná Tadeo, ⁴ xí'ín ra naní Simón, tá'an ra ni sa kuu kuendá ta cananista, xí'ín ra naní Judas Iscariote, tá'an ra ni kasandaá ni ñakí'o Jesús noó ta xini u'u ñaa.

Yó'o ni sa'anda Jesús choon noo ndin uxí uú taa xí'ínoo xí'ín ná ña ko'on ra dána'a ra

⁵ Ta ndin uxí uú taa yó'o ni tanda'á Jesús kua'an ra kanoo ra dána'a ra noó ñayuu, ta di'a ni kaa na xí'ín rá:

—Ná dá'a ni ko'on ndo noo ndéi na ko kúú na Israel, ta ni o sa kóo ini ndo ku'u ndó ni iin ñoo, ña kúú kuendá Samaria. ⁶ Sava'a noó na Israel, tá'an na kúú tát'o'on léko ni ndañó'ó, kua'an ndo dána'a ndo. ⁷ Tá kua'an ndo dána'a ndo noó ñayuu, di'a kaa ndo: “Sa ni kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios dándáki ñaa ná.” ⁸ Ta nduva'a ndó na kú'u, ta nduvii ndó na ndó'o kue'e té'i, ta

dánátaki ndo na ni xi'i, ta taó ndó espíritu kini ñó'o ini ñayuu. Ta kee ndó ña maní yó'o xí'ín ná tát'on ki'o kémani yu'u ndo'ó xí'ín choon yó'o.

⁹ 'O sa taán ndo di'ón oro ni di'ón plata ni di'ón kuaán ini vati ndo, dá ki'in ndó ko'on ndo. ¹⁰ Ta ni léka o sa kándio ndó ko'on ndo, ta o sa káne'e ndó uu kotó, ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ni vara katu ndó o sa káne'e ndó ko'on ndo, dá chi iin ta kéchóon, ió ichi ra kasá'an ra noo choon kée ra.

¹¹ 'Ta ndi ndáa mií vá ñoo ná'ano o ñoo kuálí ni saa ndo, ta taó tó'on ndó ndeí ndeí ñayuu ió ñaño'ó, ta sava'a ñoo ní kandeí ndó nda ná kasandaá kuú kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ¹² Tá ni ku'u ndó ve'e ñoo, dá kaa ndo xí'ín ná, "Va'a kandeí ní."

¹³ Tá kúú ná ñayuu va'a, dá kían ná kandeí va'a na. Tído tá ko kúú ná ñayuu vá'a, dá kían naki'in ndó ña kaá ndo kandeí va'a na ko'an xí'ín ndó. ¹⁴ Tá ko ní nátiin va'a iin káa na ndo'ó, ta ko ní xín na kueídó'o na ña dána'a ndo, dá kían tá ni kankuei ndó ve'e na o ñoo na, kidi ni'ini ndó ñoyaká ín sa'a ndo, ta ñoo ná'a ña ko náta'an ini Ndios xiní na ña ñoo ñoo. ¹⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuú keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháa ka ví ndo'o na ñoo ñoo o duú ñayuu káni ni sa ndeí ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra.

Yó'o dána'a Jesús noo rá ña kendava'a ñayuu xí'ín rá chí noo

¹⁶ 'Ta viti, tánda'á yu'u ndo'ó ko'on ndo, ta kúú ndó tát'on léko kua'an kanoo tein ndigüe'í lobo. Sa'a ñoo kaon koo ndó tát'on kée ko. Ta nda'í koo ini ndo tát'on kée paloma. ¹⁷ Ta kanda ndo mií ndó noo ñayuu, chi ko'on na naki'o na ndo'ó noo ta né'e choon. Ta kani na ndo'ó ini ve'e noo náta

na. ¹⁸ Ta nda noo ta ne'e choon na'ano xí'in noo rey kandaka na ndo'ó ko'on ndo sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. Díon koo, dá ni'i ndo ki'o ndó kuendá sa'a yú'u noo ta ne'e choon ná'ano ñoo, xí'in noo na ko kúu na ñoo yo. ¹⁹ Tído tá ni naki'o na ndo'ó noo ta ne'e choon, o sa nákani téi ini ndo sa'á to'on ka'an ndo o ndi kaa ndo chindeé ndó mií ndó, chi mií hora daá ñoo ki'o Ndios to'on ka'an ndo. ²⁰ Chi ko ta'on mií ndó kúu na ka'an, mií Espíritu ij, na ni kii noo tatá Ndios, noón kúu na ki'o to'on ka'an ndo.

²¹ 'Ta iin ñani naki'o ra ñani mií rá noo ta ne'e choon, dá ka'ání ñaá rá. Ta díon ta'ani kee na kúu tatá xí'in de'e ra. Ta dao de'e ndakuei naá xí'in tatá xi, ta ka'ání ñaá rá. ²² Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u. Tído ndi ndaa na ni xi'o ndeé ini ni sa ndita ndaa xí'in nda noo ndí'í kuií, noón kúu na ni'í ña káki na. ²³ Tá kéndava'a na xí'in ndó ñoo ká'ano noo ko'on ndo, dá kían kankuei ki' ndo ko'on ndo iin ka ñoo. Dá chi miían ndaa ká'in xí'in ndó ña o kándeé ta'on ndó nata'an ndo ndidaá ñoo ño'lo Israel nda ná nandío koo tuku na ni nduu ta ñayúú yó'lo kasaa na.

²⁴ 'Ta ni iin ta dákuá'a ko ndáya'i cháá ka noo ta dána'a noo rá, ta ni ta kéchóon, ko ndáya'i cháá ka noo sato'o ra. ²⁵ Sa'á ñoo ná nata'an ini ta dákuá'a ndo'o ra táto'on ki'o ndó'o ta dána'a noo rá, díon ní, ta kéchóon, ná nata'an ini ra ndo'o ra táto'on ki'o ndó'o sato'o ra. Dá chi ni chinaní ná sato'o ndo, Beelzebú, sa'á ñoo ka'í ka kee na xí'in ndo'ó.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kánian yu'ú yo

²⁶ 'Sa'á ñoo ná dá'a ni yu'ú ndo kee ñayuu kée díon, dá chi ndidaá vá ña'a ió de'é, daí ña natuan.

Ta ndidaá vá ña'a kéde'é ñayuu, daí ña natuuan. ²⁷ Ta ña ká'an de'é yu'u xí'ín ndó, ka'an ndoán noo túu, ta ña nī seídó'o ndó nī ka'an kayá yu'u, kua'án kaa ndó dinī vé'e, ta nī'i ka'an ndoán. ²⁸ Ta ná dá'a ni yu'ú ndo nā kándéé ka'ání yikí koño ndo, chī o kándéé ta'on na ka'ání nā nío ndo. Va'a kaan yu'ú ndo nā kómí choon ña dándó'o na nío ndo xí'ín yikí koño ndo indayá.

²⁹ '¿Á kō díkó ta'on ñayuu uū laa kuálí sa'a iin di'ón kaa? Ta va'ará nóo ya'i rí, tído kō kuéi ndava'a ta'on rí nda noñó'o tá kō kíán tát'o'on kóni mií tatá yo Ndios. ³⁰ Ta dión ní ndó'o na xí'ín ndo'ó, chī nda idí dinī ndo, ná'á Ndios ndidaá kúú. ³¹ Sa'á ñoó o sa yu'ú ndo, chī ndaya'i cháá ka ndo noo Ndios o duú kua'á nda'o laa kuálí.

³² 'Ta ndi ndáa mií ñayuu ká'an ña kúú ná kuendá yu'u noo dao ka ñayuu, dión ta'ani ka'an yu'u ña kúú ná kuendá noo tatái Ndios, nā ió induú. ³³ Ta ndi ndáa nā ndáta sa'a yú'u noo dao ka ñayuu, dá kían kī'o dión ta'ani ndata yu'u sa'a ná noo tatái Ndios, nā ió induú.

Yó'o dána'a Jesús ña taó xóo tá'an ñayuu sa'a mií ná

³⁴ 'Ná dá'a ni ka'án ndo'ó ña vei yu'u nachindei va'i ñayuu. Di'a nī kasáai xí'ín espada, dá ná ka'anda tá'an ñayuu sa'a yú'u. ³⁵ Chī nī kasáai dánaái de'e xí'ín tatá ra. Dión ta'ani naá de'e di'í xí'ín naná xī. Ta dión ta'ani kee iin sano xí'ín xidoan. ³⁶ Ta dión ta'ani kee nā ve'e iin ta, ndakuei na naá nā xí'ín rá. ³⁷ Ta nā kóni cháá ka tatá nā xí'ín naná nā o duú yu'u, noón kúú nā kō káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'u. Ta nā kóni cháá ka de'e yíi nā xí'ín de'e di'í nā o duú yu'u,

noón kúú nā kō káni ta'an vaan kakuu kuendá yu'u. ³⁸ Ta nā kō xí'o mií ña kadokó nā cruz ná, ta karkaa na sata yú'u kii na, noón kúú nā kō káni ta'an vaan kakuu na kuendá yu'u. ³⁹ Ta nā kóni dákaki mií ná, noón di'a kúú nā kuu. Tído nā xí'o mií ña kuu nā sa'a yú'u, noón di'a kúú nā nì'í ña kataki nā.

Yó'o dána'a Jesús ña nandió né'e Ndios ña va'a noó nā kée ña va'a xí'in ñayuu nā

⁴⁰ Ta ndi ndáa ñayuu nátiin va'a ndo'ó, nda yu'u nátiin va'a na. Ta nā nátiin va'a yu'u, nda nā nì tanda'á yu'u veii nátiin va'a na. ⁴¹ Ta nā nátiin va'a iin profeta sa'á ña kúú ná iin profeta, dá kían natiin ta'ani na ña va'a kánian natiin iin profeta. Ta dión ta'ani, iin nā nì natiin va'a iin ñayuu ndaa sa'á ña kúú ná iin nā ndaa, dá kían koni ta'ani na natiin na ña va'a kánian natiin iin ñayuu ndaa. ⁴² Ta ndi ndáa mií ñayuu náki'o iin yáxi takují vixi ko'o iin káa ñayuu kuálí yó'o, mií natiin na ña va'a sa'á ña nì kee na, chí nì kemáni ná iin nā xionoo xí'in yu'u.

11

Di'a kua'an ña nì ka'an Jesús sa'a Juan, nā dákodo ndúta ñayuu

¹ Tá nì ndi'i nì kasto'on Jesús xí'in tã xionoo xí'in ná ndi kee ra dána'a ra, dá nì kee ra kua'an ra. Tá nì ndi'i, dá nì kee mií ná kua'an nā dána'a nā, ta kasto'on na xí'in ñayuu ndéi iin rá iin ñoo.

² Ta noo nákaa Juan, tá'an nā dákodo ndúta ñayuu, ini ve'e kaa, nì nì'í tó'on na sa'a ndidaá ña ndato kée Cristo Jesús. Sa'á ñoó nì tanda'á ná dao

ta xíonoo xí'ín ná kua'an ra noo nákaa Jesús. ³ Tá ni saá ra, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú na ni kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaaki ñaa, o á kandati ndu kasaa iin ka na?

⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'an ndo, ta kasto'on ndó xí'ín Juan sa'a ndidaá ña'a ndé'é ndó, xí'ín sa'a ndidaá ña seídó'o ndó. ⁵ Chì nátuu noó na ko túu noo, ta sa kúu va xíka na ni natii sa'a, ta sa ni nduvii vá ñíj na ndó'o kue'e té'íj, ta sa ni nataj va do'o na ko táj do'o, ta ni nataki va na ni xi'íj, ta kasto'in to'on va'a Ndios xí'ín ñayuu kúnda'í. ⁶ Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu ko nákani kuáchì ini xiní na yu'u —kaá Jesús xí'ín taa ñoo.

⁷ Tá ni ndi'i ni nandió kuéi taa ñoo kua'an ra, dá ni kasá'á Jesús ká'an na xí'ín ñayuu ñoo sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ni sa'an ndo'ó ni sa nde'é ndó noo kúú ño'o ichí ñoo? ¿Á iin taa ko ín toon, tá'an ra xíko tát'o'on xíko iin ndoo kée tachì ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó? ⁸ Koó, sa'á ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin taa ndíxi dá'on táyíí ndáa? Koó, chì ná'á vá mií ndó ña ñayuu ndíxi dá'on táyíí ndáa, noón kúú na ndéi ve'e rey. ⁹ Sa'á ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, miían ndaa kuiti kaá yu'u ña ñaa kúú ná, ta ndáya'i cháá ka na o duú iin profeta. ¹⁰ Chì sa'a mií ná ká'an tuti ij Ndios di'a:

Ná ko'in tanda'í iin taa kuió noo ko'on noo yo'ó, ta kasto'on ra to'in xí'ín ñayuu, dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña ko'on ka'on xí'ín ná.

11 Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúú na ndáya'i cháá ka noo ndidaá ka taa ni kaki tixi ñá'a. Tído na nó cháá ka nákaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúú na ndáya'i cháá ka o duú Juan.

12 'Nda kuu ni sa xionoo Juan, na dákodo ndúta ñayuu, ta nda kuu viti deén nda'o kéndava'a ñayuu xí'ín na dána'a noó ñayuu ndi kee na ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta sadi ñayuu kini noó ñayuu ndúkú ndu'u tixi ndá'a Ndios. 13 Ndidaá tá'an profeta xí'ín ña ká'an ley Moisés ni ka'an ña kasá'á Ndios dándáki na ñayuu na, ta nda Juan ta'ani ni ka'an dión. 14 Ta ndá kuendá mií ndó ná kakian á kándísa ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó o koó, tído ká'an yu'u xí'ín ndó ña Juan kúú Elías, na ni ka'an profeta kasaa. 15 Ta ndi ndaa ndó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó.

16 '¿Ndi kían tiin yu'u, dá ka'in xí'ín ndó tát'on kée ñayuu ndéi tiempo viti? Chi kée na tát'on kée takuáchí tá ndéi xi sádiki xi noo yá'i, ta káyú'ú tá'an xi: 17 "Ni tuu ndu flauta, tído ko ní sársá'á ta'on ndo'ó. Ta ni xita ndu yaa nda'í kua'an, tído ko ní ndei'i ta'on ndo'ó." 18 Ta ki'o dión ta'ani kée ñayuu ndéi viti, chi tá ni kasáa Juan, ko ní seí ta'on na pan, ta ko ní xi'i na vino, tído kaá ndo ña nákaa espíritu kini ini na. 19 Ta viti ni kasáa na ni nduu taa ñayuu yó'o, ta sásá'an va'a na, ta xí'i na vino, tído kaá ndo ña kúú ná iin taa nde'é, iin ta xí'i. Ta kaá ta'ani ndó ña kúú ná iin ra né'e tá'an va'a xí'ín ñayuu kini, xí'ín taa kí'in ya'i sa'a ñó'o. Tído na kúú na ndichí, noón kúú na ná'á ña kómí ndisa na ña ndichí.

Nda'í kúú ví na ndéi ñoo Corazín, xí'ín na ndéi ñoo Betsaida, kaá Jesús

20 Nj ndi'i, dá nj kasá'á Jesús dánani na ñayuu ndéi ñoo ná'ano noó nj kee na kuá'á ña ndato, dá chj kọ ní xín ta'on na ñoo ñoo nandikó iní na sa'á kuachi kée na, ta kaá Jesús:

21 —jNda'í kúú ví ndo'ó, na ndéi ñoo Corazín! Ta, jnda'í kúú ví ndo'ó, na ndéi ñoo Betsaida! Chj tá ní kée yu'u ña ná'ano noó ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón tát'on nj kee yu'u ña ná'ano noó mií ndó, ta kúú nda sa oon va nj nandixi nda'í na, ta nj nandei nda'í na noó yaa sa'á ña nj nandikó iní na sa'á kuachi nj kee na, ní kúú. 22 Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. 23 Ta ndo'ó, na ñoo Capernaum, ká'án ndó ña nda induú xinkuei ndó, tído ndo'ó kúú na ko'ono ni'ini Ndios nda maá indayá, dá chj tá ní kée yu'u ña ná'ano ñoo Sodoma, ña kían nj kee noó ndo'ó, miían ndaa kakaá ij vá ñoo Sodoma nda kuu víti, ní kúú. 24 Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í cháá ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu kini nj sa ndei ñoo Sodoma.

Kádi j nda'o ini Jesús kée na kúú Espíritu ij Ndios

25 Mií hora daá nj ka'an Jesús xí'ín Ndios:

—Kéká'ano yu'u mií ní, tatá Ndios, mií ní kúú sato'o induú xí'ín noño'o yó'o, chj nj chikáa de'é ní ña yó'o noó na ndichí, xí'ín na kátóni iní. Ta nj na'a nían noó na kọ kátóni va'a iní. 26 Díón nj kee ní, tatá Ndios, chj kị'o díón nj nata'an ini mií ní.

27 'Ta ndidaá ña'a nj nakị'o tatá Ndios noó yú'u. Ta ni iin tó'ón ñayuu kọ ná'á ndá yoo kúú yu'u, na kúú de'e Ndios, chj iin tó'ón mió tatá Ndios kúú na ná'á ndá yoo kúú. Ta ni iin tó'ón ñayuu kọ ná'á

ndá yoo kúú tatá Ndios, ch̄i iin tó'ón din̄i yu'u, na kúú de'e na, kúú na ná'á ñaá, x̄í'ín ndi ndáa mīi vá ñayuu ká'án yu'u, na kúú de'e Ndios, na'in ná noo. ²⁸ Nak̄īi ndidaá ndo'ó, na kúú tat̄i, ndo'ó na ndído v̄e, noo yú'u, dá nak̄i'oi ña nani'i ndé̄e ndo. ²⁹ Ta kandio nduú ndo yukú x̄í'ín yu'u, dá kat̄i'a ndó kee ndó tát̄'on kée yu'u, ch̄i yu'u kúú iin na masó, iin na nda'í ió ini, ta x̄í'ín yu'u, dá koni ndo nani'i ndé̄e ndo, ³⁰ dá ch̄i k̄o kuáchi ta'on kandio ndó yukú yu'u, ta o dákuío v̄e ta'oin ndo'ó —kaá Jesús.

12

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á kuu nání'i ndé̄e na Israel

¹ Tiempo daá ñoó chíka'anda Jesús kua'an na noñ'ó noo káa tirió tein iin kuu nání'i ndé̄e na Israel. Ta kuíko nda'o ta x̄ionoo x̄í'ín ná. Sa'á ñoó ni kasá'á rá taó ra yoko tirió, ta seí ra nonián kua'an ra. ² Dá ni xini dao ta fariseo ña kée ra dión, dá ni kaa ra x̄í'ín Jesús:

—Yá'a ta x̄ionoo x̄í'ín ní kée ra ña k̄o kánian kee ra kuu nání'i ndé̄e yo.

³ Dá ni kaa Jesús x̄í'ín rá:

—¿Á k̄o óon ta'on ka'i ndó ña ni kee David tá sa na'á x̄í'ín taa sa x̄ionoo x̄í'ín ná tá nda'í ni kuiko na? ⁴ Ch̄i kaáan ña ni ku'u na ini ve'e Ndios, ta ni seí na pan, ña dók̄o ta dut̄i noo Ndios, ch̄i ni k̄o kánian keí mīi ná ña, ni taa x̄ionoo x̄í'ín ná. Sava'a ta dut̄i va kuu keí ñá. ⁵ O, ¿á k̄o óon ta'on ka'i ndó noo ley ña ni ya'a ta dut̄i ni kechóon ra ini ve'e ño'ó ká'ano yó kuu nání'i ndé̄e yo? Tído k̄o ta'ón kuáchi kíán ña kée ra dión. ⁶ Ta ká'in x̄í'ín ndó ña ndáya'i cháá ka

na iin noo ndo o duú ve'e ño'o ñoó. ⁷ Di'a kaá to'on Ndios: “Kóni ña ku'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta o duú ña doko ndo ña'a nooi.” Tá ni kandaá ini ndo to'on yó'o, dá kían o dátaí kuachi ta'on ndo na ko ña'a kée. ⁸ Chi ió choon noo ndá'a na ni nduu taá ñayuu yó'o ña dándáki na tein kuú nání'i ndée yo —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taá ni natii ndá'a

⁹ Dá ni ñaki'in Jesús kua'an na. Ta ni saa na ni ku'u na ini ve'e noo náta ka ña ñoo ñoó. ¹⁰ Ta ñoó nákaa iin taá ni natii iin xoo ndá'a. Ta kóni ta fariseo ní'i rá ndi koo dátaí kuachi ra Jesús noo tá né'e choon, sa'a ñoó ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Á kuu nduva'a yó ñayuu kuú nání'i ndée yo, kaá ley?

¹¹ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Ta, ¿ndi ndáa ndo'ó, tá ná kankao iin léko ndo ini iin yái tein kuú nání'i ndée yo, á o kó'on ta'on ndo taó ndo rí? ¹² Ta kana'á ndó ña ndáya'i cháá ka iin ñayuu o duú iin léko. Sa'a ñoó kaá yu'u ña kuu va kee yó ña va'a tein kuú nání'i ndée yo.

¹³ Dá ni kaa na xí'in tá kú'u ndá'a ñoó:

—Ná dákaa ndá'on.

Dá ni nadákaa rá ndá'a rá, kúu ni nduva'a vaan táto'on kí'o ió va'a iin kaan. ¹⁴ Dá ni kankuei ta fariseo ñoó kua'an rá. Dá ni kasá'a rá ndátó'ón kue'é rá ndi kee ra, dá ka'ání rá Jesús.

Di'a kua'an ña ni taa Isaías sa'a Jesús

¹⁵ Tá ni kandaá ini Jesús ña kóni rá ka'ání ñaá rá, dá ni kee na kua'an na iin ka xían, ta ku'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na. Ta ni nduva'a Jesús

ndidaá nā kú'u. ¹⁶ Ta nī sa'anda nā choon noó ñayuu ñoó ñā ná dá'a ni kasto'on na xí'ín dao ká ñayuu sa'á ñā ndato nī kee na. ¹⁷ Dión, dá nī xinkoo to'on nī taa profeta Isaías, chí di'a kaáan:

¹⁸ Yó'o ín ta xínkuáchí noó, ta mií yu'u nī kaxi xi, ta ndó'o nda'a vai sa'a xí, ta náta'an iniñ xini xí. Ko'in dákóoin Espirituú dini xí.

Ta noo ndidaá nā tukú kasto'on xi ñā vei kuu keyíkoj sa'a ndidaá ñayuu.

¹⁹ Ta o naá tá'an ta'on xi xí'ín ni iin tó'ón ñayuu, ta o káyu'ú nī'i ta'on xi, ta ni ko ín ta'on xíka keí o kueídó'o ñā ka'an xi.

²⁰ Ta o ká'ano ta'on xi tayoó, kirá sa nī ta'ano.

Ta o nda'ó ta'on xi tirño'ó sa kua'an nda'o, nda ná kasandaá kuu kandeé xí dánkoo ndaa xi ñayuu noó.

²¹ Ta mií xí kúu tandeé ini noó na ko kúu na Israel. Dión nī taa Isaías.

Di'a ndo'o ñayuu ká'an ndava'a sa'a Espiritu ñi Ndios

²² Dá ndáka ñayuu ñoó iin taa nákaa iin espíritu kini nī kasáa nā noo Jesús, ta ko túu noo rá, ta ni ko kúu ka'an rá kée espíritu kini ñoó. Dá nī nduva'a ñáá ná. Ta kúu nī naka'an rá, ta nī natuu noo rá.

²³ Ta kúu nī naá vá ini ñayuu kuá'a ñoó nī xini nā ñā nī kee Jesús, ta kaá nā:

—Ndá ndi kuu de'e nā ve'e rey David, nā kaá nā tanda'á Ndios kasaa, kúu taa káa —kaá nā.

²⁴ Tá nī seídó'o tã fariseo ñā dión ndátó'ón ñayuu ñoó, dá nī kaa rá:

—Kándéé taa káa taó rá espíritu kini, chí Beelzebú, tá'an ñā kúu sato'an, xí'o choon noo rá —kaá rá.

25 Kúú n̄i kandaá va ini Jesús ña dión nákaní ini ra, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. Ta dión ta'ani ndo'o iin ñoo o iin ve'e tá sa'ándá dao tá'an ñayuu ndéi inian, chí naá váán. 26 Tá ná taó ña u'u kúú noó ña kini kéchóon noóán, dá kían ta'anda tá'an vaan. Ta, ¿ndi koo kaka choon né'an? 27 Sa'á ñoo tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon n̄i x̄i'o Beelzebú nooí, dá kían, ¿ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo ndá'a dao ka na ñoo mií ndó ña taó ná espíritu kini, tá dáá? Mii vá na yó'o kúú na ná'a ña o duú ña ndaa ká'an ndo. 28 Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'ín ndéé Espíritu īi Ndios, dá kían kana'á ndó ña sa n̄i kasandaá va kuu ndu'u ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios.

29 'Chí, ¿ndi kee ví iin taa ku'u ra ve'e iin taa tondó kí'in kuí'íná rá ña ñó'o ve'e ra tá ná o ko'óni ñaá rá dinñó'ó ka? Dión kaniaan kee ra, dá kandeé rá taó ndí'i ra ña'a ñó'o ve'e ra.

30 'Ta na ko ndíta xoo yu'u, noón kúú na xiní u'u ñaá, ta na ko chindeé yu'u noo chóon kéei, noón kúú na dátúú choon kéei. 31 Sa'á ñoo ká'ín xí'ín ndó ña kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ndidaá kúú kuachi kée ñayuu, xí'ín sa'a ndidaá kúú ña'a kini ká'an na. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a Espíritu īi Ndios, noón kúú na ni iin kuu ta'ón o kú'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi n̄i kee na. 32 Ta ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'á na n̄i nduu taa ñayuú yó'o, kuu va ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Tído ndi ndáa na yá'a ká'an ndava'a sa'a Espíritu īi Ndios, noón kúú na ni iin kuu ta'ón o kú'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi n̄i kee na, ni ñayuú yó'o ni ñayuú vei chí noo o kú'u ká'ano ini Ndios sa'a ná.

33 'Dá chì iin yító va'a, kuì'i va'a va xí'o rá. Ta iin yító kò vá'a, nda kuì'i xí'o va rá kò vá'a. Ta xí'ín kuì'i xí'o va rá kánda iniño nda yító kúú rá. 34 ;Ndo'ó kúú kuenda de'e koo! ;Ndi kee ví ndó ka'an ndo iin to'on va'a tá ñayuu kini va kúú ndó? Dá chì to'on nì chití ñó'o ini nío iin ñayuu kían kánkuei yú'u ná, dá ká'an na. 35 Dá chì iin taa va'a, to'on va'a ñó'o ini nío rá taó ra ká'an ra. Tído iin taa kini, to'on kini ñó'o ini nío rá taó ra ká'an ra. 36 Tído yu'u ká'ín xí'ín ndó ña nakì'o ndó kuenda sa'a ndidaá to'on kò chóon nì kánkuei yú'u ndo nì ka'an ndo tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu. 37 Dá chì xí'ín to'on ká'an ndo, kédaá xí'ín ndó, dá kandoo va'a ndó noo Ndios. Ta xí'ín to'on ká'an ta'ani ndó kédaá xí'ín ndó, dá kandoo ndó kakuu ndó ñayuu ió kuachi noo ná.

Yó'o nì xika ñayuu ña kee Jesús iin ña ndato

38 Dá nì kasaa dao ta dána'a ley xí'ín dao ta fariseo, dá nì kaa ra xí'ín Jesús:

—Maestro, kóni ndu ña kee ní iin ña ndato noo ndú'u.

39 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ñayuu kini nda'o kúú ndo'ó, na ndéi tiempo viti, ta xiní xíxi va ndó Ndios, chì xika ndo ña kee yu'u iin ña ndato, dá kandía ndó. Tído ni iin tó'ón ña ndato o kéei noo ndo, sava'a ña ndato nì kee Ndios xí'ín profeta Jonás kían koni ndo. 40 Chì táto'on onì nduú, onì ñoó nì sá káa Jonás tii tìyaká ká'ano, kì'o dión ta'ani koni ndo kakaa na nì nduu taa ñayuú yó'o tìxi ñó'o onì nduú, onì ñoó. 41 Ta nakuíta ndichi ñayuu nì sá ndei ñoó Nínive tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, ta ka'an kuachi na sá'a ñayuu ndéi tiempo viti. Dá

chì nì nandikó iní nà sa'á kuachi nì sà kee na tá nì daná'a Jonás noo ná. Ta iin taa ndáya'i cháá ka o duú Jonás ín noo ndo viti. ⁴² Ta nakuiin ndichi ta'ani ñá'a sà dándáki chí Sur di'a tá ná kasandaá kuú keyíkō Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá ka'an kuachián sa'a ñayuu ndéi tiempo viti, dá chí nda noo xíká cháá ka ñayuú yó'o nì kixián nì seídó'án ña ndichí nì ka'an rey Salomón. Ta iin taa ndáya'i cháá ka kúú nà ín ká'an xí'ín ndó vití'ón o duú rey Salomón ñoó.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndi kée espíritu kini

⁴³ Tá keta iin espíritu kini iin taa, dá kían kua'an iin xián noo ichí ndúkúán noo nani'i ndééán. Tído ko nani'án noo nani'i ndééán. ⁴⁴ Dá kásá'án nákani inian: “Nandió koo tukuí no'i ve'e noo nì ketai veíi”, kaáan. Tá nì nasáaan nì ndu'an iní taa noo nì sà ioan, ko ín ta'on nákaa ñoó, ta ndato nì natu'án, ta ñóchí vii káaan. ⁴⁵ Dá kua'an kuakaan usá ka espíritu kini cháá ka o duú miíán. Dá násaagan ndu'an kaño'an iní taa ñoó. Ta kúú ka'í ka ví kásá'á ndó'o níó rá o duú tát'o'on k'i'o nì sà ndo'o níó rá nì sà kee espíritu kini mií noo ñoó. Díón ta'ani ndó'o ñayuu ndéi tiempo viti —kaá Jesús.

Di'a nì kuu tá nì kasáa naná Jesús nandukú ñaá ná

⁴⁶ Xián nani nákaa nà dána'a nà noo ñayuu kuá'a ñoó, kúú nì kasáa naná nà xí'ín ñani nà. Ta kúú nì sà kuíta na sata vé'e, chí kóni nà ka'an nà xí'ín Jesús.

⁴⁷ Dá nì kasto'on iin taa ín ñoó xí'ín Jesús:

—Naná ní xí'ín ñani ní, ta ndíta na sata vé'e, ta kóni nà ka'an nà xí'ín ní.

⁴⁸ Dá nì kaa Jesús:

—Ná kasto'on ndaaí xí'ín ndó ndá yoo kúú nanái, ndá yoo kúú ñanií —kaá na.

⁴⁹ Ta kúú nì daná'a ndá'a ná ndidaá taa xionoo xí'ín ná, dá nì kaa na:

—Ta yó'o va kúú nanái, kúú ñanií. ⁵⁰ Chì ndidaá na kée ña kóni tatái Ndios, na ió induú, noón kúú ñanií, kúú kì'oi, kúú nanái —kaá na.

13

Di'a kua'an ña nì nakani Jesús sa'a iin taa xíti

¹ Kuu dáá ñóó nì keta Jesús ve'e ñóó. Dá nì saa na nì sa koo na ió na yu'ú taño'o. ² Ta kúú nì nataka kua'á nda'o ñayuu noo ió na. Sa'á ñóó nì kaa Jesús ini iin barco, dá nì sa koo na ini ro. Dá nì sa ndei ñayuu kuá'a ñóó yu'ú taño'o ñóó. ³ Dá nì kasá'á Jesús dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

—Iin taa xíti nì kee ra kua'an ra kuti ra tata noño'o rá. ⁴ Ta sa'á ña nì koon ni'ini ra tata ñóó, sa'á ñóó dao ña nì kuei yu'ú ichi. Kúú nì kasáa laa, ta kúú nì seí vá rían. ⁵ Ta dao ka tata ñóó nì kuei tein yuu, noo koó ño'ó ndée. Sa'á ñóó kúú yachi va nì xitaan, chì ko ní kuei ta'on ña noo kúú ño'ó ndée. ⁶ Dá tá nì xinkoo ndiandii, ta kúú nì dii vaan. Ta sa'á ña ko ta'ón yo'an, sa'á ñóó nì ichi vaan. ⁷ Ta dao ka tata ñóó nì kuei tein ta'íon. Ta nì sa'ano dáó ñá xí'ín ta'íon ñóó, sa'á ñóó nì kuyáta váan nì kee rá. ⁸ Ta kúú dao ka tata ñóó nì kuei noo kúú ño'ó va'a. Ta kúú kua'á nda'o noni nì xí'oan, dá chì iin ciento noni nì xí'o dao tata yó'o, ta dao kaan nì xí'o oni diko noni, ta dao kaan nì xí'o oko uxian. ⁹ Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kueidó'o ndó —kaá Jesús.

Yó'o kásto'on Jesús ndiva'a dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na

¹⁰ Dá nì kasáa ta xionoo xí'in ná noo ió na, dá nì ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndiva'a dákí'in tá'an ní dao ña'a xí'in to'on dána'a ní?

¹¹ Dá nì kaa Jesús xí'in rá:

—Dá chì noo ndo'ó va nì xi'o Ndios ña kandaa ini ndo ña ná'á mií ná sa'á ndi kee na dándáki na. Tído ko xí'o Ndios noo dao ka ñayuu ña kandaa ini na sa'á ña yó'o. ¹² Dá chì ndi ndáa na nì natiin to'on ká'in, noón kúú na natiin ña kandaa cháá ka ini na. Tído ndi ndáa na ko xí'in natiin ña, noón kúú na dítá di'a Ndios cháá ña kandaa ini na. ¹³ Sa'á ñoó dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'in to'on dána'i noó dao ka ñayuu, dá kían, va'ará ndé'é ná, tído o kandaa ta'on ini na ndi kóni kaaan, ta va'ará seídó'o na to'on ká'in, tído o kátóni ta'on ini na. ¹⁴ Kí'o dión, dá xinkoo to'on nì taa profeta Isaías, chì di'a kaaan: Va'ará ndidaa ka vían ná kueídó'o ndó, tído o kátóni ta'on ini ndo.

Ta va'ará ndidaa ka vían ná kande'é ndó, tído o kandaa ta'on ini ndo.

¹⁵ Chì nì ndukáxí nda'o ní na ñoo yó'o,

ta ko xí'o na mií ná kueídó'o na,

ta nì sadi ta'ani na noo ná,

dá ná o koní na xí'in noo ná,

ta nì o kueídó'o na xí'in do'o na,

ta nì o kátóni ta'on ini na,

ta nì o nándio kuéi na noo yú'u, dá nduva'i na.

¹⁶ Tído ndiká'án ví noo ndo'ó, chì túu noo ndo ndé'é ndó, ta ndiká'án ví do'o ndó, chì seídó'o ndó. ¹⁷ Chì miían ndaa ká'in xí'in ndó ña kua'á nda'o profeta xí'in ñayuu ndaa nì sa ndei sa ná'á

n̄i ka'án ná koni n̄a ña xiní ndo viti, tído ko ní xiní ta'on naan. Ta n̄i ka'án ta'ani na kueídó'o na to'on seídó'o ndó viti, tído ko ní seídó'o ta'on naan —kaá n̄a.

Nákani Jesús ndi dándáki ña n̄i daná'a n̄a sa'á taa xíti

18 —Kueídó'o va'a ndó, ch̄i ko'in kasto'in xí'in ndó ndi dándáki to'on n̄i daki'in tá'in n̄i daná'i noo ndo sa'á ta xíti ñoo. 19 Tá'an ñayuu seídó'o to'on va'a ña ká'an sa'a ndi kée Ndios dándáki na ñayuu, ta ko xí'o na mií ná kandaa ini naan, dá kían kasaa ña u'u, ta díta váan to'on Ndios, ña n̄i kankao nio ná. Díon dándáki yu'ú íchi ñoo noo n̄i kuei dao tata ñoo. 20 Ta tein yuu noo n̄i kuei dao ka tata ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta nátiin naan xí'an kádii ini na. 21 Tído ko ta'ón yo'an ini nio ná, sa'á ñoo too vá kándisa naan. Ch̄i tá vei tandó'ó ndó'o na, o tá kásá'á ñayuu kéndava'a na xí'in ná sa'á ña kándisa naan, kúu dánkoo va naan. 22 Ta tein ta'íon noo n̄i kuei dao ka tata ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído kásá'á ndí'i cháa ka ini na sa'á ña'a ió ñayuú yó'o, ta kátoó n̄a koo kuíká ná. Sa'á ñoo ko sá'ano na xí'in to'on Ndios, ta ni iin ña va'a ko kée na. 23 Tído noñó'o va'a noo n̄i kuei dao ka tata ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta xí'o na mií ná ña kandaa ini naan. Dao noon kúu tát'o'on tata, ña n̄i xí'o iin ciento noni. Ta dao ka n̄a kúu tát'o'on tata, ña n̄i xí'o oni diko noni. Ta dao ka n̄a kúu tát'o'on tata, ña n̄i xí'o oko ux̄i noni, ch̄i kée na ña kóni Ndios —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a tirió kuéi n̄i xita tein tirió va'a

24 Dá n̄i d̄akí'in tá'an Jesús iin k̄a ñ̄a'a x̄í'ín to'on n̄i daná'a n̄a noó ñ̄ayuu ñ̄oó, ta kaá n̄a:

—Tát̄o'on k̄i'o n̄i kee iin t̄aa n̄i x̄iti tata va'a noñó'o rá, k̄i'o dión k̄ee Ndios dándáki na ñ̄ayuu n̄a. 25 Ta tein k̄id̄i t̄a x̄íti ñ̄oó, n̄i k̄ii iin t̄a x̄iní u'u tá'an x̄í'ín rá, ta n̄i chí'i ra tata tirió kuéi noo k̄aa tirió ra. 26 Sa'á ñ̄oó tá n̄i kasá'á k̄ana yoko tirió, dá n̄i k̄andaá ini t̄a kéchóon noo rá ñ̄a k̄aa ta'ani tirió kuéi tein tirió ra. 27 Dá n̄i sa'an ra n̄i ndat̄o'on rá sato'o ñ̄ó'o ñ̄oó: “Tatá, ¿á o duú tirió va'a ní x̄íti ní? ¿Ndiv̄a'a k̄aa ta'ani tirió kuéi tein tirió ní, tá dáá?” 28 Dá n̄i k̄aa sato'o ñ̄oó x̄í'ín rá: “Iin t̄aa x̄iní u'u va ñ̄aa n̄i kexíxi n̄i chí'an.” Dá n̄i k̄aa t̄a kéchóon ñ̄oó: “¿Á k̄o kóni ní ná ko'on ndu to'on nduan?” 29 Dá n̄i k̄aa ra: “Ná dá'a ni ko'on ndo to'on ndóan, dá chí tá ná to'on ndóan, nd̄a tirió va'a kana x̄í'án. 30 Konó ndó ná kua'ano dáó ñ̄a x̄í'ín tirió va'a ñ̄oó nd̄a ná kasandaá kuu naki'in va'a yó tirió ñ̄oó. Dá tá ná kasandaá kuu ta'andaan, dá ka'andai choon noo ra náki'in va'a tirió, ta kaai x̄í'ín rá: To'on ndó dinñó'o tirió kuéi, ta kató ndóan tát̄o'on kató ndó ndáy'o, dá chíñó'o ndóan. Tído ñ̄a kúú tirió va'a ñ̄oó, ná taán va'a ndóan ini yákaí” —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin tata leé ló'o naní mostaza

31 Dá n̄i d̄akí'in tá'an Jesús iin k̄a ñ̄a'a x̄í'ín to'on n̄i daná'a n̄a, ta kaá n̄a:

—Tát̄o'on k̄i'o ndó'o iin tata naní mostaza, ñ̄a n̄i x̄iti iin t̄aa noñó'o rá, k̄i'o dión k̄ee Ndios dándáki na ñ̄ayuu n̄a. 32 Ta miían ndaa ñ̄a yó'o kúú tata p̄alí cháá k̄a noo dao k̄a tata chí'i yó noñó'o yo. Tído tá n̄i x̄itaan, ta kúú sá'ano dikó k̄a vían o duú dao

ka yuku, ta ndúuan iin yító, sa'á ñoó kásaa laa, ta káva'a rí táka ri tein ndá'a rá —kaá Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'á ña dákuita tachí yusa pan

³³ Dá ni dakí'in tá'an tuku na iin ka ña'a xí'in to'on ni daná'a na noó ñayuu ñoó, ta kaá na:

—Kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían tát'on kí'o kée ña dákuita tachí yusa káva'a pan, ña ni tiin iin ñá'a, ta ni dakí'in tá'an ñáa xí'in oni yáxi harina, dá nakuita tachían —kaá na.

Ña yó'o nákani ndiva'a dána'a Jesús dión

³⁴ Ta dión ni dakí'in tá'an Jesús dao ka ña'a xí'in to'on ni daná'a na noó ñayuu kuá'a ñoó. Ta ko ní sá dána'a ta'on na tá ko ní sá dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on ni sa daná'a na. ³⁵ Dión, dá ni xinkoo to'on ni taa profeta, chi di'a kaáan:

Ko'in dákí'in tá'in dao ña'a noó to'on dána'i noó ñayuu.

Ta kí'o dión dána'i noó ná sa'a ndidaá ña sa io de'é nda rá ni kasá'á sa'a ñayuú.

Yó'o nákani Jesús ndi dándáki ña ni daná'a na sa'a tirió kuéi xí'in tirió va'a

³⁶ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús ndisá'an xí'in ñayuu ñoó, dá ni ku'u na ini ve'e in ñoó. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'in ná ñoó, dá ni kaa ra:

—Nakani ní xí'in ndu'u ndi dándáki ña ni daná'a ní sa'a tirió kuéi ñoó.

³⁷ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Taa ni xiti tirió va'a ñoó kúu na ni nduu taa ñayuú yó'o. ³⁸ Ta ño'ó xítí ñoó kúu ñayuú yó'o, ta tata tirió va'a ñoó kúu ndidaá ñayuu ño'ó tixi ndá'a Ndios, ta tirió kuéi ñoó kúu na ño'ó tixi ndá'a ña u'u. ³⁹ Tá'an ra ni xini u'u ta ni xiti ñoó kúu ña u'u,

ta kuu ni naki'in va'a ra tirió ñoó kúú kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu. Ta taa ni naki'in va'a tirió ñoó kúú ángel Ndios. ⁴⁰ Dá chi tátó'on ni kee ra ni to'on ra tirió kuéi noñó'o rá, ta ni ndi'i ni chiñó'o raán noo kéi ñó'o, ki'o dión koo tá ná kasandaá kuu noo ndí'i. ⁴¹ Chi tanda'á na ni nduu taa ñayuu yó'o ángel kéchóon noo ná kii na nakaxi na ñayuu ñó'o tixi ndá'a Ndios, ta taó xóo na ndidaá na kedaá xí'in ñayuu na, dá kée na kuachi xí'in ndidaá na kée ña kini. ⁴² Dá ko'on ángel ñoó taán ñaá ná noo kéi ñó'o ini xito. Ñoó kuaki na, ta ñoó kúú noo kaño'o na nakuchi tá'an no'o na. ⁴³ Ta na kúú ñayuu ndaa noo Ndios, ndato natoon na tátó'on tóon ndindii kande'i na noo ió tatá Ndios dándáki na. Ta na ió do'o, ná kueídó'o na.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin taa ni naní'i iin kidi di'ón

⁴⁴ 'Tátó'on ki'o dándáki Ndios ñayuu na kíán tátó'on iin kidi di'ón nákaa de'é noñó'ó xítí. Chi iin kuu, dá ni naní'i iin taa kidi ñoó, dá ni nachikáa de'é tuku raan, ta kadii ini ra kua'an nó'o rá. Dá ni sa'an ra ni dikó ndí'i ra ña'a ió noo rá, dá ni xiin ra ñó'o noo nákaa de'é kidi di'ón ñoó.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin taa ni naní'i iin yuu díon ndato nda'o

⁴⁵ 'Tátó'on ki'o dándáki Ndios ñayuu na kíán tátó'on ña ni ni'i iin taa ni naka'an nda'i xí'in yuu díon. ⁴⁶ Chi tá ni naní'i taa ñoó iin yuu díon ndato cháá ka, dá ni sa'an ra ni dikó ndí'i ra ña ió noo rá, dá ni xiin raan.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ñóno

⁴⁷ 'Tátó'on ki'o dándáki Ndios ñayuu na kíán tátó'on iin ñóno, ña kíán chírnee ra ini taño'o, ta

ndi ndáa mií vá tijaká sárnee nooán. ⁴⁸ Tá nj chití nooán, dá taó raán yu'ú takuií, dá kandeí ra kaxi ra tijaká taán ra ini tijika rá, ta kirí ko vá'a taó xóo ra. ⁴⁹ Ta dión ta'ani koo kuu noo ndí'i, chí kankuei ángel kanoo na taó xóo na ñayuu kíni tein ñayuu ndaa. ⁵⁰ Ndi'i, dá taán ná ñayuu kíni ñoó noo kéj ño'ò ini xito. Ta ñoó kuaki na, ta ñoó kaño'o na nakuchi tá'an no'o na —kaá na.

Yó'o dána'a Jesús sa'a ña saá xí'in ña yata

⁵¹ Dá nj ndato'ón Jesús ta xionoo xí'in ná:

—¿Á nj kandaá ini ndò ndidaá ña nj ka'in xí'in ndó?

Dá nj kaa ra xí'in ná:

—Jaán, tatá.

⁵² Dá nj kaa na xí'in rá:

—Kana'á ndó ña tá nj ndu'u iin ra dána'a ley Moisés tixi ndá'a Ndios, dá ndo'o ra tátò'on ndó'o sato'o iin ve'e, dá chí taó rá ña saá xí'in ña yata ño'o ini sato rá.

Dì'a nj ndo'o Jesús tá nj no'o na ñoo Nazaret

⁵³ Dá tá nj ndi'i nj da'kí'in tá'an Jesús ndidaá to'on yó'o nj ka'an na xí'in rá, dá nj kee na kua'an na. ⁵⁴ Dá tá nj nasáa na ñoó mií ná, dá nj daná'a na ini ve'e noo nátaka na ñoó ñoó. Ta nj naá ini na ñoó na ndé'é ñaá ná, ta kaá na:

—¿Ndeí nj ni'i taa káa ña ndichí ná'a rá, xí'in ña kándéé rá kée ra ña ná'ano xí'in ñayuu? ⁵⁵ ¿Á ò duú de'e taa túxí yíto vá kúu ra káa? ¿Á ò duú María va kúu naná ra káa, ta ñani ra kúu Jacobo xí'in José, xí'in Simón, xí'in Judas? ⁵⁶ ¿Á ò duú kì'o ra káa ndéi tein yó yó'o? Sa'a ñoó, ¿ndeí nj ni'i taa káa ña ndichí ná'a rá? —kaá ñayuu ñoó.

⁵⁷ Sa'á ñoó kọ ní nákonì ta'on ñáá ná. Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—Ndeí kúú míí vá íó ñáñó'ó ñáyuu noó ndu'u, na kúú profeta. Tído na kúú na ñoo ndu, xí'ín na ve'e ndu, noón di'a kúú na káñó'ó ñáá —kaá na.

⁵⁸ Ta kọ ní kée kua'a ta'on na ña ná'ano noo ná sa'á ña kọ ní xín na kandísa ñáá ná.

14

Di'a nì kuu tá nì xi'i Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu

¹ Tiempo daá ñóó nì ni'i tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña ndato kée Jesús. ² Dá nì kaa ra xí'ín ta kéchóon noo rá:

—Juan, tá'an ra sa dakódo ndúta ñayuu va kúú ta ñoo. Nì natakì va ra, sa'á ñoó kándéé rá kée ra ña'a ndato xí'ín ñayuu.

³ Díon nì kaa Herodes, dá chì míí rá nì sa'anda choon, dá nì tiin soldado Juan, dá nì so'oni ñáá rá xí'ín cadena, dá nì chikáa ñáá rá ve'e kaa, chì kì'o díon nì xiká Herodías, ñá nì sa kuu ñadi'í ñani ra, ta nì sa naní Felipe. ⁴ Díon nì kee ra, chì di'a nì kaa Juan xí'ín rá:

—Kuachi nda'o kíán, chì ío yo'ó xí'ín ñadi'í ñanon —kaá na.

⁵ Sa'á ñoó nì ka'án rá ka'ání ñáá rá, tído yu'ú ra na ñoo ra, chì nì kandísa na ña Juan kúú iin profeta.

⁶ Tído tá nì naxino Herodes kuiá rá, dá nì sarsá'á de'e di'í Herodías noo rá. Ta kúú nì nata'an ini ra ña nì kee xi. ⁷ Sa'á ñoó nì ya'a yú'u rá nì ka'an ra to'on ta ña kì'o ra ndi ndáa míí vá ña'a ná kaka xi.

⁸ Dá nì daká'an kue'é ñáá ñá kúú naná xi. Sa'á ñoó nì kaa xi xí'ín rá:

—Kí'o ní iin ko'o ná kakaꝯ diní Juan, ta dákodo ndúta ñayuu, nooí —kaá xí xí'ín rá.

⁹ Tá nì kaa xí dión, kúnda'í nda'o nì kuu ini Herodes, tído sa'á ña nì xí'o ra to'on ra noo xí, ta sa'á ña nì seídó'o ndidaá ñayuu ndéi mesa ña nì ka'an ra dión xí'ín xí, sa'á ñoó nì sa'anda ra choon ña dión koo. ¹⁰ Dá nì sa'anda ra choon noo soldado ra ña ná ka'anda ra diko Juan noo nákaa na ve'e kaa. ¹¹ Dá nì sa'anda raán, ta nì chikáa ra diní ná ini iin ko'o né'e ra nì kasáa ra nì xí'o raan noo tadi'í ñoó. Dá nì xí'o xian noo naná xí.

¹² Dá nì kasáa ta xionoo xí'ín Juan nì naki'in ra yikí koño na. Dá né'e raan nì sa'an ra nì dandúxi ra. Dá nì kee ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín Jesús ña nì kuu.

Di'a nì kuu tá nì xí'o Jesús ña'a nì sasá'an o'on mil taa

¹³ Tá nì kandaꝯ ini Jesús ña dión nì ndo'o Juan, dá nì kaa na ini iin barco, dá nì kee na kua'an na iin ka xían noo koó ñayuu ndéi. Tído nì kandaꝯ ini ñayuu noo kua'an Jesús, dá nì kankuei na iin rá iin ñoo noo ndéi na xíka sá'á ná tákuei na kua'an na ni'í ná Jesús. ¹⁴ Tá nì keta Jesús ini barco ñoó, kúú nì xini na ña kua'á nda'o ñayuu ndéi ndáti ñaá. Ta kúú nì ku'u nda'o ini na sa'a ná, sa'á ñoó nì nduva'a na ndidaá na kú'u ñó'o tein ñayuu ñoó. ¹⁵ Tá nì ini kuu dáá ñoó, dá nì natuu yati ñaá ta xionoo xí'ín ná. Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Ko ta'ón ve'e ndíta yati yó'o, ta sa nì ini va, sa'á ñoó ka'anda ní choon noo ñayuu kuá'a yó'o ña ná ko'on na noo ñó'o ñoo kuálí, dá ná kuiin na ña'a kasá'an na.

¹⁶ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kò káni ta'an ko'òn nà ndukú ná ña kasá'an na. Kì'o mii ndo'ó ña'a ná kasá'an na.

17 Dá nì kaa ra:

—Kò tã'ón ña'a kua'a né'e ndu. Sava'a o'òn pan xí'ín uú tìyaká va.

18 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án ndo ki'in ndóan, tá dáá.

19 Dá nì sa'anda nà choon ña ndidaá ñayuu ná kandeí na noo ita ñoó. Dá nì tiin na ndin o'òn pan ñoó xí'ín ndi nduú tìyaká ñoó. Dá nì nandé'é noo ná chí induú. Dá nì nakì'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá nì dakuáchi na pan ñoó xí'ín tìyaká ñoó. Dá nì xì'o naan noo taa xionoo xí'ín ná. Dá nì dasá ráan noo ñayuu kuá'a ñoó. 20 Dá nì sasá'an ndidaá ñayuu ñoó nda nì ndinoo va'a ini nà. Dá tá nì ndi'i, dá nì dakútí tã xionoo xí'ín Jesús ñoó uxì uú tìyika xí'ín ña'a nì kandoo noo nì sasá'an na. 21 Ta tátò'on o'òn mìl taa nì sasá'an nì kee Jesús, ta kò íin ta'on ní kekuendá nañá'a xí'ín takuálí.

Dì'a nì kuu tá nì xika Jesús noó taño'o

22 Tá nì ndi'i, dá nì sa'anda Jesús choon noo taa xionoo xí'ín ná ña ná kaa ra ini barco, ta ná chika'anda ra ko'òn ra iin ka xoo taño'o. Dá nì kandoo Jesús ka'an nà ndisá'án xí'ín ñayuu kuá'a ñoó. 23 Tá nì ndi'i nì ka'an nà ndisá'án xí'ín ná, dá nì kee na kua'an nà dinì yúku iin ñoó ka'an nà xí'ín Ndios. Dá tá nì kuaá, iin tó'ón mii vá ná nákaa dinì yúku ñoó. 24 Ta duú nì ta'ì dáo ìj vá barco ñoó kua'an ra noo taño'o ñoó. Ta kúú xoo di'a xoo di'a nákuuìn ndichi takuúí ñáni tá'an rá ndika barco noo kánóo rá kua'an ra, ta deén nda'o veí tachì chì xoo noo kua'an ra.

25 Dá tá n̄ kundikí, dá n̄ kee Jesús xíka na noó takují ñóó kua'an n̄ ni'i ná barco ñóó. 26 Tído tá n̄ xini ta xíonoo xí'ín Jesús ña xíka na veí na noó takují ñóó, kúu n̄ k̄andadí nda'o ra, ta n̄ kayu'ú rá:

—¡Káa veí í'íná!

Ta kúu n̄'i nda'o n̄ kayu'ú rá sa'á ña n̄ yu'ú ra.

27 Ta kúu n̄ kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndeé koo ini ndo. Míí vá yu'u kúuí. O sa yu'ú ndo.

28 Dá n̄ kaa Pedro xí'ín ná:

—Tatá, tá míí ní kúu ní, konó ní ná kakai noó takují xaan saai n̄'í míí ní.

29 Dá n̄ kaa n̄ xí'ín rá:

—Nakí.

Dá n̄ noo Pedro. Dá n̄ kee ra xíka ra noó takují ñóó kua'an ra ni'i rá Jesús. 30 Tído sa'á ña ndé'é rá ña deen kána tachí ñóó, sa'á ñóó n̄ kixian n̄ yu'ú ra. Ta kúu n̄ kasá'á k̄ok̄eta ka'ani ra kua'an ra ini takují. Dá n̄ kayu'ú rá:

—¡Dákaki ní yu'u, tatá!

31 Dá n̄ tiin na ndá'a rá n̄ kane'e na, dá kaá na xí'ín rá:

—Cháa nda'o kándéé inon yu'u. ¿Ndiva'a n̄ nakani kuáchi inon?

32 Dá tá n̄ keta na xí'ín rá ini barco, kúu n̄ sa tuu va tachí déen ñóó. 33 Dá n̄ natuu yati ndidaá ta ñó'o ini barco ñóó noo Jesús, ta n̄ sa ndañ'o ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Míian ndaa ndisa de'e Ndios kúu míí ní.

Dí'a n̄ kuu tá n̄ nduva'a Jesús na kú'u ndéi chí kuendá Genesaret

34 Dá tá n̄ ndi'i n̄ chika'anda na noó taño'o ñóó, dá n̄ saa n̄ noo kúu kuendá Genesaret. 35 Tá n̄

na_koni ñayuu ñoo ña Jesús kúu ná, dá nì taxí tá'an na nì sa'an na iin rá iin ñoo ñó'o ñoo, ta nì kast'o'on na xí'ín ndidaá ñayuu ña nì kasáa Jesús. Ta ndáka na ndidaá na kú'u nì saa na noo Jesús. ³⁶ Dá nì seí nda'í na noo Jesús ña ná konó ná dáko'on ndá'a ná sava'a yu'ú kotó na, dá ná nduva'a na, kaá na. Ta ndidaá na nì dakó'on ndá'a yu'ú kotó na ñoo nì nduva'a.

15

Yó'o dána'a Jesús ña kánian kee yó ña kóni Ndios, ta o duú ña kóni taa

¹ Ta kúu nì natuu yati dao ta fariseo xí'ín ta dána'a ley Moisés noo Jesús. Ta yó'o kúu ra nì kii ñoo Jerusalén. Dá nì kaa ra xí'ín ná:

² —¿Ndiva'a ko kée ta xionoo xí'ín mií ní tát'o'on k'i'o nì daná'a ta sá'ano ñoo yo tá sata? Chì ko nákata ra ndá'a rá xí'ín ñaño'ó, dá keí rá pan.

³ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndo'ó, ¿ndiva'a dánkoo xoo ndó choon sa'ándá Ndios, ta ndí'i cháa ka ini ndo kee ndó choon nì sa'anda ta sá'ano ñoo yo? ⁴ Dá chì di'a kua'an choon nì sa'anda Ndios: “Koo ñaño'ó ndó noo tatá ndo xí'ín noo naná ndo”, ta “Ndi ndáa mií vá ñayuu ná ya'a ka'an ndava'a xí'ín tatá na o xí'ín naná na, na yó'o kúu na kánian kuu.” ⁵ Tído ndo'ó kúu ra kaá ña kuu va ka'an ñayuu xí'ín tatá na, xí'ín naná na: “O kúu ta'on chindeéi mií ní xí'ín ña'a né'e va'i, chì sa nì kaaj k'i'oi ña noo Ndios.” ⁶ Ta sa'á ña ká'an na dión, sa'á ñoo ko káni kaan chindeé ná tatá na xí'ín naná na, kaá ndo'ó. Ta dión kée ndó dátúú ndó choon nì sa'anda Ndios xí'ín ña nì ndaki ini mií ndó.

⁷ ¿Taa uu noo vá kúú ndó! Ndaa va ni ka'an profeta Isaías sa'a ndo, chi di'a ni taa na:

⁸ Tá'an ñayuu ndéi viti kéká'ano na yu'u xí'ín yú'u oon va na,

tído xí'ín níó ná kò kóni ta'on na yu'u.

⁹ Kò ndáya'i ta'on ña ndáño'o na yu'u,

dá chi ña dána'a na kúú ña ni ndaki ini ñaxintóni taa va.

¹⁰ Dá ni kana Jesús ñayuu kuá'a ñoó ña ná natuu yati cháá ka na, dá ni kaa na xí'ín ná:

—Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, dá kátóni va'a ini ndo. ¹¹ Ni iin ña'a seí ndo kò dáyakò ñaá noo Ndios. To'on kánkuei yú'u vá ndó kían dáyakò ñaá.

¹² Dá ni natuu yati taa xionoo xí'ín ná, dá ni kaa ra:

—¿Á ná'á ní ña ni tar'u'u nda'o ini ta fariseo sa'á ña ni ka'an ní dión?

¹³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndidaá yuku, ña kò ní xíti tatái, na ió induú, ñoó kían kánian to'on na xí'ín nda yo'an. ¹⁴ Ná dá'a ni nakani ini ndo sa'a rá, chi taa kò túu noo vá kúú rá, ta tীন ndaa ra dao ka na kò túu noo. Chi tá tীন ndaa iin taa kò túu noo iin ka ta kò túu noo, dá kían ndi nduú ra kuei ini yái.

¹⁵ Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

—Nakani ní xí'ín ndu'u ndi dándáki to'on ni dakí'in tá'an ní ni daná'a ní noo ñayuu kuá'a ñoó.

¹⁶ Dá ni kaa na xí'ín Pedro:

—¿Á dión ta'ani kò kátóni ta'on ini ndo'ó? ¹⁷ ¿Á kò kándaá ta'on ini ndo ña ndidaá ña'a seí ñayuu, ini tixi va na kua'an? Tá kúú tá ni ndi'i, dá kua'an na satá vé'e tatá náan. ¹⁸ Tído to'on kánkuei yú'u ná, ñoó kían vei nda maá níó ná, ta ñoó di'a kían

dáyako ñáá noo Ndios. ¹⁹ Dá chi nda maá nio ná vei ña kini nákani ini na kee na, dá ka'ání ná ñayuu, ta kée na kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í na o yíi ná, ta kée na ña ka'an noo xí'ín ñíi ná, ta kí'in kuí'íná ná, ta káva'a na kuachi tó'ón sa'a dao ka na, ta ká'an ndava'a na sa'a ndi ndáa mií vá ñayuu. ²⁰ Ndidaá ña kini yó'o kí'an dáyako ñáá noo Ndios. Tído ña ko nákata na ndá'a ná xí'ín ñañó'ó, dá keí ná ña'a, ko dáyako ta'on ñáá noo Ndios.

Dì'a nì kuu tá nì nduvà'a Jesús iin de'e dì'í ñá'á túkú

²¹ Dá nì keta Jesús ñoo ñoó, dá nì kee na kua'an na xí'ín ta xionoo xí'ín ná chí kuendá ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. ²² Ñoó nì kasáa iin ñá'a, ta kí'an iin ñá'a kuendá Canaán. Ta nì kixián iin ñoo ló'o nákaa yati ñoó. Dá nì kayu'án Jesús:

—Tatá, mií ní na kúú de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'á yu'u, chi ndó'o nda'o nio de'e dì'í kée iin espíritu kini.

²³ Tído ni iin to'on ko ní ka'an na xí'án. Dá nì natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá nì seí nda'í ra noo Jesús, ta kaá ra xí'ín ná:

—Ka'an ní xí'ín ñá'a káa ná ko'an, dá chi káyuu'ú nda'a vaán tákaaán vei ñá sata yo.

²⁴ Dá nì kaa Jesús:

—Sava'a noó na Israel, na kúú táto'on iin léko, kí'í nì ndañó'ó vá, nì tanda'a Ndios yu'u veii.

²⁵ Dá nì kasáa ñá'a ñoó nì sa kuíin xití'an noo Jesús, ta nì kaaan:

—¡Chindeé ní yu'u, tatá!

²⁶ Dá nì kaa Jesús xí'án:

—Ko vá'a ta'on kuio ndaa yo pan ndá'a takuálí, ta kí'o yóan noó tina.

27 Dá n̄i kaa ñá'a ñoó xí'ín ná:

—Ndaa va ká'an ní, tatá. Tído seí va t̄ina ñoó yúchi pan ña kuéi yú'u mesa sato'o r̄i.

28 Dá n̄i kaa Jesús xí'an:

—Naná ló'o, miian ndaa ndisa kándéé ká'ano inon yu'u. Ta ná ko'in keei ña xikon —kaá na.

Ta kúu mií hora daá ñóo n̄i nduva'a de'e di'aa.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús kuá'a nda'o ñayuu

29 Dá n̄i kee Jesús kua'an na. Tá n̄i kasandaá yati na yú'u taño'o naní Galilea, dá n̄i kaa na din̄i iin yúku ín ñoó. Dá n̄i sa koo na ió na. 30 Ta kuá'a nda'o ñayuu n̄i natuu yati noo ná, ta ndáka na na n̄i natii sa'a, xí'ín na ko túu noo, xí'ín na ko kuú ká'an, xí'ín na ko ndáa va'a ndá'a xí'ín sa'a, xí'ín na ndó'o dao ka kue'e, n̄i kasáa na n̄i chindei ñaa ná noo ín Jesús. Dá n̄i nduva'a ñaa ná. 31 Ta kúu n̄i naá ini ñayuu ñoó sa'a ña n̄i naka'an na ko kuú ka'an, ta n̄i nduva'a na ko ndáa va'a ndá'a xí'ín sa'a, ta n̄i nakaka na n̄i natii sa'a, ta n̄i natuu noo na ko túu noo. Ta n̄i keká'ano ndidaá ñayuu ñoó Ndios, na ndáño'o na Israel.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'o Jesús ña'a n̄i sasá'an komi mil taa

32 Dá n̄i kana Jesús taa xionoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kú'u nda'o inii sa'a ñayuu kuá'a yó'o chi sa n̄i xino oni kuu ndéi na xí'ín yu'u, ta koó ka ña'a kasá'an ná. Tído ko kóni ta'on yu'u tanda'a nditai na no'o ve'e na, dá chi oon ni kuu yi'í na ichi.

33 Dá n̄i kaa ta xionoo xí'ín ná ñoó:

—¿Ndeí ki'in yó kua'a pan noo kúu ño'ó ichi yó'o ki'o yó keí ñayuu kuá'a yó'o, dá ndinoo ini na?

34 Dá n̄i ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndidaá pan né'e ndó?

Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Usa va pan né'e ndu'u, xí'ín cháá t̄iyaká.

35 Dá n̄i sa'anda Jesús choon ña ná kandēi ñayuu ñóo noñó'o. 36 Dá n̄i tiin na ndin usa pan xí'ín t̄iyaká ñóo. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda na pan ñóo. Dá n̄i xi'o naan noo ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i dasá ráan noo ñayuu kuá'a ñóo. Ta dión ta'ani n̄i kee na xí'ín t̄iyaká ñóo. 37 Dá n̄i sasá'an ndidaá ñayuu ñóo nda n̄i ndinoo va'a ini na. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakútí rá usa t̄iyika xí'ín ña n̄i kandoo noo n̄i sasá'an ñayuu ñóo. 38 Ta ta n̄i sasá'an ñóo n̄i sa kuu tát'o'on komi mil, ta ko ín ta'on ní kekuenda na ñá'a xí'ín takuálí.

39 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i ka'an Jesús ndisá'an xí'ín ñayuu kuá'a ñóo. Dá n̄i kaa na ini barco xí'ín ta xionoo xí'ín ná. Dá n̄i ki'in na kua'an na chí kuenda Magdala.

16

Yó'o n̄i xika ta fariseo ña ná kee Jesús iin ña'a ndato

1 Ñóo n̄i kasáa dao ta fariseo xí'ín ta saduceo, ta n̄i ka'an rá dátúú rá Jesús, ch̄i n̄i xika ra ña kee na iin ña'a ndato chí induú, dá ná kande'á á miían ndaa n̄i kii na noo Ndios. 2 Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Tá kua'an kuaá, dá kaá ndo: “Va'a nda'o koo taan, ch̄i n̄i kana kua'á induú.” 3 Tá n̄i t̄yu noo na'a, dá kaá ndo di'a: “Kana nda'o tach̄i kuu víti, ch̄i n̄i kana kua'á induú, ta ín víkó nda'o.” ¡Kúú ndó ñayuu uu noo, dá ch̄i va'a t̄i'a ndó kánda n̄i ndo ndi kee induú, tído ko kánda n̄i ndo ndi kóni

kaa ña ná'ano xiní ndo tiempo viti! ⁴ Ñayuu káni nda'o ndéi tiempo viti, ta xiní xíxi na Ndios, chí xíka na ña kee yu'u ña ndato noo ná, dá kandísa na. Tído o kée ta'an vai ni iin ña ndato noo ná. Sava'a ña ndato ni ndo'o Jonás koni na ndo'o yu'u —kaá na.

Dá ni dankoo ñaá Jesús, dá ni kee na kua'an na.

Di'a kua'an ña ni dána'a Jesús sa'a ña ko vá'a dána'a ta fariseo

⁵ Ta ni saa na iin ka xoo taño'o, tído ni nandodó ta xionoo xí'in ná kane'e ra pan keí rá xí'in ná. ⁶ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Kandaa ndo mií ndó noo ña dákuita tachí pan, ña kían kéchóon ta fariseo xí'in ta saduceo.

⁷ Dá ni kasá'a ndátó'ón tá'an mií ta xionoo xí'in ná ñoó:

—Dión ká'an na, chí ko ní sá ne'e yó pan kixió.

⁸ Kúu ni kandaa va ini Jesús ña ni ka'an ra dión. Dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a ndátó'ón kuáchi ndo sa'a ña koó pan né'e ndó? ¿Á cháá vá kándéé ini ndo yu'u, ndani?

⁹ Ta, ¿á ko kándaa ij vá ini ndo? ¿Á ko ndísa ta'on ini ndo ña o'on va pan ni tiin yu'u ni xi'oi ni sasá'an o'on mil ta ñoó? ¿Á ko ndísa ta'on ini ndo ndidaá tiyika ni dakúti ndó xí'in ña ni kandoo noo ni sasá'an ñayuu ñoó? ¹⁰ Ta, ¿á ko ndísa ta'on ini ndo ña usa va pan ni tiin yu'u ni xi'oi ni sasá'an komi mil ta? Ta, ¿á ko ndísa ta'on ini ndo ndidaá tiyika ni dakúti ndó xí'in ña ni kandoo noo ni sasá'an ñayuu ñoó? ¹¹ ¿Á ko kándaa ij vá ini ndo ña ko ní ka'an ta'on vei sa'a pan? Chí ña ni ka'in xí'in ndó kían dándáki ña kánian kandaa ndo mií ndó noo

ñā dákuitā tachi pan, ñā kéchóon tā fariseo xí'ín tā saduceo.

¹² Dá ví nī kandaā ini rā ñā kō ní ka'an nā sa'á ñā kánian kandaā rā mií rá noó ñā dákuitā tachi ndisa pan. Chī di'a nī ka'an nā ñā kandaā rā mií rá noó to'on dána'a tā fariseo xí'ín tā saduceo.

Di'a nī kuu tá nī kaa Pedro ñā Jesús kúú Cristo, nā dákaki ñaá

¹³ Tá nī saā Jesús chí ñoo Cesarea Filipino, dá nī ndato'ón ná tā xionoo xí'ín ná, ta kaá nā xí'ín rá:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, nā nī nduu taa ñayuu yó'o, kaá ñayuu ñoó?

¹⁴ Dá nī kaa taa xionoo xí'ín ná:

—Dao na kaá ñā kúú ní Juan, nā sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ká nā kaá ñā kúú ní profeta Elías. Ta dao ká nā kaá ñā kúú ní profeta Jeremías. Ta dao na kaá ñā kúú ní iin ká profeta.

¹⁵ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

¹⁶ Dá nī kaa Simón Pedro:

—Mií ní kúú Cristo, nā dákaki ñaá. Ta mií ní kúú de'e Ndios takí.

¹⁷ Dá nī kaa nā xí'ín Pedro:

—Ndiká'án ví yo'ó, Simón, de'e Jonás, dá chī o duú ñayuu ní dátoon ñaxintónon, dá nákonon yu'u. Di'a tatái Ndios, nā ió induú vá, nī datóon nooon.

¹⁸ Ta ká'an ta'ani yu'u xí'ón viti ñā kananí yo'ó Pedro, ñā kóni kaa yuu, ta satá yuu yó'o ko'in kava'i ve'e ño'í, nā kúú kuendái, ta o kándeé ta'on ñā kúú yái ndii dánaá ñaáán. ¹⁹ Ta noo ndá'a miíón nakí'o yu'u nda'á kaa, dá ka'andon choon noó ñayuu ño'ó tixi ndá'a Ndios. Chī tá ná ka'andon choon noó ñayuu Ndios, ta kuiin Ndios xí'ón. Tá

ná kadon dao choon noo ná, ta kuiin ta'ani Ndios xí'ón —kaá na.

²⁰ Dá nì sa'anda na choon noo ta xíonoo xí'ín ná ña ná dá'a ni ka'an ra xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ña mií ná kúú Jesús, na kúú Cristo.

Yó'o kásto'on Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná ndi ndo'o na, dá kuu na.

²¹ Nda daá nì kasá'á ná kásto'on na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná ña miian ko'on na ñoo Jerusalén, dá ndo'o naní níó ná kee ta sá'ano xí'ín ta duti saku'a, xí'ín ta dána'a ley Moisés, ta kuu na. Ndi'i, dá nataki na tixi kuu óni. ²² Dá nì taó xóo ñaá Pedro. Dá nì kasá'á rá dánani ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, o kónó ta'on Ndios ña ndo'o ní dión. ¡Ni iin kuu o ndó'o ní dión!

²³ Dá nì nandió koo Jesús nì sa nde'é ná Pedro. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¡Kua'án kuxoo noói, chí kéeón táto'on kée ña u'u! Yo'ó kúú ra kétéin noói, chí koo nákani inon sa'á ña kóni Ndios, di'a nákani inon táto'on ki'o nákani ini ta va.

²⁴ Dá nì kaa na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'án kanoo xí'ín yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kóni mií ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'í, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o. ²⁵ Chí ndi ndáa na kóni dákaaki na mií ná ñayuu yó'o, noón di'a kúú na kuu. Tído ndi ndaá na xí'o mií ña kuu na sa'a yú'u, noón di'a kúú na nì'í ña kataki na. ²⁶ Dá chí, ¿ndí kían va'a nì'í ñayuu tá ná kandeé ná nì'í ná ndidaá ña kuiká ió ñayuu yó'o, ta naá vá ná noo Ndios? O, ¿ndí kían kúú ña'a ndáyá'i cháá ka tá o duú ña nì'í ná ña kataki chíchí ná, ká'án ndó? ²⁷ Dá chí iin kuu, dá nandió koo na nì nduu

taa ñayú yó'o kasaa na, ta ndato naye'e ndaa na táto'on k̄i'o náye'e tatá na, ta nandíó koo na xí'ín ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá chiya'i na iin rá iin ñayuu táto'on k̄i'o káa choon n̄i kee na. ²⁸ Miían ndaa ná ka'ín x̄i'ín ndó ña ió dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kúu ta'on ndó nda ná koni ndo na n̄i nduu taa ñayú yó'o tá koo na kii na dándáki na —kaá Jesús.

17

Di'a n̄i kuu tá n̄i naye'e ndaa ñ̄i Jesús xí'ín dá'on ná

¹ Tá n̄i ya'a iño kuu, dá n̄i kee Jesús ndáka na Pedro, xí'ín Jacobo, xí'ín ñani ra, ta naní Juan kua'an na din̄i iin yúku dikó. ² Ta ñoó n̄i naḍaon na táto'on k̄i'o káa na noo rá. Kúu n̄i naye'e ndaa oon ví noo ná táto'on yé'e nd̄indii. Ta n̄i ndukuxí kach̄i dá'on ná táto'on k̄i'o ndato tóon ñó'o. ³ Ta kúu iin kuití vá n̄i na'a noo Moisés xí'ín Elías, ta ndíta na ndátó'ón ná xí'ín Jesús. ⁴ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Va'a kúu ndéi ndu yó'o, tatá. Tá kóni ní, dá ná kava'a ndu on̄i tiya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías —kaá ra.

⁵ Ta xían nani ká'an ij Pedro xí'ín ná, kúu n̄i naxino iin vik̄o ndato yé'e. Ta kúu n̄i dadá'i ñaá. Ta kúu tein vik̄o ñoó n̄i seido'o ra n̄i ka'an Ndios:

—Ta yó'o kúu de'e man̄i yu'u, ta náta'an inij xin̄i xí. Kueídó'o ndó to'on ká'an x̄i —kaá na.

⁶ Tá n̄i seídó'o ta xionoo xí'ín ná ñoó to'on n̄i ka'an Ndios, dá n̄i sa kuíta x̄ití rá, ta n̄i xin̄o taan ra nda noñó'o, ta n̄i yu'ú nda'o ra. ⁷ Dá n̄i natuu yati Jesús

noo ndéi ra, dá n̄i kani ndá'a ná sata rá, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndakuei ndó, ta ná dá'a ni yu'ú ndo.

⁸ Dá tá n̄i ndane'e noo rá, kúú sa koó ka va taa ñoó ndíta xí'ín Jesús. Ndadá iin tó'ón míí vá ná ín noo rá.

⁹ Ta noó konoo Jesús kua'an na ndika yúku ñoó xí'ín taa ñoó, dá n̄i sa'anda na choon noo rá, ta kaá na:

—Ná dá'a ni nakani ndó xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña n̄i na'a Ndios noo ndo nda ná kasandaá kuu nataki na n̄i nduu taa ñayuú yó'o.

¹⁰ Dá n̄i ndato'ón rá Jesús:

—¿Ndiva'a ká'an taa dána'a ley Moisés ña dinñó'ó ka kánian kii profeta Elías, dá kasaa na dákaki ñaá?

¹¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndaa va ká'an ra ña dinñó'ó ka kánian kii Elías ndeyíko na ndidaá ña'a. ¹² Tído yu'ú ká'ín xí'ín ndó ña sa n̄i kixi va Elías, ta ko ní nákonni ta'on ñaá rá, chí n̄i kee ra xí'ín ná tát'on kí'o n̄i ka'án míí rá. Ta dión ta'ani ko'on ra kee ra xí'ín na n̄i nduu taa ñayuú yó'o —kaá na.

¹³ Dá n̄i kandaa ini ta xionoo xí'ín ná ñoó ña ká'an na sa'a Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu.

Dí'a n̄i kee Jesús n̄i nduvá'a na iin tayíí nákaa espíritu kini

¹⁴ Tá n̄i naxino na noo ndéi ñayuu kuá'a ñoó, dá n̄i natuu yati ñaá iin taa, dá n̄i sa ku'ín xítí rá noo Jesús, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

¹⁵ —Tatá, ku'ú ini ní sa'á de'e ló'í, dá chí ndó'o xi kue'e xí'í yí'í, ta ndó'o nda'o níó xí, chí kánkao nda'o xi noo kái ñó'o, xí'ín noo ñó'o takuíí kée kue'e ndó'o xi. ¹⁶ Ta ndákai xí n̄i kasáai noó taa xionoo xí'ín ní,

dá nduvá'a ñáá rá, tído kọ ní kándeé ta'on ra —kaá ra.

¹⁷ Dá nị kaa Jesús:

—¿Nandeé ká vían ñayuu kọ kándísa kúú ndo'ó, ta d'ó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa ká ví kooi xí'ín ndó? Ta, ¿ndidaa ká ví kị'o ndeé iní sa'a ndo? Kane'e ndó tayíi xaan nakí ndo —kaá na.

¹⁸ Dá nị sa'anda Jesús choon noo espíritu kini nákaa ini xi. Dá nị ketaan kua'an. Ta kúú iin ndéé vá nị nduvá'a xi mií hora daá ñóó.

¹⁹ Dá nị natuu yati ta xíonoo xí'ín ná noo ná, dá nị ndato'ón xoo ñáá rá:

—¿Ndivá'a kọ ní kándeé ndu'u taó ndú espíritu kini ñóó?

²⁰ Dá nị kaa Jesús xí'ín rá:

—Chị cháá vá nị kándeé iní ndo ña nduvá'a xi kee Ndios. Miiñan ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña va'ará lú'u kándeé iní ndo Ndios táto'on kị'o leé ndíkí mostaza, dá kían kuu va ka'an ndo xí'ín yúku ín káa: “Kua'an ná kuiion chí káa”; ta kúú dión vá kakuuan. Ta kúú ni iin ña'a o kákuu ña kuáchị noo ndo. ²¹ Tído o kándeé ta'on ndó taó ndo espíritu kini, ña kée dión, tá ná o káka ndo ña manị noo Ndios, ta xían nani o káne'e i ndo —kaá na.

Yó'o kásto'on tuku Jesús ndi ndo'o na, dá kuu na

²² Ta nani ndéi na kuendá Galilea, dá nị kaa Jesús xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

—Ko'on iin ta naki'o ra na nị nduu ta ñayuu yó'o noo ndá'a ta xiní u'u ñáá, ²³ dá ka'ání ñáá rá. Tído tixi kuú óni, ta kúú nataki va na —kaá na.

Ta kúú nị kunda'í nda'o ini ra sa'á ña nị ka'an na dión.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'o Jesús d̄i'ón sa'a ve'e ño'o ká'ano

²⁴ Tá n̄i saa na ñoo Capernaum, dá n̄i natuu yati dao ta k̄i'in ya'i sa'a ve'e ño'o ká'ano noo ió Pedro, dá n̄i ndato'ón ñaa rá:

—¿Á ko x̄i'o ta'on maestro ní d̄i'ón sa'a ve'e ño'o?

²⁵ Dá n̄i kaa Pedro:

—Jaan, x̄i'o naan.

Tá n̄i ndu'u Pedro ve'e, ta kúu yachi va n̄i ndato'ón ñaa Jesús:

—¿Ndi ká'an yo'ó, Simón? ¿Ndá noo k̄i'in ya'i ta né'e choon ñayuú yó'o sa'a ñó'o? ¿Á noo na ñoo mií rá, o noo na ñoo tukú dándáki ra?

²⁶ Dá n̄i kaa Pedro:

—Noo na ñoo tukú vá k̄i'in ya'i ra.

Dá n̄i kaa Jesús:

—Jaan, chi na ñoo ra, ko káni ta'an vaan chiya'i na. ²⁷ Tído ná dá'a ni dár'u'u yo rá. Kua'an yú'u taño'o, ta tiión t̄iyaká, ta kirí mií noo n̄i tiión, ta nandika yú'u r̄i. Ta ñoo nani'on iin d̄i'ón kaa. Ta kane'ón ña kison, dá k̄i'ón ña noo rá sa'a yú'u x̄i'in sa'a miíón —kaá na.

18

Yó'o dána'a Jesús sa'a ndá yoo kúu na ndaya'i cháa ka noo Ndios

¹ Ta tiempo daá ñóo n̄i natuu yati ta xionoo x̄i'in Jesús noo ió na, dá n̄i kaa ra x̄i'in ná:

—¿Ndá yoo kúu na ndaya'i cháa ka tein na ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios?

² Dá n̄i kana Jesús iin tayií ló'o iin ñoo n̄i saa x̄i noo ná. Dá n̄i chikani ñaa ná tein ta xionoo x̄i'in ná ñóo. ³ Dá n̄i kaa na:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná o nádaon ndó mií ndó nduu ndó tátò'on kị'o kúú takuálí, dá kían ni iin kuu o koní ndo ndu'u ndó tixi ndá'a Ndios. ⁴ Chì ndi ndáa na kénóo mií tátò'on kị'o kúú takuálí, noón vá kúú na ndáya'i cháá ka tein na ñó'o tixi ndá'a Ndios. ⁵ Ta ndi ndáa miíó ñayuu ná natiin va'a iin takuálí ta káa tátò'on kị'o káa tayíi yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kían keei kuendá ña mií vái ni natiin va'a na.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dáka'an kue'é yo dao ka ñayuu ña ya'a na kee na kuachi

⁶ Ta ndi ndáa mií ñayuu kándéé dáka'an kue'é takuálí kándísa yu'u ña ya'a xi kee xi kuachi, noón kúú na va'a cháá ka ná kandiko yuu molino diko ná, ta ná dáketa ñaá ná nda maá ini taño'o. ⁷ jNda'í kúú ví ñayuu ndéi ñayuú yó'o, chì kuá'á nda'o ña'a dáka'an ñaá, dá ya'a na kee na ña kini! Ta daá kuití vei ña dáka'an ñaá ña kee na kuachi. Tído jnda'í cháá ka ví ndo'o na dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi!

⁸ Sa'á ñoó tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín ndá'a ndo o sa'a ndo, dá kían ka'anda ndo iin xooan, ta dákána ndóan. Chì va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo ndá'a ndo o xí'ín iin xoo sa'a ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduú ndá'a ndo o ndi nduú sa'a ndo kaño'o ndó indayá noo kéj ñó'o, tá'an ña ni iin kuu o ndá'o. ⁹ Tá yá'a ndó kée ndó kuachi xí'ín nduchí nóo ndo, dá kían taó ndóan, ta dákána ndóan. Chì va'a cháá ka ví ña ku'u ndó noo ió Ndios xí'ín iin xoo nduchí nóo ndo o duú kaan ko'on ndo xí'ín ndi nduúan kaño'o ndó indayá noo kéj ñó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin léko ni ndañó'ó

10 'O sa káñó'ó ndó ni iin tó'ón takuálí yó'o, chí miían ndaa ká'in xí'ín ndó ña daá ndíta va ángel ndáka ñaá náki'o na kuendá sa'a xí noo tatái, na ió induú, 11 chí nì kasáa na nì nduu ta ñayuu yó'o nandukú ná ñayuu nì kana xoo noo Ndios, dá dákaaki ñaá ná.

12 '¿Ndi kée iin ta ndáka iin ciento léko tá nì ndañó'ó iin rí, ká'án ndó? ¿Á ko dánkoo ta'on ra komi díko sa'on komi ka ríón, dá ki'in ra ko'on ra yuku nandukú rá kirí nì ndañó'ó ñoo? 13 Dá tá nì naní'i rá ri, ná ka'an ndaaí xí'ín ndó ña kádií cháá ka ini ra sa'a kiríóón o duú sa'á komi díko sa'on komi kirí ko ní ndañó'ó ñoo. 14 Ta dión ta'ani ko kóni ta'on tatá yo Ndios, na ió induú, ña ndañó'ó iin káa takuálí yó'o.

Yó'o dána'a Jesús ña kánian ku'u ká'ano ini yo sa'a sátá'an yó

15 'Ta tá nì ya'a iin káa ñani ndo nì kee na iin kuachi noo ndo, kua'án ndo dánani ndó na noo ko íin ndéi. Tá nì nakoni na kuachi na, dá kían nandei va'a tuku ndó. 16 Tído tá ko kóni na nakoni na kuachi nì kee na, dá kían kua'án ndo kuaka ndó iin o uu ka ñayuu, dá chí kaá ley ña uu o oní ta xínñó'ó kí'o kuendá sa'a iin ña'a, dá kían keyíko choon. 17 Tído tá ko ní kékuendá na ñayuu ndáka ndó nì sa'an ndo, dá kían náki'o ndó kuendá noo ndidaá na kándisa xí'ín ndó sa'á kuachi nì kee na. Tá nì noo na kándisa ñoo ko ní xín na nakoni na kuachi na, dá kían ná kandoo na kakuu na iin na ko ná'á Ndios, o iin na kí'in ya'i sa'a ñó'o noo ndo.

18 'Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña tá ná kadi ndo dao choon noo ñayuu ñayuu yó'o, kuiin va Ndios xí'ín ndó nda induú. Ta tá ná ka'anda ndo

choon noo dao ka na ñayuu yó'o, kuiin ta'ani Ndios xí'ín ndó nda induú. ¹⁹ Ta nándió koo tukui ká'ín xí'ín ndó ña tá náki'ín tá'an uu ndo, ta iin noo ni nduu ñaxintóni ndo, ta kaka ndo ndi ndaa mií vā ña'a, dá kían tatái Ndios, na ió induú, k'i'o na ña noo ndo. ²⁰ Dá chi noo náta ka uu o oni ñayuu ndéi na kéká'ano na yu'u, me'í na ñoó iói.

²¹ Dá ni natuu yati Pedro noo ná, dá ni kaa ra:

—Tatá, ¿ndidaá ta'ándá kánian ku'u ká'ano inii sa'a ñanii tá yá'a na nooí? ¿Á nda usa ví ta'ándá?

²² Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—O duú usa oon ni ta'ándá, kaá yu'u. Di'a nándió kooón ku'u ká'ano inon sa'a ná oni diko uxi ta'ándá. Ta keeón dión usa ta'ándá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a uu ta tái noo iin rey

²³ K'i'o dándáki Ndios ñayuu na kían tát'o'on k'i'o kée iin rey tá ndékuendá ra xí'ín ta kéchóon noo rá.

²⁴ Iin kuu, dá ni kasá'á rá ndékuendá ra xí'ín ra tái noo rá. Kúu ni kana ra iin ta tái uxi mil di'ón plata noo rá ni saa ra. ²⁵ Ta ko ní kándeé ta'on ra chiya'i ra di'ón tái ra. Sa'a ñoó ni sa'anda rey ñoó choon ña ná dikó rá mií rá xí'ín ñadi'í ra, xí'ín de'e ra, xí'ín ndidaá ña va'a ió noo rá, dá ná naa ña tái ra. ²⁶ Dá ni sa kuin xiti ta kéchóon ñoó, dá ni kasá'á rá seí nda'í ra noo rey ñoó, ta kaá ra: “Tatá, kandati too ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ²⁷ Dá ni ku'u ini rey ñoó sa'a rá. Ta kúu ni dayáa ñaá rá, dá ni xi'o ká'ano ini ra sa'a di'ón tái ta ñoó noo rá.

²⁸ Tído tá ni yaa ta ñoó kua'an ra, ta kúu ñoó ni náki'ín tá'an ra xí'ín iin ka ta kéchóon dáó xí'ín rá, ta tái ta yó'o iin ciento di'ón plata noo mií rá. Dá ni tiin ñaá rá, dá ni kasá'á dákuá'ánó ñaá rá, dá kaá

ra: “Chiya'i kii ña távõn nooí.” ²⁹ Dá ni sa kuín xití ta'ani taa kéchóon dáó xí'ín rá ñóó, ni kasá'á seí nda'í ra noo rá, ta kaá ra: “Kandati too ní yu'u, dá ná chiya'i ndi'ii ña távi noo ní.” ³⁰ Tído ko ní xín ta'on ra kandati too ñaá rá. Di'a ni sa'an ra ni saki ra choon sa'á ra táj noo rá, dá ni chikáa ñaá rá ve'e kaa nda ná chiya'i ndi'i ra ña táj ra noo rá. ³¹ Tá ni xini dao ka ta kéchóon dáó xí'ín rá ña dión ni kee ra, kúu ni tar'u'u nda'o ini ra. Dá ni sa'an ra ni nakani ndi'i ra xí'ín rey ñóó sa'a ndidaá ña ni kuu. ³² Dá ni kana rey ñóó taa ni kee dión. Dá ni kaa ra xí'ín rá: “Ta kéchóon kini nda'o kúu yo'ó. Dión ví kua'á dijón táj yo'ó nooí, tído ni xi'o ká'ano va inii sa'on, dá chi ni seí nda'ávóon nooí. ³³ Ta, ¿ndiva'a ko ní xi'o ká'ano inon sa'á ta kéchóon dáó xí'ón tát'on k'i'o ni xi'o ká'ano ini yu'u sa'on?”, kaá rey. ³⁴ Ta ni xido nda'o ini rey ñóó. Sa'á ñóó ni naki'o ñaá rá noo ndá'a soldado ña dándó'o ra níó rá nda ná chiya'i ndi'i ra dijón táj ra. ³⁵ Ta dión ta'ani kee tatá yu'u, na ió induú, xí'ín iin rá iin ndo'ó tá ná o kú'u ká'ano ndisa ini ndo sa'a ñani ndo —kaá Jesús.

19

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

¹ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús to'on yó'o, dá ni keta na kuendá Galilea kua'an na kuendá Judea nda iin ka xoo yuta Jordán. ² Ta kúu kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an na, ta ñóó ni nduva'a na ndidaá na kú'u.

³ Dá ni natuu yati dao ta fariseo noo iin Jesús, dá ni ka'an rá dátúú ñaá rá, dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Á kuu dánkoo iin taa ñadi'í ra sa'a ndi ndáa mií vá ñá'a?

⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kò óon ta'on ka'i ndó ña na nì kava'a ñayuú yó'o nda mií sa'a, “noón kúú na nì kava'a iin taa xí'ín iin ñá'a”? ⁵ Dá nì kaa na: “Kánian dánkoo taa tatá ra xí'ín naná ra, dá naki'ín tá'an ra xí'ín ñadi'í ra, dá kían nduu na nda iin tó'ón vá.” ⁶ Ta kò kúú ka na uu, ndadá iin tó'ón vá kúú ná. Ta mií Ndios kúú na nì dakí'ín tá'an ñáá, sa'á ñoó nì iin tó'ón ñayuu kò kánian ka'anda tá'an na —kaá Jesús.

⁷ Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Tá kì'o dión kíán, ta ¿ndiva'a nì sonó Moisés ña kuu va kì'o iin taa iin tuti noo ñadi'í ra ña ká'an ña kóni ra ka'anda tá'an ra xí'án, ndi'i daá, dá kuu va dánkoo ñáá rá? —kaá ra.

⁸ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa'á ña káxí nda'o níó ndo, sa'á ñoó nì sonó Moisés ña kuu ka'anda tá'an iin taa xí'ín ñadi'í ra. Tído nda mií sa'a ñayuú yó'o kò ní kaá ta'on Ndios ña dión kee ra. ⁹ Sa'á ñoó ká'an yu'u ña ndi ndáa mií vá taa nì dánkoo ñadi'í ra, xían nani kò kíán kuachi ña nì natuuán xí'ín iin ka taa, ta nì tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, dá kían roón kúú ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios. Ta ndi ndáa mií vá taa ná tanda'a xí'ín ñá'a nì kandoo ñoó, roón ta'aní kúú ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios.

¹⁰ Dá nì kaa taa xíonoo xí'ín ná:

—Tá dión ndó'o taa xí'ín ñadi'í ra, dá kían va'a kaan ná dá'a nì tanda'a yo.

¹¹ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—O duú ndidaá taa kándía kee dión, sava'a ra nì ni'i tá'i noo Ndios vá kúú ra kandeé iní kee dión.

¹² Dá chí dao taa kúú ra kándéé iní ndéi mií, dá chí

k̄i'lo dión kúú rá nda n̄i kaki ra. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi mií, dá ch̄i dao ta n̄i ndata ñáá, dá ná dá'a ni katoó ra na ñá'a. Ta dao ka ra kándéé iní ndéi mií, dá ch̄i kándadí ra na ñá'a, ch̄i kóni ra ña ndu'u cháá ka ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios. Tá xí'o ndeé iní ndo kandeí mií ndó, dá k̄ian kee ndó dión —kaá Jesús.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i n̄atiin va'a Jesús takuálí

¹³ Ta n̄i ndi'i, dá ndáka ñayuu dao takuálí v̄ei na noo Jesús, dá ná chinóo na ndá'a ná din̄i xí, dá ná kaka na ña man̄i noo Ndios sa'a xí. Tído n̄i kasá'á ta xíonoo xí'ín Jesús dánani ra ñayuu ñoo sa'á ña kée na dión. ¹⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuálí xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xi, dá ch̄i ñayuu kándéé iní tatá Ndios tát'on kándéé iní takuálí xaan tatá xi, noón kúú na ñó'o t̄ixi ndá'a Ndios —kaá na.

¹⁵ Dá n̄i chinóo na ndá'a ná din̄i iin rá iin xi. Dá n̄i xika na ña man̄i noo Ndios sa'a xí. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i kee na kua'an na.

Dì'a n̄i ka'an Jesús xí'ín iin ta kuiká

¹⁶ Kúú n̄i natuu yati iin ta noo iin Jesús, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Maestro va'a kúú ní. Ta, ¿ndí k̄ian kánian keei, dá n̄i'í ña kataki chíchíí?

¹⁷ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúú yu'u iin na va'a? Ta ni iin tó'ón ñayuu ko kúú na va'a. Iin tó'ón din̄i Ndios vá kúú na va'a. Tído, tá kónon n̄i'on ña kataki chíchón, dá k̄ian kánian keeón choon sa'ándá Ndios.

¹⁸ Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndi ndáa choon kánian keei?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—O sa ka'ánóon ndji, ta o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a kó kúú ñadi'óon, ta o sa kí'ín kui'ínón, ta o sa káva'ón ña to'ón ka'on, ¹⁹ ta koo ñañó'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon, ta ku'u inon sa'á ñayuu xi'ón táto'on ndó'ón xí'ín miíón.

²⁰ Dá nì kaa taa ñoó:

—Nda ló'o vei nì kasá'á seídó'i ndidaá choon yó'o. ¿Á ió iin ka ña'a kómanì keei?

²¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá kónon kakuuón iin taa ndaa noo Ndios, kua'án dikó ndí'ón ña'a ió nooón, ta dasóon di'ón ñoó noó na kúnda'í, dá kían koo kuíkón chí induú, dá kían kisón kanooón xí'ín yu'u.

²² Tá nì seido'o ra ña dión nì kaa Jesús, ta kúnda'í nda'o nì kuu ini ra nì nandió koo ra kua'an ra, chí ta kuiká nda'o kúú rá.

²³ Dá nì kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuáchi nda'o kían, dá ndu'u ñayuu kuiká tixi ndá'a Ndios. ²⁴ Ta nandió koo tukui ká'in xí'ín ndó ña kaon cháá ka chika'anda iin camello yái iin ión tukú o duú ka ña ndu'u iin na kuiká tixi ndá'a Ndios —kaá na.

²⁵ Tá nì seídó'o ta xionoo xí'ín ná to'on yó'o, kúú nì naá nda'o ini ra. Dá nì ndato'ón rá Jesús:

—¿Nda yoo nì'í ña káki na, tá dáá?

²⁶ Dá nì nandió koo Jesús nì sa nde'é ná noo rá, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o kándeé kee dión, tído ndidaá tá'an va ña'a kándéé Ndios kee na.

²⁷ Dá nì kaa Pedro xí'ín ná:

—Ndu'u kúú ra nì dankoo ndi'i ndidaá kúú ña'a ió noo ndú, ta xionoo ndu xí'ín mií ní, tata. ¿Ndí kían kì'o Ndios noo ndú'u, tá dáá?

²⁸ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña tá ná kasan-
daá kuu ndesaa Ndios ndidaa ña'a, dá kakoo na
ni nduu taa ñayuu yó'o noo téi noo dándáki na
noo ndato téi náye'e ndaa induú. Ta ndo'ó, na sa
xionoo xí'in yu'u, nandei ta'ani ndó noo ndin uxí
uu téi ndita ñoó, dá keyíko ndo sa'á ñayuu ni kii
tein na ve'e ndin uxí uu de'e ta Israel. ²⁹ Ta ndi
ndaa miíó na ni dankoo ve'e na, o ñani na, o kí'o
na, o ku'u na, o tatá na o naná na, o ñadi'í na, o
de'e na o ñó'o ná sa'a yú'u, na yó'o kúu na nani'i
nda iin ciento cháa ka ña'a noo Ndios, ta ni'i ta'ani
na ña kataki chíchí ná. ³⁰ Tído kua'á nda'o ñayuu
kúu noo ñayuu yó'o, noón di'a kúu na kakuu noo
ndi'i kuii noo Ndios. Ta na kúu noo ndi'i kuii noo
ñayuu ñayuu yó'o, noón di'a kakuu na kuita noo
noo Ndios tiempo daá ñoó.

20

Yó'o nákani Jesús sa'q iin taa xíti uva

¹ Tá kí'o dándáki Ndios ñayuu na kían tát'o'on kée
iin taa xíti uva, chí na'a nda'o ni kee ra kua'an ra
ndukú rá taa kechóon noo uva ra. ² Dá tá ni ni'i
ñaá rá, dá ni kandoo ndaa ra xí'in ta kechóon ñoó ña
chiya'i ñaá rá tá kuu. Dá ni tanda'á ñaá rá kua'an
ra noo chóon. ³ Dá ni nandió koo tuku ra kua'an
ra ndukú rá cháa ka ta kechóon noo rá tát'o'on ka
iin na'a. Dá ni xini ra ndéi oon dao taa noo yá'i
ñoó. ⁴ Dá ni kaa ra xí'in rá: “Kua'an ndo'ó kechóon
ndó noo káa uva yu'u, dá ná chiya'i va'i ndo'ó”, kaá
ra xí'in taa ñoó. Dá ni kee taa ñoó kua'an ra noo
chóon. ⁵ Tát'o'on dao nduú ni ni'i sato'o uva ñoó
cháa ka taa ni kandía ko'on kechóon noo uva ra.
Ta nda ka oni sa'ini ni ni'i rá cháa ka taa kechóon

noo uva ra. ⁶ Dá n̄i kee tuku ra kua'an ra tát'on ka o'on sa'ini, ta n̄i ni'i túku ra dao ka taa ndéi oon. Dá n̄i kaa ra xí'in rá: “¿Ndiva'a ndéi oon ndó iin níi kuu víti?” ⁷ Dá n̄i kaa taa ñoó: “Dá chí kō ín ta'on xí'o choon kee ndu'u.” Dá n̄i kaa sato'o uva ñoó xí'in rá: “Kua'an ndo noo kaa uvaí kechóon ndó, dá ná chiya'i va'i ndo.” ⁸ Tá n̄i kuaá, dá n̄i kaa sato'o uva ñoó xí'in tá dándáki ve'e ra: “Nditúti yo'ó tá kéchóon kaa, dá chiya'ávón ra iin níi kuu. Ta dinño'ó ka chiya'ávón tá n̄i kasáa noo ndí'í, dá chiya'ávón tá n̄i kasáa mií noó.” ⁹ Dá n̄i kasáa taa n̄i kasá'á kéchóon tát'on ka o'on sa'ini ñoó, ta kúu iin níi vá kuu n̄i chiya'i ñaa rá. ¹⁰ Tá nda noo ndí'í, dá n̄i kasáa taa n̄i ku'u nda na'a ñoó. Dá n̄i ka'an rá ña chiya'i ñaa rá cháá ka. Tído n̄i chiya'i ta'ani ñaa rá iin níi kuu vá. ¹¹ Dá tá n̄i ni'i rá ya'i ra, dá n̄i kasá'á rá ká'an kuáchí ra noo sato'o ñoó, ¹² ta kaá ra: “Tá'an taa n̄i kasáa nda noo ndí'í ñoó, iin tó'ón vá hora n̄i kechóon ra, tído, iin noó vá n̄i kana ya'i ndu'u xí'in rá, va'ará n̄i ku'u ndu nda na'a, ta n̄i ndo'o nda'o ndu, ta n̄i kei ndu n̄i kee ká'an̄i iin níi ndii yaká.” ¹³ Dá n̄i kaa sato'o ñoó xí'in iin taa ñoó: “Amigo, kō ní ya'a ta'on yu'u nooon, dá chí n̄i chiya'ii yo'ó iin níi kuu tát'on k̄i'o n̄i kandoo yó. ¹⁴ Sa'á ñoó, ki'in di'ón ña kánian n̄i'on, ta kua'an nó'on. Chí n̄i chikaa inii ña chiya'i tá n̄i kasáa noo ndí'í yó'o tát'on k̄i'o n̄i chiya'ii yo'ó. ¹⁵ ¿Á kō ná'á ta'an voón ña ió va íchi yu'u keei ña ká'an mií xí'in di'ón? ¿Á tá'u'u va inon sa'á ña kúu yu'u iin tá va'a ini, ndani?”, kaá ra. ¹⁶ Dá chí ñayuu kúu noó ñayuu yó'o, noón di'a kúu na kakuu noo ndí'í kuii noo Ndios. Ta na kúu noo ndí'í kuii noó ñayuu ñayuu yó'o, noón di'a kakuu na nakuíta noo noo

Ndios. Dá chí kua'á nda'o ñayuu nī nakana Ndios, tído cháá vá ná natiin ña káki na.

Kásto'on tuku Jesús ndi ndo'o na, dá kuu na

¹⁷ Ta noó kōkaa Jesús kua'an na íchi kua'an ñoo Jerusalén, dá nī taó xóo na ndin uxī uu ta xíonoo xí'ín ná tein ñayuu ñoo, dá nī kaa na xí'ín rá:

¹⁸ —Viti kían kōkaa yó kua'an yo ñoo Jerusalén. Ta ñoo ko'on iin taa nakī'o ra na nī nduu taa ñayuú yó'o noo ndá'a ta dutī sakua'a, xí'ín noo ndá'a ta dána'a ley. Dá kandōo ra ña kánian kuu na, ¹⁹ dá nakī'o ñaa rá noo ndá'a ta tukú. Dá kediki ndaa ñaa rá, ta kani ñaa rá, ta chirkaa ñaa rá ndika iin cruz. Tído tixi kuu óni, kúu nataki va na —kaá Jesús ká'an na sa'a mí ná.

Di'a nī kuu tá nī xika Juan xí'ín Jacobo iin ña manī noo Jesús

²⁰ Dá nī natuu yati ñadi'í Zebedeo xí'ín ndi nduú de'an noo Jesús. Dá nī sa kuín xitían noo ná. Dá nī ka'an xí'ín ná ña ná kee na iin ña manī xí'án.

²¹ Dá nī ndato'ón ñaa Jesús:

—¿Ndí kían kónon keei xí'ón?

Dá nī kaaan xí'ín ná:

—Konó ní ña ná kandeí ndi nduú de'i yó'o noo koo ní dándáki ní. Iin xi ná koo xoo kuá'a ní, ta iin ka xi ná koo xoo íti ní.

²² Dá nī kaa na:

—Kō ná'a ta'on ndo'ó ndí kían xíka ndo. ¿Á ío ndo ña ko'o ndó kirá ova ko'o yu'u? ¿Á ío ndo ña kodo ndúta ndo tátō'on kí'o kodo ndúta yu'u xí'ín ña ndo'i?

Dá nī kaa ra xí'ín ná:

—Ío va ndu'u ña ndo'o ndu dión.

23 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Míian ndaa ndisa ko'o ndo'ó kirá ova ko'o yu'u, ta kodo ndúta ta'ani ndó xí'ín ña ndo'o naní ndó tátō'on k̄i'o ndo'o yu'u. Tído ña kandeí ndó xoo kuá'a yu'u o xoo íti yu'u, o duú choon sa'ándá yu'u kíán. Ch̄i ñoó kúú noo n̄i kenduu tatái Ndios kandeí ñayuu n̄i kaxi mií ná —kaá Jesús.

24 Tá n̄i seido'o ux̄i k̄a t̄aa xíonoo xí'ín Jesús ña n̄i xika ndi nduú ra kúú ñani ñoó noo ná, dá n̄i karyíí rá xí'ín rá. 25 Dá n̄i kana Jesús ndidaá rá, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Sa ná'á vá ndó tátō'on k̄i'o kée t̄a né'e choon dándáki ra ñoo ñó'o ñayuú yó'o, ch̄i kéndúsa ra xí'ín ñayuu kueídó'o ñaa ná. Ta ra né'e choon ná'ano sa'ándá ra choon noo ñayuu ñó'o t̄ixi ndá'a rá. 26 Tído k̄o káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Ch̄i ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu iin t̄aa ndáya'i tein mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao k̄a ndo. 27 Ta ndi ndáa ndo'ó kátoó kakuu noo tein mií ndó, dá kían kánian koni kuáchí di'a ndó noo dao k̄a ndo, 28 ta kee ndó tátō'on kée na n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o, ch̄i k̄o ní kásaa na, dá koni kuáchí ñayuu noo ná. Di'a n̄i kasáa na koni kuáchí di'a na, ta nak̄i'o na mií ná kuu na, dá d̄itá ná ndidaá ñayuu t̄ixi ndá'a ña kánian ndo'o na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduyá'a Jesús uu t̄aa k̄o túu noo

29 Dá n̄i keta Jesús ñoo naní Jericó kua'an na xí'ín t̄aa xíonoo xí'ín na. Ta kuá'á nda'o ñayuu tákuei ñaa kua'an na. 30 Ta yu'ú ích̄i noo kua'an na ñoó ndéi uu t̄aa k̄o túu noo. Tá n̄i seido'o ra ña yá'a Jesús kua'an na ích̄i ñoó, dá n̄i kasá'á káy'u'ú rá:

—¡Tatá, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá ra.

³¹ Ta dánani ñáá ñayuu ñoó, dá ná kandeí tádí rá. Tído kúú ví'í ka ví ndúndéé rá káyu'ú rá:

—¡Tatá, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'a ndú'u! —kaá ra.

³² Dá nì sa tuu tóo Jesús, dá nì kana ñáá ná, dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Ndí kían kóni ndo keeí xí'ín ndó?

³³ Dá nì kaa ra:

—Tatá, kóni ndu natuu noo ndú.

³⁴ Dá nì ku'u ini Jesús sa'a rá. Dá nì kəkō'on ndá'a ná noo rá. Kúú vití'ón vá nì natuuan. Ta kúú nì kee ra tákuei ra Jesús kua'an ra.

21

Di'a nì kuu, dá nì ku'u Jesús ñoo ká'ano Jerusalén

¹ Kúú nì kuyati na ñoo Jerusalén, chì nì kasandaá na ñoo naní Betfagé, ña nákaa yati yúku naní Olivos. Dá nì sa'anda Jesús choon noó uu taa xionoo xí'ín ná, ² ta kaá na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Ta ñoó nani'í ndo noo ndíko iin burro di'í xí'ín de'e rí. Ta ndaxí ndó rì, dá kandaka ndó rì kii ndó. ³ Tá ndáa na ndato'ón ñáá: “¿Ndiva'a ndaxí ndó rì?”, dá kaa ndo xí'ín ná. “Dá chì xínñó'ó sato'o ndu rí. Ndi'i daá, dá ná tanda'á ná ndu kii ndu nandaka ndu rì”, kaa ndo —kaá na.

⁴ Ta dión nì kuu, dá nì xinkoo noó nì ka'an profeta, chì di'a nì taa na:

⁵ Ka'an ndo xí'ín na ndéi ñoo Sión,
“Káa vei rey ndo,

ta nda'í nda'o ió ini na, ta kánóo na sata iin burro
vei na,
chí sata iin burro ló'o, de'e kirí xío ña ve'e, kánóo
na vei na.”

⁶ Dá n̄i kee uū t̄a xíonoo xí'ín ná ñóo kua'an ra. Ta
n̄i kee ra tát'o'n n̄i sa'anda na choon noo rá, ⁷ chí
ndáka ra burro di'í ñóo xí'ín de'e rí n̄i kasaa ra. Dá
n̄i chikodó rá kotó ra sata r̄i. Dá n̄i kaa Jesús kánóo
na kua'an na.

⁸ Dá n̄i kasá'á kua'á nda'o ñayuu chindei na kotó
na ích̄i noo vei Jesús, ta dao ka na n̄i sa'anda nda'á
yíto, ta n̄i chindei naan ích̄i noo ya'a na ñóo. ⁹ Ta
ndidaá ñayuu xío noo kua'an noo Jesús xí'ín ñayuu
tákuei vei chí sata káyu'ú ná kua'an na:

—¡Ná natiin de'e na ve'e rey David ñañó'ó! ¡Na
ká'ano kúu na vei xí'ín choon sato'o yo Ndios! Ná
natiin Ndios ñañó'ó nda noo ió na noo dikó —kaá
ñayuu ñóo.

¹⁰ Dá tá n̄i ku'u na ñoo Jerusalén, kúu n̄i naá
nda'o ini na ñoo ñóo, ta ndát'o'n tá'an na:

—¿Ndá yoo kúu t̄a káa?

¹¹ Dá n̄i kaa ñayuu kua'an xí'ín ná ñóo:

—Na yó'o kúu Jesús, na kúu profeta n̄i kaa Ndios
kasaa, na n̄i kii ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá
Galilea —kaá na.

*Dí'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús t̄a díkó xí'ín t̄a xín ndéi
ini ve'e ño'o ká'ano*

¹² Dá tá n̄i ku'u Jesús yé'é ño'o ká'ano Ndios, dá n̄i
taó ndí'i na t̄a díkó xí'ín t̄a xín kua'an ra sata vé'e.
Ta n̄i dakuéi na mesa noo ndéi t̄a nádaon di'ón. Ta
n̄i sata ni'ini na téi noo ndéi t̄a díkó paloma. ¹³ Dá
kaá na xí'ín rá:

—Di'a va kaá tuti ij Ndios: “Ve'e yu'u kúú ve'e noo kánian nataka ñayuu ka'an na xí'ín.” Tído ndo'ó kúú na ndéi kéean táto'on iin káo ta kui'íná —kaá na.

¹⁴ Dá n̄i kasáa na ko túu noo xí'ín na ko kuú kaka ini ve'e ño'o ká'ano ñoó. Dá n̄i nduva'a ñaá Jesús.

¹⁵ Tído n̄i xido nda'o ini ta duti sakua'a xí'ín ta dána'a ley tá n̄i xini ra ndidaá ña ná'ano n̄i kee na, ta n̄i seídó'o ra ña xíta takuáchí, chi kaá xi: “Ná natiin de'e na ve'e rey David ñañó'ó.” ¹⁶ Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—¿Á ko seídó'o ta'on ní ndidaá ña ká'an takuáchí káa, ña ko kánian ka'an xi?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, seídó'o va yu'u ña xíta xi. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó ña ká'an tuti ij Ndios? Chi di'a kaáan:

Ini yú'u takuáchí xí'ín ini yú'u taleé chíchí n̄i chikáa ní ña kéká'ano ñaá xí.

¹⁷ Dá n̄i dankoo ñaá Jesús. Dá n̄i keta na ñoo ñoó kua'an na ñoo Betania. Ta ñoó n̄i sa tuu na sakuaá dáá ñoó.

Di'a n̄i ndo'o iin taño'ó n̄i kee Jesús

¹⁸ Tá n̄i tuu noo iin ka kuu, dá n̄i nandió koo Jesús kua'an na ñoo Jerusalén. Dá nda'í n̄i kasá'á kuíko na. ¹⁹ Kúú n̄i xini na ín iin taño'ó yu'ú íchi ñoó. Dá n̄i natuu yati na n̄i sa nde'é ná noo ra, tído ko ta'ón t̄iño'ó ín noo ra. Sava'a ndá'a óon va rá ín. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ni iin kuu ka ná o koní yo'ó kana kui'i nooon!

Ta kúú mií hora daá vá n̄i ichi taño'ó ñoó. ²⁰ Tá n̄i xini ta xionoo xí'ín ná ña dión n̄i ndo'o rá, ta kúú n̄i naá vá iní ra, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a kaon téi n̄i ichi taño'ó xaan?

21 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—M̄iñ̄a ndaa kuiti ná ka'ín x̄í'ín ndó, tá kándéé ká'ano ini ndo Ndios, ta k̄o nákani kuáchi ini ndo, dá kíñ̄a o duú ñ̄a yó'o oon ni kandeé ndó kee ndó x̄í'ín tañ̄o'ó yó'o. Di'a kandeé ndó ka'ñ̄a ndo di'a x̄í'ín yúku kaa: “¿Kuxoo, ta kua'án dáketon̄ miíon̄ ini tañ̄o'o!” Ta kúu dión vá koo. 22 Ta ndi ndaa mií vá ñ̄a'a ná kaka ndo noo Ndios, tá kándéé ká'ano ini ndo ná, ta kúu n̄i'í ndisa va ndóñ̄a.

Yó'o n̄i ndato'ón ta fariseo ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Jesús

23 Dá tá n̄i n̄andió koo tuku Jesús yé'é ñ̄o'o ká'ano ñ̄oó, kúu n̄i natuu yati dao ta dut̄i sakuá'a x̄í'ín dao ta sá'ano noo nákaa n̄a dána'a n̄a noo ñ̄ayuu. Dá n̄i ndato'ón ñ̄aá rá:

—¿Ndá choon né'e ní ñ̄a nákaa ní kée ní di'a? Ta, ¿ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo ní ñ̄a kée n̄iñ̄a?

24 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Ta ná ndato'ón ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ñ̄a'a. Tá n̄i kat̄i'a ndó n̄i n̄andió né'e ndóñ̄a, dá kíñ̄a kast̄o'on yu'u x̄í'ín ndó ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo, dá kéei ñ̄a yó'o. 25 ¿Ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Juan ñ̄a sa dakódo ndúta ná ñ̄ayuu? ¿Á Ndios n̄i x̄i'oan o ta'a? —kaá n̄a.

Dá n̄i kaśá'á rá ndátó'ón tá'an mií rá:

—Tá ná kaa yo ñ̄a Ndios n̄i x̄i'oan, dá kaa ra x̄í'á: “¿Ndiva'a k̄o ní kándisa ndó ñ̄a n̄i daná'a ra, tá dáá?” 26 Tído o kúu ta'on kaa yo ñ̄a ta'a n̄i x̄i'o ñ̄a, dá ch̄i yu'ú yo ñ̄ayuu kuá'a yó'o, dá ch̄i ndidaá vá ná kándisa ñ̄a Juan n̄i sa kuu iin profeta.

27 Dá n̄i kaá ra x̄í'ín Jesús:

—K̄o ná'á ta'on ndu ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Juan.

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on xí'ín ndó ndá yoo ni x̄i'o choon nooí ña kéei ndidaá ña yó'o.

Yó'o dána'a Jesús sa'á uu de'e

²⁸ Ta viti nata'í iní ndo ña ko'in ka'in xí'ín ndó. Ni sa io iin taa, ta ni sa ndei uu de'e ra. Iin kuu, dá ni natuu yati ra noó de'e ra, ta kúú noó, dá ni kaa ra xí'ín xi: “De'e ló'o, viti kían kua'an yo'ó kechóon noo uva yu'u.” ²⁹ Dá ni kaa xi: “O kó'on ta'oin.” Tído ni ndi'i, dá ni nandikó iní x̄i. Dá ni kee xi kua'an x̄i kechóon xi. ³⁰ Dá ni natuu yati taa ñoó noo nákaa iin ka de'e ra, dá ni sa'anda ra choon noo xí ña ná ko'on x̄i kechóon xi. Dá ni kaa xi xí'ín rá: “Joon, vití'on dá ko'in, tata”, kaá xi. Tído ko ní sa'an ta'on xi. ³¹ Ta, ¿ndi ndáa takuáchí yó'o ni kee ña kóni tata x̄i, ká'an ndo'ó?

Dá n̄i kaa ra:

—Ta kúú de'e kúú noó ñoó.

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ta kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín na ñá'a díkó mií, noón kúú na ío cháá ka tandeé iní ndu'u tixi ndá'a Ndios o duú ndo'ó. ³² Dá chi ni kii Juan noo ndo'ó ni daná'a na iin íchi ndaa, tído ko ní kándisa ta'on ñaá ndó. Tído ta kí'in ya'i sa'a ñó'o xí'ín na ñá'a díkó mií ni kandisa ñaá ná. Ta va'ará ni xini ndo ni kuu dión, tído ko ní nándikó ta'on iní ndo sa'á kuachi ndo, ta ko ní sa'an ta'on ndó kandisa ndó ña ni ka'an na.

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'á ta kini kéchóon noo iin taa ni xiti uva

³³ Kueíd'lo va'a ndó, ná ko'in dákí'in tá'an tukui dao ña'a xí'ín to'on dána'i noo ndo. Ni sa io iin taa, ta ni dandée ra yitó uva noñó'o rá. Ta ni chikáa ra

korraán. Dá n̄i kava'a ra noo ko'óni ndutá uva ñóó. Ta n̄i kava'a ra iin ve'e dikó noo kanóo ra kandaa uva ñóó. Dá n̄i dikó ndodó raán noo dao ka taa kéchóon. Dá n̄i kee ra kua'an xiká rá. ³⁴ Dá tá n̄i xinkoo tiempo ña ta'anda uva ñóó, dá n̄i sa'anda ra choon noo dao mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta kéchóon ñóó natiin ra uva, kirí kánian ni'i rá. ³⁵ Tído tá n̄i saá mozo ñóó, dá n̄i ndakuei ta kéchóon noo uva ñóó n̄i kani ra iin ra, ta n̄i sa'ání rá iin ka ra, ta iin ka ra n̄i chiyúú rá. ³⁶ Dá n̄i tanda'á ta kúú sato'o uva ñóó kua'a cháá ka mozo ra kua'an ra o duú tát'on kúú ta n̄i tanda'á rá ta'ándá mií noo ñóó. Kúú n̄i kendava'a tuku taa kéchóon ñóó xí'in rá tát'on kí'o n̄i kee ra xí'in ta n̄i sa'an mií noo ñóó. ³⁷ Tá n̄i ndí'i, dá n̄i chikaa ini taa kúú sato'o uva ñóó tanda'á rá de'e ra ko'on xi, chi di'a n̄i ka'án rá: “Ndá ndi kuu koo va ñañó'ó rá noo xí.” ³⁸ Dá n̄i kee xi kua'an xi. Tído, tá n̄i xini ñaá taa ñóó, dá n̄i kasá'á rá ndátó'on kue'é ra: “Ta kaa kúú ra natiin ndidaá kúú ñó'o yó'o noo tatá xi. Kó'o ka'ání yo xí, dá ná kandoo ñó'o yó'o noo yo”, kaá ra. ³⁹ Kúú n̄i tiin ñaá rá, ta n̄i taó ñaá rá satá korra noo kaa yitó uva ñóó. Ta kúú ñóó n̄i sa'ání ñaá rá. ⁴⁰ Ta, ¿ndí kían kee taa kúú sato'o uva ñóó xí'in taa kéchóon ñóó viti, ká'án ndó? —kaá na.

⁴¹ Dá n̄i kaa ra xí'in ná:

—Kasaá ra, ta dánaá ndí'i ra taa kini ñóó, ta ni o kú'u ini ra sa'a rá. Dá dikó ndodó ra ñó'o rá noo dao ka ta kéchóon, tá'an ra miían ndaa nakí'o uva kánian ni'i sato'o uva ñóó.

⁴² Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndó tuti ij Ndios? Chi di'a kaáan:

Tá'an yuu n̄i kañó'ó taa kava'a ve'e,

ñoó di'a va n̄i kasandaá kakuu yuu tito.
 Dión n̄i kee sato'o yō Ndios xí'ín yuu yó'o,
 sa'á ñoó iin ña'a ndato nda'o kíán noo yō, kaáan.
⁴³ Sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó ña ko'on Ndios dítá ná ña
 man̄i n̄i x̄i'o na noo ndo ña kaño'o ndó t̄ixi ndá'a
 ná, ta ko'on n̄a nak̄i'o naan noo dao ka ñayuu, n̄a
 miían ndaa ndisa kee ña kóni n̄a. ⁴⁴ Tá ndi ndaa
 n̄a ná kankao sata yuu yó'o, kuachi ndi'i na. Ta
 n̄a kankao yuu yó'o sata, noón kúu n̄a tadj̄i ndi'i na
 keean —kaá Jesús.

⁴⁵ Tá n̄i seídó'o t̄a dut̄i sakuá'a ñoó xí'ín t̄a fariseo
 ñoó to'on n̄i dak̄i'ín tá'an Jesús n̄i ka'an n̄a, kúu n̄i
 kandaa ini ra ña n̄i ka'an n̄a sa'a míí rá. ⁴⁶ Sa'á ñoó
 n̄i ka'án rá tiin ñaá rá kadi ra ve'e kaa, tído yu'ú ra
 ñayuu kuá'a ñoó, chí nákon̄i n̄a Jesús ña kúu ná iin
 profeta.

22

*Dì'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a iin t̄a n̄i kee
 iin víko t̄anda'a*

¹ Dá n̄i n̄andió koo Jesús n̄i dak̄i'ín tá'an na dao
 ña'a xí'ín to'on d̄ana'a n̄a, ta kaá n̄a:

² —Tát̄o'on k̄i'o n̄i kee iin rey n̄i kee ra iin víko
 ká'ano noo t̄anda'a de'e ra, k̄i'o dión kée Ndios
 d̄ándáki na ñayuu n̄a. ³ Dá n̄i t̄anda'á rey ñoó t̄a
 kéchóon noo rá kua'an r̄a kuaka ra ñayuu sa n̄i
 kana ra kii noo koo víko ve'e ra. Tído ni iin na ko
 ní x̄iin ta'on sa. ⁴ Dá n̄i x̄i'o ra choon noo dao ka
 t̄a kéchóon noo rá, ta n̄i kaa r̄a xí'ín rá: “Kua'án ndo
 ka'an ndo xí'ín ñayuu ñoó ña sa io nduu va ña'a
 kasá'an na, chí sa n̄i sa'ání váí toroj xí'ín ndidaá
 kirí ndi'í n̄i d̄anda'íi. Ta sa n̄i cho'o vá rí. Ta
 ka'an ndo xí'ín ná ña ná kii na, chí sa ió va víko

tánda'a", kaá ra. Dá n̄i kee ta kéchóon ñoó kua'an ra. ⁵ Tído k̄o ní kékuendá ta'on ñayuu ñoó ña n̄i ka'an ra xí'ín ná. Dao na n̄i kee kua'an kuti, ta dao ka na kua'an naka'án nda'i, ⁶ ta dao ka na n̄i ndakuei n̄i kendava'a xí'ín ta kéchóon ñoó, ta n̄i sa'ání ñaá ná. ⁷ Tá n̄i ni'i tó'on rey ña dión n̄i kuu, kúu n̄i karyí nda'o ra. Dá n̄i tanda'a rá soldado ra n̄i sa'an ra n̄i sa'ání ndí'i ra ñayuu k̄ini ñoó, ta n̄i chiñó'o ra ñoo na. ⁸ Dá n̄i kaa ra xí'ín dao ka ta kéchóon noo rá: "Sa ío nduu va víko viti, tído ndidaá kúu na n̄i kanaí kii, ndá k̄o k̄ani ta'an vaan kii na, ndani. ⁹ Kua'án ndo noo náki'in tá'an íchi, ta kana ndó ndi ndáa mií vá ñayuu n̄i xini ndo ná kii na víko tánda'a yó'o", kaá ra. ¹⁰ Dá n̄i kee ta kéchóon ñoó kua'an ra ndidaá ní íchi. Dá n̄i dataká ra ndidaá ñayuu n̄i naki'in tá'an xí'ín rá, mií ná kúu ná ñayuu k̄ini, o mií ná kúu ná ñayuu vá'a. Ta dión n̄i kee ra, dá n̄i chití ve'e noo ío víko tánda'a ñoó.

¹¹ Dá tá n̄i ku'u rey ñoó n̄i sa nde'é rá ndidaá na n̄i kasáa víko ñoó, kúu n̄i xini ra nákaa iin ta ndíxi dá'on ndí na ñó'o víko tánda'a. ¹² Dá n̄i kaa rey ñoó xí'ín rá: "Amigo, ¿ndi n̄i kuu n̄i ku'u yo'ó yó'o, ta k̄o ta'ón dá'on ndíxi na ñó'o víko tánda'a ndísón?" kaá ra. Ta kúu tádi óon iin ta ñoó. ¹³ Dá n̄i kaa rey ñoó xí'ín ta dánduu ña'a noo ío víko ñoó: "Ko'oni ndo sa'á ta yó'o, xí'ín ndá'a rá, ta taó ndo rá sata vé'e noo iin naá, chi ñoó kúu noo ndei'i ñayuu xí'ín ndirá noo ná, ta kuchi tá'an no'o na", kaá ra. ¹⁴ Ta viti, kana'á ndó ña ku'á nda'o ñayuu n̄i kana Ndios, tído cháá vá ná ni'í ña k̄aki na —kaá Jesús.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i ka'án dao ta dátúú rá Jesús

15 Dá n̄i kee t̄a fariseo kua'̄an r̄a. Dá n̄i kasá'á rá ndátó'ón kue'é r̄a ndí k̄ián kee ra, dá dátúú rá Jesús, dá ya'a na noo ká'̄an n̄a. 16 Sa'á ñóó n̄i t̄anda'á rá dao k̄a t̄a xionoo xí'ín mií rá, xí'ín t̄a kúú kuendá Herodes kua'̄an r̄a noo nákaa Jesús. Tá n̄i saa r̄a, dá n̄i kaa r̄a xí'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ñ̄a kúú ní iin n̄a ndaa, ta dána'a ndaa ní íchi Ndios. Ta k̄o yu'ú ní ni iin tó'ón ñ̄ayuu, ta k̄o né'e ní t̄andini ndá yoo kúú iin rá iin ñ̄ayuu, á mií ná kúú ná n̄a ndáya'i o koó. 17 Sa'á ñóó, ¿ndi kaá mií ní? ¿Á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yó noo r̄a kúú kuendá César o koó? —kaá r̄a.

18 Tído n̄i k̄andaa va ini Jesús ñ̄a kátoó r̄a dátúú ñ̄aa rá. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¿T̄aa uu noo vá kúú ndó! ¿Ndiva'a ndúkú ndó ñ̄a ya'i noo ká'̄in? 19 Tei tóo ndó iin d̄i'ón, tá'̄an ñ̄a chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, dá ná kande'á —kaá n̄a.

Dá n̄i xi'o tóo ra d̄i'ón k̄aa ñóó noo ná. 20 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¿Ndá na'áná k̄ián ndá'a noo d̄i'ón yó'o? ¿Ta ndá kuu k̄ián ndá'a nooán yó'o?

21 Dá n̄i kaa r̄a:

—Na'áná César k̄ián xí'ín kuu rá.

Dá n̄i kaá Jesús xí'ín rá:

—Naki'o ndó ñ̄a kúú ñ̄a'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ñ̄a kúú ñ̄a'a Ndios noo ná.

22 Tá n̄i seido'o ra ñ̄a dión n̄i ka'̄an n̄a, kúú n̄i naá vá iní r̄a. Dá n̄i dankoo ñ̄aa rá, dá n̄i n̄andió kuéi ra kua'̄an r̄a.

Dí'a kua'̄an ñ̄a n̄i daná'a Jesús ñ̄a miían ndaa nataka n̄a n̄i xi'i

²³ Ta mií kuu dáá ñóó n̄i natuu yati ta'ani dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña natakí na n̄i xi'i. ²⁴ Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Maestro, di'a kaá iin ley n̄i taa Moisés: “Tá n̄i xi'i iin taa, ta ni iin de'e yíi ra ko ní sá io xí'ín ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a ra xí'án, dá koo iin tayíi naki'in kuu ñani ra.” ²⁵ Ta viti, n̄i sa ndei usa ñani ñoo yó'o. Ta kúu n̄i tandá'a ta kúu noo ñóo. Ta kúu n̄i xi'i va ra, ta ko ta'ón de'e yíi ra n̄i sa io xí'án. Sa'á ñóo n̄i tandá'a ñani ra xí'án. ²⁶ Tído n̄i xi'i ta'ani ta kúu uu ñóo, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'án. Ta kí'o dión ta'ani n̄i ndo'o ta kúu on̄i. Ta kúu ndin usa ñani ñóo n̄i ndo'o dión xí'ín ñá'a ñóo. ²⁷ Tá n̄i ndi'í, dá n̄i xi'i ta'ani mií ñá'a ñóo. ²⁸ Sa'á ñóo, tá ná kasandaá kuu natakí na n̄i xi'i, ¿ndi káa iin taa ñóo kakuu yíian, chí ndin usa va ra n̄i sa kuu yíian?

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ko ná'a ta'on ndó ndí kían ká'an ndo, chí ko kékuendá ta'on ndó ña ká'an tuti īi Ndios, ta ko nákoní ndo choon ká'ano ió noo ndá'a ná. ³⁰ Chí tá ná kasandaá kuu natakí ñayuu n̄i xi'i, o kóo ka ña tanda'a ná, ta o kí'o ka na de'e na tanda'a xí, dá chí táto'on kí'o ndéi ángel induú, nda kí'o dión vá kandeí na. ³¹ Tído viti ná ko'in kastoin xí'ín ndó ña miían natakí na n̄i xi'i. ¿Á ko óon ta'on ka'i ndó to'on n̄i ka'an mií Ndios, chí di'a n̄i kaa na: ³² “Yu'u kúu Ndios noo Abraham, ta yu'u kúu Ndios noo Isaac, ta yu'u ta'ani kúu Ndios noo Jacob”? Dión n̄i kaa na, dá chí ko kúu ta'on na Ndios noo na n̄i xi'i, di'a noo na takí vá kúu ná Ndios, chí ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo ná.

³³ Tá n̄i seídó'o ñayuu ñoó to'on n̄i daná'a Jesús, kúú n̄i naá vá iní n̄a, chí va'a nda'o n̄i ka'an n̄a.

Yó'o n̄i daná'a Jesús ndi káa choon ndáya'i cháá ka n̄i sa'anda Ndios keeá

³⁴ Tá n̄i seídó'o ta fariseo ña n̄i tuú ta saduceo xí'ín ña dána'a ra n̄i kee Jesús, dá n̄i kasá'á rá ndátó'ón tá'an ra. ³⁵ Ta iin ta fariseo ñoó, tá'an ra ná'á va'a choon sa'ándá ley, roón kúú ra n̄i ndato'ón Jesús, dá korndodó ñaá rá, ta kaá ra:

³⁶ —Maestro, ¿ndi káa iin choon ndáya'i cháá ka noo choon n̄i sa'anda Ndios keeá?

³⁷ Dá n̄i kaa Jesús:

—“Kon̄i ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o ini níó ndo, xí'ín ndino'o ini míí ndó, ta xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo.” ³⁸ Ña yó'o kúú choon kúú noo, ña ndáya'i cháá ka n̄i sa'anda Ndios keeá. ³⁹ Ta ña kúú uu kían sa kí'ín tá'an xí'ín ña yó'o, chí di'a kaáan: “Ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó táto'on kí'o ndó'o ndó xí'ín míí ndó.” ⁴⁰ Ta ndi nduú choon yó'o kúú mí sa'a noo ndidaá ka choon sa'ándá ley, xí'ín ña n̄i ka'an profeta —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña dána'a Jesús sa'a Cristo, na dákaki ñaá

⁴¹ Ta ndíta tú'u ij vá ta fariseo. Dá n̄i ndato'ón ñaá Jesús:

⁴² —¿Ndi kaá ndo sa'á na kúú Cristo, na dákaki ñaá? ¿Ndá tein na ve'e kakuu na?

Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Tein na ve'e rey David.

⁴³ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a n̄i kaa rey David ña Cristo ñoó kúú mií sato'o na, tá dáá? Ch̄i di'a n̄i kaa na n̄i kee Espiritu ij̄i Ndios:

⁴⁴ Di'a n̄i kaa sato'o yo Ndios x̄i'ín na kúú sato'j̄i:

“Kak̄o yo'ó xoo kuá'a yu'u

nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii ta xiní u'u ñaá t̄ixi sa'on.”

⁴⁵ Yó'o n̄i ka'an mií David ña sato'o na kúú Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ká'an ndo ña kii Cristo tein na ve'e rey David, tá dáá? —kaá Jesús.

⁴⁶ Ta ni k̄o íin ta'on kándéé nandió né'e noó n̄i ka'an na, ta ni k̄o íin ka ra ní chindaá noo ndato'on ñaá rá nda kuu dáá ñoó.

23

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'á ña kini kée ta dána'a ley x̄i'ín sa'á ña kini kée ta fariseo

¹ Dá n̄i ka'an Jesús x̄i'ín ñayuu ñoó, ta n̄i ka'an ta'ani na x̄i'ín ta xionoo x̄i'ín ná, ta kaá na:

² —Tá'an ta dána'a ley x̄i'ín ta fariseo n̄i tiin ra choon ña nakani ra ndi kóni kaa choon sa'ándá ley Moisés. ³ Sa'á ñoó natiin va'a ndó ndidaá ña'a ká'an ra, ta koo ini ndo kueidó'o ndóan, ta kee ndóan. Tído o sa kée ndó táto'on k̄i'o kée ra, dá ch̄i va'ará dána'a ra ley, tído k̄o kée ta'on ra choon sa'ándáan. ⁴ Ta kua'á nda'o choon kuách̄i sa'ándá ra noó ñayuu, ta chikodó rá ña vee dok̄o ná, tído ni lú'u k̄o nátuu ndá'a mií rá chindeé ñaá rá x̄i'án. ⁵ Tá kua'an ra kée ra ña va'a, ta ndúkú rá kee ra ña noo ndidaá ñayuu, dá ná koni na ña kée ra. Ta káva'a ná'ano ra noo ñó'o tuti ij̄i Ndios né'e ra xionoo ra, ta kátoó ra koo nán̄i ndík̄i dá'on karkuei yú'u kotó ra. ⁶ Ta kátoó ra kandeí ra noo téi kúú noó noo

ndéi ta ndáya'i sásá'an ra noo ió víko. Ta ini ve'e noo ndítutí na ñoo ra, kátoó ra kandeí ra téi ndíta mií noo. ⁷ Ta kátoó ra ña ndidaá ñayuu ná ka'an ndisá'an xí'in rá noo xionoo ra noo yá'i, ta kátoó ra ña ka'an na xí'in rá, "Maestro, maestro."

⁸ 'Tído ndo'ó, ná dá'a ni konó ndó chinaní ná ndo'ó maestro, dá chī iin tó'on vá kúú maestro ndo, ta noón kúú Cristo, ta sava'a ñani oon va kúú ndidaá ndó. ⁹ Ta o sa ká'an ndo tatá xí'in ni iin ñayuu, chī iin tó'on dīni vá kúú tatá ndo, ta noón kúú na ió nda induú. ¹⁰ Ta ná dá'a ni konó ndó ka'an na sato'o xí'in ndó, dá chī iin tó'on dīni vá kúú sato'o ndo, ta noón kúú Cristo. ¹¹ Ta na kúú noo noo ndo, noón kúú na kánian koni kuáchí di'a noo ndo. ¹² Dá chī na chindaya'i mií, noón di'a kúú na kandoo nóo. Ta na kénóo mií, noón di'a kúú na kandaya'i kee Ndios.

¹³ 'Tído, jnda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'in ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu ta u noo! Dá chī sadí ndo noo ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta ni ko ndúkú mií ndó ña ndu'u ndó, di'a kétéin ndó noo na kóni ndu'u tixi ndá'a ná. ¹⁴ jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'in ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu ta u noo! Dá chī koku'u ndó ve'e na kuáan kí'in kuí'íná ndó ña né'e va'a na. Ta sa'á ña kóni ndo ña chindaya'i ñayuu ndo'ó, sa'á ñoo na'á nda'o xíkā ta'í ndo. Ta sa'á ña kée ndó dión, sa'á ñoo ndo'o naní cháá ka nio ndo. ¹⁵ jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'in ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu ta u noo! Dá chī kua'an ndo iin ka xoo taño'o, ta xionoo ndó iin ní kúu xián, dá kandeé ndó kandísa iin ñayuu to'on kī'o kándísa mií ndó. Tá nī kandeé ndó xí'in ná, dá ndée ñaá ndó uú cháá ka ví ndée de'e indaya' o duú mií ndó.

16 'iNda'í kúú ví ndó, ch̄i t̄in ndaa ndo ñayuu va'ará k̄o túu noo ndo! Ch̄i kaá ndo ña tá ná nachina'á ná ve'e ño'o ká'ano yó, dá k̄ian k̄o xínñó'ó ná kee na noo ñi ka'an na. Tído tá ná nachina'á ná oro ño'o ve'e ño'o, dá k̄ian k̄anian dáxinkoo na noo ñi ka'an na, kaá ndo'ó. 17 iTa xixi, ta k̄o túu noo kúú ndó! ¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka ve'e ño'o ñoó o duú oro ño'o inian, dá ch̄i mií ve'e ño'o kédaá xí'ín oro, sa'á ñoó k̄ian ña ii? 18 Ta kaá ta'ani ndó ña tá ná nachina'á ná noo náa noo dóko ná ña'a noo Ndios, dá k̄ian k̄o xínñó'ó ná kee na noo ñi ka'an na. Tído tá ná nachina'á ná ña ñi doko ná, dá k̄ian k̄anian dáxinkoo na noo ñi ka'an na, kaá ndo. 19 iTa xixi, ta k̄o túu noo kúú ndó! ¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka noo náa ñoó o duú ña'a ñi doko ná, dá ch̄i noo náa k̄ian kédaá xí'ín ña ñi doko ná, sa'á ñoó k̄ian ña ii? 20 Dá ch̄i na náchina'á noo náa, noón kúú na náchina'á mián xí'ín ndidaá ña'a ñi doko ná kándodó noón. 21 Ta dión ní, na náchina'á ve'e ño'o, náchina'á ná mián, ta nda Ndios náchina'á ná, ch̄i mií ná kúú na ió ñoó. 22 Ta na náchina'á induú, noón kúú na náchina'á noo téi noo ió Ndios dándáki na, ta náchina'á ta'ani na na ió noo téi ñoó.

23 'iNda'í kúú ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! iNdo'ó kúú ta uu noo! Ch̄i xí'o ndó noo Ndios ux̄i ndu'ú m̄ino noo iin iin ciento ndu'ú ña kána noñó'o ndo, ta dión ta'ani kée ndó xí'ín yukū anís xí'ín yukū comino viti, tído dánkoo xoo ndó ña kee ndó choon ndáya'i cháá ka sa'ándá ley, dá ch̄i k̄o kée ndó ña ndaa, ta k̄o kú'u ini ndo sa'a dao ka ñayuu, ta k̄o kándéé iní ndo Ndios. Ña yó'o k̄ian k̄anian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó ña doko ndo ña'a noo Ndios. 24 iTa ndáka ñayuu kúú

ndó, tído kọ túu ta'on noo ndo! Chì ndí'i ini ndo dákxi ndó takuìí, dá ná o yá'a tikaon ini ra, tído ni kuendá kọ xí'o ndó kokó ndó camello nákaa ini takuìí xí'i ndó.

²⁵ 'jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo! jNdo'ó kúu ta u u noo! Chì nákata ndó sava'a sata óon va vaso, xí'ín sata ko'o, tído kándoo yakó vá iniñ. Díon ta'ani kée ndó xí'ín mií ndó, dá chì kúu ndó ñayuu ku'íná, xí'ín ñayuu mañá.

²⁶ jNdo'ó kúu ta fariseo kọ túu noo! Dinñ'ó ká nduvii ndó ini vaso xí'ín ini ko'o, dá kían kandoo vii ta'ani sataán.

²⁷ 'jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! jNdo'ó kúu ta u u noo! Chì kúu ndó táto'on ná ndii, ña luu ni nake'i kuxí. Luu ná'a sataán, tído ndino'o lásá ndii xí'ín koño tei'í ñó'o iniñ. ²⁸ Díon ta'ani ndó'o ndo'ó, dá chì miíñ ndaa kée ndó mií ndó ña kúu ndó ñayuu ndaa noo ñayuu, tído kómí ndó iin níto to'ón, iin níto kátóo kee ña kini.

²⁹ 'jNda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, xí'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! jNdo'ó kúu ta u u noo! Chì káva'a ndó ná saá kaño'o lásá profeta ni sa ndei sa na'á, ta ndúvii ndó noo ñó'o lásá na ni sa kuu ta ndaa,

³⁰ ta kaá ndo ká'án ndo: “Tá ni sa ndei yó tiempo ni sa ndei na yata ve'e yó, o kí'ín tá'an ta'on yó xí'ín ná katí yó ni na ni sa kuu profeta, ní kúu”, kaá ndo.

³¹ Ta sa'á ña kaá ndo díon, mií vá ndó xí'o kuendá sa'a mií ndó ña kúu ndó de'e na ni sa'ání profeta.

³² Sa'á ñoo ndo'ó kúu ra dákinkoo choon ni kee na yata ve'e ndó xí'ín profeta.

³³ jKoo vá kúu ndo'ó, na ndéi tiempo viti, chì de'e rí kúu ndó! ¿Ndi koo káki ndó, dá o kó'on ndo ndo'o níto ndo indayá, ká'án ndó?

34 'Viti, dá ko'in tanda'í dao ka profeta, xí'ín ta ndichí, xí'ín ta dána'a noo ndo. Tído ndakuei ndó ka'ání ndó dao na, ta dao ka na chirkuei ndó ndika cruz, ta dao ka na kani ndó ini ve'e noo ndítútí ndó. Ta ñoo yó'o, ñoo káa karkuei ñaá ndó kanoo ndó kendava'a ndó xí'ín ná. 35 Dión, dá kandio ndó sa'á nij ndidaá na ni sa ndita ndaa xí'ín Ndios, na ni sa'ání na ve'e ndó, nda Abel, xí'ín ndidaá ka ta ndaa ni sa ndei nda tiempo ni sa io Zacarías, de'e Berequías. Ta yó'o kúu ra ni sa'ání na ve'e ndó yé'é ño'o noo kúu noo náa noo dóko ta duti ña'a noo Ndios. 36 Ta ná ka'an ndaai xí'ín ndó ña ndidaá ñayuu ndéi tiempo viti ndo'o níó ná sa'a ndidaá ña kini yó'o.

Di'a ni kuu tá ni ndei'i Jesús sa'a ñoo Jerusalén

37 'iNa ñoo Jerusalén, na ñoo Jerusalén, ndo'ó kúu na sa'ání profeta, ta chíyúú ndó na tánda'á Ndios vei kasto'on xí'ín ndó! ¡Ndidaá ví ta'ándá ni ka'án yu'u ña kían nditútí ndo'ó tát'o'on k'i'o kée iin tñoo ndítútí rí de'e kuálí ri nátaán va'a rí tñi ndixi ri! Tído ko ní xí'ín ta'on ndo'ó. 38 Sa'á ñoo kandoo íi ve'e ndó viti, 39 dá chi ká'in xí'ín ndó ña o koni ka ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa ndo, “Na ká'ano kúu na vei xí'ín choon Ndios, na kúu sato'o yo” —kaá Jesús.

24

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ve'e ño'o ká'ano

1 Dá ni keta Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo kua'an na. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá ni daná'a ndá'a rá ve'e ño'o ká'ano, ña ñochí nda'o ndaa yuu ni kava'an. 2 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ñóhí nda'o káa ve'e ño'o ká'ano káa, xini ndo? Mián ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni iin tó'ón yuu káa o kándoo kandodó tá'an, chí koon ndi'i vaan —kaá na.

Kásto'on Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ndí kían koo, dá naá ñayúú yó'o

³ Dá ni sa koo Jesús dini yúku naní Olivos. Dá ni natuu yati ta xionoo xí'ín ná. Dá ni ndato'ón xoo ñaá rá, ta kaá ra:

—Kasto'on ní xí'ín ndu'u, ¿nda oon koo dión, ta ndí kían koo tá nandió koo tuku ní kii ní ñayúú yó'o? Ta, ¿ndí kían koo tá sa kua'an kasandaá kuu noo ndí'i?

⁴ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dándai'í ñaá ni iin tó'ón ñayuu, ⁵ dá chí kuá'á nda'o taa kasaa, ta kechóon ra kuu yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúú Cristo, na dákaiki ñaá”, ta kandeé rá dándai'í ra kuá'á nda'o ñayuu. ⁶ Tá ni kandaa ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta ni ni'i tó'ón ndó ña naá tá'an dao ka ñoo ñó'o xíká, tído ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chí kí'o dión káni vaan koo, tído ko ñá'a ta'on kasandaá kuu noo ndí'i.

⁷ Chí ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. Ta yó'o rá yó'o va kasá'á koo tama, ta yó'o rá yó'o ta'ani kasá'á ni'i nda'o taan. ⁸ Tá ni kasá'á kúu dión, dá kían kana'á ndó ña sa ni kasá'á vá tandó'ó ndo'o ñayuu ndéi ñayúú yó'o.

⁹ Ta nakí'o na ndo'ó noo ndá'a ta né'e choon, dá kendava'a ra xí'ín ndó, ta ka'ání rá ndo'ó. Ta koni u'u ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. ¹⁰ Ta kuá'á nda'o ñayuu dánkoo ña kándísa na

yu'u tiempo daá ñóó, ta kasá'á ná dikó tá'an na noó ta né'e choon, ta koni u'u tá'an mií ná. ¹¹ Ta kuá'á nda'o profeta to'on ndakuei, ta kandeé rá dándalí ra kuá'á nda'o ñayuu. ¹² Ta sa'á ña ni ndukini cháá ka ñayuu, sa'á ñoó o kú'u ka ini sátá'an na sa'a ná, ta o kóni ka na Ndios. ¹³ Tído ndidaá na ni xi'o ndeé ini ni sa ndita ndaa xí'ín nda noo ndi'i kuií, noón kúu na ni'í ña káki na. ¹⁴ Ta miían dána'a na kúu ñayuu to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios iin ní kúu ñayuu yó'o, dá kían kueídó'o ñayuu ndéi ndidaá tá'an ñoo sa'a ñá, nda daá ví, dá kasandaá kuu noo ndí'i.

¹⁵ 'Tá ni xini ndo ña ió ña kini, ña dáyakó noo kúu noó ii ini ve'e ño'o ká'ano yo, tá'an ña ni ka'an profeta Daniel sa'a —ndo'ó, na ká'i to'on yó'o, nata'í ini ndo sa'an, dá kandaá ini ndo—, ¹⁶ dá kían ndidaá na ndéi chí Judea ná kuino ki ná ko'on na diní yúku. ¹⁷ Ta na kándodó diní vé'e kuu dáá ñóó, kó kánian ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a na kane'e na ko'on na. ¹⁸ Dá ri na ño'o yúku, kó kánian nandió kuéi na no'o na naki'in na kotó na. ¹⁹ Tído nda'í kúu ví na ña'a ño'o de'e. Ta nda'í kúu ta'ani ví na ndéi taleé chí chí kuu dáá ñóó. ²⁰ Kaka ndo ña maní noo Ndios, dá ná dá'a ni ndo'o ndó dión tein yoó vixi, ni tein kuu náni'i ndée yo.

²¹ 'Chí kuu dáá ñóó kakuu iin kuu noo ndo'o naní níó ñayuu. Chí nda ni kasá'á vá sa'a ñayuu, ta nda viti kó óon ndo'o ñayuu tátó'on kí'o ndo'o na tein kuu dáá ñóó. Ta ni iin kuu o kóo ka dión. ²² Tído tá kó ní chítuu Ndios tandó'ó vei koo tein kuu dáá ñóó, dá kían ndi'i va ñayuu ñoó naá. Tído sa'á ña kú'u ini Ndios sa'á ñayuu ni kaxi mií ná, sa'á ñoó chítuu na tandó'ó koo tein kuu dáá ñóó.

23 'Sa'á ñoó tá kaa dao ñayuu xí'ín ndó: “Kande'é ndó, yó'o nákaa Cristo, na dákaki ñaá”, o tá kaa na xí'ín ndó “Kande'é ndó, chi kaa nákaa na”, ná dá'a ni kandísa ndó. 24 Chi ndakuei dao ta to'ón, ta kaa ra ña mií rá kúú Cristo. Ta ndakuei ta'ani profeta to'ón. Ta kee ra ña ndato, xí'ín ña ná'ano, ta k'í'o dión kee ra, dá kandeé rá dándá'í ra ñayuu, ta kúú nda ñayuu ni kaxi mií Ndios ndukú rá dándá'í ra. 25 Sa ni datí'ai ndó'ó tá ko ñá'a koo dión. 26 Sa'á ñoó tá kaa na xí'ín ndó: “Kua'án ndo kande'é ndó, chi nákaa na kúú Cristo noo kúú yukú ichí kaa”, ná dá'a ni ko'on ndo. Ta tá kaa na xí'ín ndó: “Ini ve'e kaa nákaa na”, ná dá'a ni kandía ndó noo ka'an na. 27 Dá chi táto'on k'í'o xiní ndo sá nduta noo xíno ndindii, ta kasandaá naye'e nda noo ni keta ña, k'í'o dión koo tá nandió koo na ni nduu ta ñayuu yó'o kasa na. 28 Dá chi ndeí kúú mií vá noo kándu'u ndii, ñoó nditúti tiyokó ñó'ó.

Nandió koo ndisa Jesús ñayuu yó'o

29 'Ta mií hora ni ndi'i ni sa io ndidaá kúú tandó'ó tein kuu dáá ñóó, dá nákuuin naá noo ndindii, ta ni yoó ka o tóon. Dá kuei tiñoó ñó'o ndá induú kaa, ta kidi ni'ini ndidaá ña'a ná'ano ñó'o induú. 30 Dá koo ña ndato chí induú, ña ná'a ña sa vei na ni nduu ta ñayuu yó'o. Ta nda'í nda'lo kuaki ñayuu ndeí iin rá iin ñoo ñó'ó ñayuu yó'o, chi koni na ña vei na ni nduu ta ñayuu yó'o tein viko, ta ndato naye'e ndaa noo kii na xí'ín ndidaá choon kómí ná. 31 Ta ka'anda na choon noo ángel vei xí'ín ná xí'ín tachi trompeta, dá ko'on na nditúti ná ndidaá kúú ñayuu ni kaxi mií ná ndeí ndin komi xoo tachi, dá náta'an na ndidaá tá'an xoo nditúti ñaá ná.

32 'Kane'e ndó kuendá tátō'on kī'o kée taño'ó. Tá nī nduyúta noo ra, ta vei nóma yúta kuálí rā, kúu sa ná'á vá yó ña sa nī kuyati yoo koon dai. 33 Ta dión ta'ani, tá nī xini ndo kúu ndidaá tandó'ó yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa nī kuyati kuu nandió koi kasaai.

34 'Miían ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o.

35 Induú káa xí'in noño'ó yó'o naá váán, tído to'on ká'in, o yá'a ta'an vaan.

36 'Tído ko ín ta'on ná'á ndá kuu kakian o ndá hora kooan, ta ni ángel ndéi induú ko ná'á. Sava'a iin tó'on dinī míi vá tatá Ndios kúu na ná'á.

37 'Ta tátō'on kī'o nī sa kee ñayuu tiempo Noé, kī'o dión ta'ani kee na kuu nandió ko tuku na nī nduu ta ñayuú yó'o kasaá na. 38 Dá chí tá ko ñá'a kasá'á koon dai déen, ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na tánda'a ná, ta ndéi na dárnda'a ná de'e na nda rá nī kasandaá kuu nī ndu'u Noé ini barco. 39 Ta ko ní xī'o ta'on ñayuu ñoo kuendá nda nī kasá'á dai déen koon ra. Ta kúu ni xí'i ndi'i va na nī kee rá. Ta dión ta'ani koo tá ná nandió ko tuku na nī nduu ta ñayuú yó'o kasaá na.

40 'Tein kuu dáá ñoo kaño'o uu ta kechóon ra yúku. Iin ra naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka ra kandoo. 41 Ta tein kuu dáá ñoo ta'ani kaño'o uu na ñá'a ndiko na. Iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. 42 Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, chí ko ná'á ta'on ndó ndá oon nandió ko tuku sato'o ndo kasaá na.

43 'Ta kana'á ndó ña tá ná kandaá ini sato'o ve'e ndá hora kasaá ta kui'íná ve'e ra, dá kían kandeí nduu ra kandaá raán, ta o kónó ta'on ra ku'u ta

kuí'íná ki'in kuí'íná rá ñá'a ñó'o ve'e ra. ⁴⁴ Sa'á ñóó kandeí nduu ta'ani mií ndó, chī mií hora kō ndāti va ndó, dá nandió kōo nā nī nduu taa ñayuu yó'o kasaa nā.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin tã kéchóon va'a xí'ín iin tã kō kéchóon va'a

⁴⁵ '¿Ndá yoo kúu iin tã kéchóon ndaa, iin taa ndísá'ano, ká'án ndó? Roón kúu rã chikani nã kúu sato'o rã ka'anda rã choon noo dao kã tã kéchóon ve'e na, dá kī'o ra ñá'a kasá'an dao kã tã kéchóon ñóó. ⁴⁶ Ndiká'án ví tã kéchóon ñóó tá ná ndusaa sato'o rã natiin ñáá ná kée ra choon nī ta'anda noo rá. ⁴⁷ Miían ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ñá kī'o sato'o rã choon ká'ano cháá kã noo rá ñá dándáki ra ndidaá ñá va'a ió noo ná. ⁴⁸ Tído tá ná kakuu ra iin tã kéchóon kīni, dá kīan nakani ini rã ñá yó'o: “Kueé vá ndusaa sato'í”, ⁴⁹ ta kasá'á rá kani ra tã kéchóon dáó xí'ín rá, ta kasá'á rá kasá'an ra, ta kasá'á rá ko'o ra xí'ín tã xí'i, ⁵⁰ ta kúu ndusaa sato'o tã kéchóon ñóó mií kuū kō ndāti ra, ta mií hora kō ná'á rá. ⁵¹ Ta kúu dándó'o naní nã níó rá, ta chikaa ñáá ná noo ñó'o ñayuu uu noo, ta ñóó kuaki ra xí'ín ndirá noo rá, ta ñóó kuchi tá'an no'o ra.

25

Dì'a kua'an ñã nī daná'a Jesús sa'a uxī tadi'í tákí

¹ 'Tátō'on nī ndo'o uxī takuáchí di'í tákí, kī'o dión koó tá kasaa Ndios dándáki na ñayuu nã. Iin rá iin takuáchí di'í ñóó nī ki'in candil xí, dá nī kee xi kua'an xī natiin xi tã kúu tonō. ² Ta o'on takuáchí di'í ñóó kúu ta kaon ini, ta o'on kã xī ñóó kúu takuáchí di'í oon nda'o ini. ³ Takuáchí di'í oon ini ñóó nī ki'in xi candil xí né'e xi kua'an

xí, tído kō ní kí'in xi cháá ká sití kane'e xi ko'on xí. ⁴ Tído takuáchí di'í kaon ini ñóó nì ketí'a xi nì dakútí xí tindo'o xí xí'in sití né'e xi kua'an xí xí'in candil xí. ⁵ Ta sa'á ña nì kuee tonō ñóó, sa'á ñóó nì kasáa ña ma'ánó noo xí, ta kúú nì naá iní xí nì kidí xí. ⁶ Ta nì kudao ñóó, dá nì kayu'ú iin ta: “Sa veí va tonō. Ndakuei ndó natiin ndó ra.” ⁷ Dá nì ndakuei ndídaá takuáchí di'í tákí ñóó, dá nì kenduu xí candil xí. ⁸ Dá nì kaa takuáchí di'í oon ini ñóó xí'in ra kaon ini: “Tei ndó cháá sití nani'i ndú, dá chì sa kua'an nda'o ñó'o candil ndu'u”, kaá xí. ⁹ Dá nì kaa takuáchí di'í kaon ini ñóó: “Oon ni ví o keta ta'on sití ndu tá ná kechóon ndi'i yó ra. Sa'á ñóó va'a kaan kua'án ndo kuiin ndó ra noo na díkó rá kechóon ndó”, kaá xí. ¹⁰ Tído xían nani kua'an takuáchí di'í oon ini ñóó kuiin xi sití, kúú nì kasáa vá tonō ñóó. Dá nì ku'u takuáchí di'í ndéi nduu ñóó xí'in tonō ini ve'e noo ió víko. Dá nì sadi na yé'é. ¹¹ Nì ndi'i, dá nì ndisáa dao ká takuáchí di'í ñóó, dá kaá xí: “Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu víko.” ¹² Dá nì kaa tonō ñóó xí'in xí: “Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña kō ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ndo'ó”, nì kaa ra. ¹³ Sa'á ñóó kaño'o ini ndo, dá chì kō ná'á ta'on ndó ndá kuu o ndá hora nandió koo na nì nduu ta ñayúú yó'o kasaa na —kaa Jesús.

Yó'o dána'a Jesús sa'a iin ta nì xi'o di'ón noo ta kéchóon noo rá

¹⁴ Dá nì kaa ta'ani na:

—Táto'on kì'o dándáki Ndios ñayuu na kían táto'on nì kee iin ta nì kana kua'an xíká. Tído tá kō ñá'a ko'on ra, dá nì kana ra ta kéchóon noo rá. Dá nì xi'o ra di'ón noo rá, dá ná naka'án nda'i ra xí'án. ¹⁵ Ta noo iin ra nì xi'o ra o'on di'ón ndáya'i, ta noo iin ká ra nì xi'o ra uuan, ta noo iin ká ra nì xi'o

ra iian. Dá ch̄i táto'on k̄i'o kaon va ra n̄i n̄i'í ráan. Ndi'i, dá n̄i kee ra kua'an x̄iká rá. ¹⁶ Dá n̄i kee ta n̄i n̄i'í o'on d̄i'ón ñoó kua'an ra naka'an nda'i raán. Ta n̄i kandeé rá n̄i nanóo o'on ka d̄i'ón sataán. ¹⁷ Ta dión ta'ani n̄i kee ta n̄i n̄i'í uu d̄i'ón ñoó. N̄i kandeé rá n̄i nanóo uu ka d̄i'ón sataán. ¹⁸ Tído ta n̄i n̄i'í iin tó'ón d̄i'ón ñoó, roón kúú ra n̄i sa'an n̄i kaan iin yáí noñó'o, ta ñoó n̄i ch̄ikáa de'é ra d̄i'ón sato'o ra.

¹⁹ Tá n̄i ya'a kua'á nda'o tiempo, dá n̄i ndisáa sato'o ta kéchóon ñoó. Dá n̄i kana ñaa rá, dá n̄i ndekuendá ra x̄i'ín iin rá iin ra. ²⁰ Dá n̄i kasáa dinñó'ó ta n̄i n̄i'í o'on d̄i'ón ñoó. Ta kúú né'e ra o'on ka d̄i'ón, ta kaá ra: “Tatá, n̄i x̄i'o ní o'on d̄i'ón noóí. Ta yó'o ióan x̄i'ín o'on ka d̄i'ón n̄i n̄i'í sataán”, kaá ra. ²¹ Dá n̄i kaa sato'o ra x̄i'ín rá: “Va'a nda'o n̄i keeón. Yo'ó kúú iin ta kéchóon va'a, iin ra kéchóon ndaa. Iin ta ndaa n̄i sa kuu yo'ó noo choon ló'o n̄i x̄i'oi nooon, ta viti ko'in k̄i'oi iin choon ndaya'i cháá ka nooon. Kua'an ku'u koo dijon x̄i'ín sato'on viti”, kaá ra.

²² Dá n̄i kasáa ta'ani ta n̄i n̄i'í uu d̄i'ón ñoó, dá n̄i kaa ra: “Tatá, uu d̄i'ón n̄i x̄i'o ní noóí. Ta yó'o ióan x̄i'ín uu ka d̄i'ón n̄i n̄i'í sataán”, kaá ra. ²³ Dá n̄i kaa sato'o ra: “Va'a nda'o n̄i keeón. Yo'ó kúú iin ta kéchóon va'a, iin ra kéchóon ndaa. Iin ta ndaa n̄i sa kuu yo'ó noo choon ló'o n̄i x̄i'oi nooon, ta viti ko'in k̄i'oi iin choon ndaya'i cháá ka nooon. Kua'an ku'u koo dijon x̄i'ín sato'on viti”, kaá ra.

²⁴ Tído tá n̄i kasáa ta'ani ta n̄i n̄i'í iin d̄i'ón ñoó, dá n̄i kaa ra: “Tatá, ná'í ña kúú ní iin ta tondó, ta dákée ní noo ko ní x̄iti ní, ta dátaká ní ña'a noo ko ní satá ní nonján. ²⁵ Sa'á ñoó n̄i yu'í, ta n̄i sa'in n̄i ch̄ide'í d̄i'ón ní t̄ixi ñó'o. Jón, yó'o ió ña kúú d̄i'ón ní”, n̄i kaa ra. ²⁶ Dá n̄i kaa sato'o ra x̄i'ín rá: “Yo'ó

kúú iin ta kéchóon kini, iin ta kéchóon dúsá. Sa ná'á vá yo'ó ña kúú yu'u ta tondó, ña dákéei noó kó ní xítii, ta dátaká yu'u ña'a noó kó ní satáí nonián. ²⁷ Sa'á ñoó, ¿ndiva'a kó ní sá'on chikaaon di'on yu'u banco, dá ná koo cháá sataán nani ndusaai?”, kaá ra.

²⁸ 'Dá ni kaa ra xí'ín dao ka ra: “Kuio ndaa ndo di'on né'e ta xaan, ta ki'o ndoan noó ra kómí uxí di'on xaan. ²⁹ Dá chi na sa ió ña'a noo, noón kúú ná ni'i cháá kaan. Ta na koó ña'a noo, di'a di'tá ná lú'u ña kómí ná. ³⁰ Ta chikaa ndo ta kó chóon xaan noo iin naá sata vé'e. Káa kúú noo kuaki ra xí'ín ndirá noo ra, ta kuchi tá'an no'o ra.”

Di'a koo tá ná kasaa Jesús keyíko na sa'a na ndéi ñayuu yó'o

³¹ 'Tá ná nandió koo tuku na ni nduu ta ñayuu yó'o kasaa na, ndato naye'e ndaa kii na xí'ín ndidaá ángel kéchóon noo ná, dá kakoo na noo téi ndato naye'e noo dándáki na, ³² dá nakuíta ñayuu ndéi ndidaá tá'an ñoo noo ná, dá kasá'á ná taó xóo na iin rá iin ñayuu ñoó tát'on kée ta taó xóo ra léko tein kíti. ³³ Ta ná chikata na kirí kúú léko xoo kuá'a na, ta xoo íti na ná chikata na kirí kúú kíti. ³⁴ Dá kaa na kúú rey ñoó xí'ín na ndíta xoo kuá'a na: “Nakíi ndo'ó, na ni kemáni tatái, chi ndo'ó kúú na ni ni'i tá'i kandeí ndó noo dándáki yu'u, ña kían sa daá ió nduu kandeí ndó nda míi sa'a ñayuu. ³⁵ Dá chi tá ni kuikoi, ta ni xi'o ndó ña'a ni sasá'in; tá ni ichi inií, ta ni xi'o ndó takuí ni xi'ii; tá ni xionoo nda'ávii, ta ni nakuaka va'a ndó yu'u ni sa ioi ve'e ndó; ³⁶ tá ni sa kaa vichíí, dá ni xi'o ndó dá'on ni sa ndixii; tá ni sa kú'i ni saa ndo ni xito ni'ini ndó yu'u; tá ni sa kái ve'e kaa, dá ni saa

ta'ani ndó n̄i ka'an ni'ini ndó noo nákaai”, kaa rey ñoó. ³⁷ Dá kaa na kúú ñayuu ndaa ñoó xí'ín ná: “Tatá, ¿ndá oon n̄i xini ndu mií ní ña kuíko ní, dá n̄i x̄i'o ndu ña'a n̄i sasá'an ní? Ta, ¿ndá oon n̄i xini ndu mií ní ña íchi ini ní, dá n̄i x̄i'o ndu takuú n̄i x̄i'i ní? ³⁸ Ta, ¿ndá oon n̄i xini ndu mií ní ña xionoo nda'í ní, dá n̄i nakuaka va'a ndu mií ní? Ta, ¿ndá oon n̄i xini ndu mií ní káa vichí ní, dá n̄i x̄i'o ndu dá'on n̄i sa ndixi ní? ³⁹ Ta, ¿ndá oon n̄i xini ndu ña sa kú'u mií ní o n̄i sa káa ní ve'e kaa, dá n̄i saa ndu n̄i xito ni'ini ndu mií ní?”, kaa na. ⁴⁰ Dá kaá rey ñoó xí'ín ná: “Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa'á ña n̄i kee ndó dión xí'ín na kúú ñani, na kuálí cháá ka yó'o, sa'á ñoó kéei kuendá ña mií yu'u n̄i kee ndó dión xí'ín.”

⁴¹ Dá kaa na xí'ín na ndíta xoo íti na ñoó: “Kuxoo ndó noó, ndó'ó na kúú ñayuu kini. Kua'an ndo kaño'o ndó tein ño'ó ita, ña ni kuú o ndá'o, noó sa daá ió nduu kakaá ña u'u xí'ín ndidaá ña kini kéchóon nooán. ⁴² Dá chi sa kuikoi, ta ko ní x̄i'o ta'on ndó ña'a kasá'in; n̄i sa íchi ini, ta ko ní x̄i'o ta'on ndó takuú ko'i; ⁴³ n̄i xionoo nda'aví, ta ko ní nákuaka va'a ndó yu'u, n̄i sa kaa vichí, ta ko ní x̄i'o ta'on ndó dá'on kandixi, n̄i sa kú'i, ta n̄i sa káai ve'e kaa, ta ko ní saa ta'on ndó koto ni'ini ndó yu'u”, kaa na. ⁴⁴ Dá kaa na ndíta xoo íti na: “Tatá, ¿ndá oon n̄i xini ndu'u mií ní ña n̄i kuiko ní, ña n̄i íchi ini ní, ña n̄i xionoo nda'í ní, ña sa kaa vichí ní, ña sa kú'u ní, ña sa káa ní ve'e kaa, ta ko ní saa ndu koto ni'ini ndu mií ní?”, kaa na. ⁴⁵ Dá kaa rey ñoó xí'ín ná: “Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña sa'á ña ko ní kée ndó dión xí'ín na kúú ñani, na kuálí cháá ka yó'o, sa'á ñoó kéei kuendá ña nda yu'u ko ní ku'u ini ndo sa'a”, kaa na xí'ín ná. ⁴⁶ Sa'á ñoó ndidaá

ñayuu ḱini ñoo ko'õn ndo'o nío ndidaá tá'an kuu, ta ndidaá ñayuu ndaa ñoo ñi'í ña kataki chíchí ná.

26

Yó'o ñi ndató'õn kue'é ta né'e choon ndi kee ra, dá tiin ra Jesús

¹ Tá ñi ndi'i ñi ka'an Jesús ndidaá to'on yó'o, dá ñi kaa na xí'ín ta xíonoo xí'ín ná:

² —Sa ná'á vá ndó ña kámani uu ka kuu, dá koo víko pascua, dá nak'i'o ra na ñi nduu ta ñayuu yó'o noo ndá'a ta xiní u'u ñaa, dá chirkaa ñaa rá ndika cruz —kaá na.

³ Daá ñoo ñi nataka ndidaá ta duti saku'a'a xí'ín ta dána'a ley xí'ín ta sá'ano ñoo ñoo yé'é ve'e ta duti kúu noo naní Caifás. ⁴ Ta ñoo ñi ndató'õn mañá ra ndi koo kee ra, dá tiin ndakána ra Jesús, dá ka'ání ñaa rá, ⁵ ta kaá ra:

—Ná dá'a ni tiin yó ra tein víko, dá chi ndakuei ñayuu nakuina va na ki'in na sa'a rá.

Dì'a ñi kuu tá ñi kuei iin ñá'a ndutá támi sá'an dini Jesús

⁶ Tá nákaa Jesús ñoo Betania noo kúu ve'e Simón, tá'an ra ñi sa ndo'o kue'e té'i, ⁷ dá ñi kasaa iin ñá'a noo nákaa na ñoo, ta né'án iin tindo'o ñi kava'a xí'ín yuu díon naní alabastro. Ta ñi chitián ño'o ndutá támi sá'an, ta ndutá ya'i nda'o kúu rá. Ta kúu ñi kuei ndi'án ra dini Jesús noo ió na mesa. ⁸ Tá ñi xini ta xíonoo xí'ín ná ña ñi kee ñá'a ñoo díon, kúu ñi xido nda'o ini ra, dá ñi kaa ra:

—¿Ndiva'a ñi danaá õon ñá'a kaa ndutá támi sá'an kaa? ⁹ Ta va'a ka ví ní dikó yó ra, chi ndutá ya'i nda'o kúu rá, ta kandoo di'õn ñoo chindeé yó na kúnda'í, ní kúu —kaá ra.

10 Tído n̄i k̄andaa va ini Jesús ña ká'an ra dión, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a dáta'án ndo ñá'a yó'o? Ch̄i ña va'a va kían n̄i keeán xí'ín yu'u. 11 Ch̄i daá ndéi va ñayuu kúnda'í xí'ín ndo'ó, tído yu'u, o kóo kuií ta'on yu'u xí'ín ndó. 12 Ch̄i sa'á ña n̄i dakúchián yu'u xí'ín ndúta támi sá'an yó'o, sa'á ñoó n̄i kenduuan yikí koñoi táto'on k̄i'o kooi nduxii. 13 Mii'an ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndéi kúú míí vá noo dána'a na to'on va'a sa'í iin ní kúú ñayuú yó'o, nakani ta'aní na sa'á ña n̄i kee ñá'a yó'o xí'ín yu'u, dá ná kaño'o ini ñayuu sa'á ña n̄i keeán —kaá Jesús.

Dì'a n̄i kuu, dá n̄i k̄andoo Judas ña nak̄i'o ra Jesús noo ndá'a ta dut̄i kúú noo

14 Dá n̄i kee Judas Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin ux̄i uu taa xíonoo xí'ín Jesús, kua'an ra noo ndéi ta dut̄i sakua'a. 15 Tá n̄i saa ra, dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—¿Ndidaá k̄i'o ní noo yú'u, dá ná nak̄i'oi Jesús noo ndá'a ní? —kaá ra.

Dá n̄i k̄andoo ta dut̄i ñoó ña k̄i'o ra oko ux̄i di'ón plata noo rá. 16 Nda kuu dáa n̄i kasá'á Judas ndúkú rá ndi kee ra nak̄i'o ra Jesús noo ndá'a rá.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sad̄ini Jesús noo ndí'i kuií xí'ín ta xíonoo xí'ín ná

17 Tá n̄i kasandaá kuu míí noó, ña kúú víko noo seí na Israel pan, ña ko ní kí'in tá'an xí'ín ña dákuita tachian, dá n̄i natuu yati ta xíonoo xí'ín Jesús noo ná, dá n̄i ndato'ón ñaa rá:

—¿Ndeí kóni ní ko'on ndu kenduu ndu ña kadíni yó kuendá pascua?

18 Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kua'án ndo ñoo ká'ano káa. Ta káa naki'in tá'an ndó xí'ín iin taa, ta ka'an ndo xí'ín rá: “Di'a kaá maestro ndu'u: Sa ñi kasandaá vá kuu ndo'o níoi, ta saai ve'e ní kadíini kuendá víko pascua xí'ín ta xionoo xí'ín”, kaa ndo xí'ín rá —kaá Jesús.

¹⁹ Dá ñi sa'an taa ñoo ñi kee ra choon ñi sa'anda Jesús noo rá, ta ñi kenduu ra ña kadíni na kuendá víko pascua.

²⁰ Dá tá ñi kuaá kuu dáa ñoo, dá ñi sa Jesús ve'e ñoo ñi sa koo na mesa xí'ín ndin uxí uu taa xionoo xí'ín ná. ²¹ Ta tein sásá'an na ñoo, ñi kaa na xí'ín rá:

—Míian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña iin míi vá ndo'ó ko'on nakí'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa —kaá na.

²² Ta kúnda'í nda'o ñi kuu ini ra sa'á ña ñi ka'an na dión. Dá ñi kaa iin rá iin ra xí'ín Jesús:

—¿Á yu'u kúú, tatá?

²³ Dá ñi kaa Jesús:

—Iin taa dáketá dáó ndá'a xí'ín yu'u ini ko'o, roón kúú ra nakí'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa.

²⁴ Ta míian ndaa ndo'o na ñi nduu taa ñayuú yó'o tát'on kí'o ká'an tuti ií Ndios. Tído, jnda'í va taa nakí'o ñaa noo ndá'a taa xiní u'u ñaa! Va'a cháa ka vían ní xjo dá'a ni kaki taa ñoo, ní kúu.

²⁵ Dá ñi kaa Judas, tá'an ra ko'on nakí'o ñaa:

—¿Á yu'u kúú ra kee dión, maestro?

Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, tát'on ñi ka'on, kí'o dión kían —kaá na.

²⁶ Ta tein noo sásá'an na ñoo, dá ñi tiin Jesús pan. Dá ñi nakí'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá ñi sa'anda dáó naán, dá ñi xí'o naan noo taa xionoo xí'ín ná. Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Keí ndoán, chí ña xaan kúú yikí koñoi.

27 Dá n̄i tiin na copa. Dá n̄i n̄ak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'a r̄a, dá n̄i x̄i'o na r̄a noo t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Ndidaá ní ndó ko'o lú'u lú'u vino xaan, 28 ch̄i kirá xaan kúú n̄i yu'u, kirá dáx̄inkoo ñ̄a n̄i k̄andoo Ndios kee na x̄í'ín ñ̄ayuu n̄a, ch̄i sa'a ñ̄a kuita r̄a, sa'a ñ̄oo ndoo kuachi kua'a nda'o ñ̄ayuu. 29 Ká'in x̄í'ín ndó ñ̄a o n̄andió koo k̄ai ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu, dá ko'o sa'ai ndutá uva x̄í'ín ndó noo ió tatái Ndios dándáki na —kaá n̄a.

Yó'o n̄i ka'an Jesús ñ̄a ndata Pedro sa'a ná

30 Dá tá n̄i ndi'i n̄i keká'ano na Ndios x̄í'ín iin yaa, dá n̄i kee na kua'an n̄a din̄i yúku naní Olivos. 31 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná:

—Ndidaá vá ndo'ó dánkoo ndava'a ñ̄aá sakuaá víti, dá ch̄i di'a kaá tuti ij Ndios: “Dárkue'e ka'í yu'u t̄a ndáka léko, ta kúú ndi ndi'i va léko kuita noo ko'on”, kaáan. 32 Tído tá n̄i ndi'i n̄i natakij, dá kuió noóij noo ndo ko'in chí Galilea di'a, dá kasandaá ndo.

33 Dá n̄i kaa Pedro:

—Va'ará ná dánkoo ndava'a ndidaá t̄a yó'o mií ní, tído yu'u, o kée ta'on yu'u dión.

34 Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Mii'an ndaa ná ka'in x̄í'ón ñ̄a sakuaá víti, tá ko ñ̄a'a ta'on kana chéli, kúú sa on̄i va ta'ándá ndaton sa'a yú'u.

35 Dá n̄i kaa Pedro:

—Va'ará ná kánian kuu nduúij x̄í'ín ní, tído o ndat̄a ta'oin sa'a ní —kaá r̄a.

Ta kúú dión n̄i ka'an ndidaá k̄a t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná ñ̄oo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ndató'ón Jesús xí'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³⁶ Dá n̄i saa Jesús xí'ín taa xíonoo xí'ín ná noo naní Getsemaní. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Yó'o ni kandeí tóo ndó, dá ná ko'in lú'u ká chí káa ka'in xí'ín Ndios —kaá na.

³⁷ Dá n̄i kee Jesús ndáka na Pedro xí'ín ndi nduú de'e Zebedeo kua'an na lú'u ká noo. Dá n̄i kixian n̄i kunda'í nda'o iní Jesús, ta n̄i kasá'á ndó'o nda'o ní'o ná. ³⁸ Dá n̄i kaa na xí'ín taa kua'an xí'ín ná ñóo:

—Nda'í nda'o kúu inii. Sa ndaá ndii va kúuí xiní. Yó'o ni kandeí tóo ndó, ta kaño'o dáó ini ndo xí'ín yu'u sakuaá víti —kaá na.

³⁹ Dá n̄i kee na kua'an na lú'u ká chí noo. Dá n̄i sa kuín xití ná, ta n̄i xino taan na nda noño'o. Dá n̄i kasá'á ná ká'an na xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá kuu dítá ní ndirá ova, ña kían vei ndo'i, dá kían dítá nían. Tído ná dá'a ni kakuuan tát'o'on k̄i'o kóni yu'u. Ná kakuuan tát'o'on k̄i'o kóni mií ní —kaá na.

⁴⁰ Dá n̄i nandió koo na n̄i ndisáa na noó ndéi taa kua'an xí'ín ná ñóo, kúu sa kíd̄i va ra ndéi ra. Dá n̄i kaa na xí'ín Pedro:

—¿Á ko xí'o ndeé ta'on ini ndo kaño'o ini ndo, va'ará iin hora? ⁴¹ Kaño'o ini ndo, ta kua'an ndo xí'ín Ndios, dá ná dá'a ni kexíxi ña kini xí'ín ndó. Chí sa ió nduu ní'o ndo kee ndó ña kóni Ndios, tído ña kóni ñii ndo kían chítuu ñaá —kaá na.

⁴² Dá n̄i nandió koo tuku na kua'an na. Dá n̄i kasá'á ká'an tuku na xí'ín Ndios:

—Tatá mií, tá o kúu dítá ní ndutá ova, ña vei ndo'i, dá kían ná kakuuan tát'o'on k̄i'o kóni mií ní —kaá na.

⁴³ Dá n̄i n̄andió koo tuku na n̄i ndisáa n̄a noo ndéi t̄aa ñoó. Kúú s̄a k̄idi tuku va ra ndéi ra, ch̄i sa'ání nda'o ñaa ña ma'ánó. ⁴⁴ Dá n̄i n̄andió koo tuku na n̄i sa'an n̄a n̄i ka'an n̄a x̄i'ín Ndios ta'ándá kúú oni, ta n̄i ka'an n̄a x̄i'ín ná tát'o'on k̄i'o n̄i ka'an n̄a dao ka ta'ándá ñoó.

⁴⁵ Dá n̄i n̄andió koo tuku na n̄i ndisáa n̄a noo ndéi t̄aa kua'an x̄i'ín ná ñoó, dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín rá:

—¡Kudi ní ndó viti! ¡Ta nani'í ndée ndo viti! Ch̄i s̄a n̄i kasandaá vá hora naki'o ra n̄a n̄i nduu t̄aa ñayuú yó'o noo ndá'a t̄aa kómí kuachi. ⁴⁶ ¡Ndakuei k̄i'í ndo, ná ko'o! Kande'é ndó, ch̄i s̄a kúyati t̄aa vei naki'o yu'u noo ndá'a t̄a xiní u'u ñaa —kaá n̄a.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i tiin ra Jesús ña ko'on n̄a noó t̄a né'e choon

⁴⁷ Ká'an jí vá Jesús íin na, kúú n̄i kasáa va Judas, tá'an ra nákaa tein ndin ux̄i uu t̄aa x̄ionoo x̄i'ín ná. Ta kua'á nda'o t̄aa vei x̄i'ín rá. Dao ra né'e espada, dao ka ra né'e yíto. Ch̄i vei ra x̄i'ín choon n̄i sa'anda t̄a dut̄i sakua'a, x̄i'ín t̄a sá'ano ñoo. ⁴⁸ S̄a n̄i kasto'on va Judas x̄i'ín t̄aa ñoó ndi kee ra, dá na'a ra ndá yoo kúú Jesús, ch̄i n̄i kaa ra:

—T̄aa n̄i chitói noo ñoó, roón tiin ndó.

⁴⁹ Ta kúú vití'ón n̄i natuu yati Judas noo íin Jesús, dá n̄i kaa ra x̄i'ín ná:

—Nákaa ní, maestro.

Dá n̄i chitó rá noo ná. ⁵⁰ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Amigo, ¿ndá choon vasón?

Ta kúú n̄i natuu yati t̄aa kua'a ñoó n̄i tiin ñaa rá.

⁵¹ Ta iin t̄aa ió x̄i'ín Jesús ñoó n̄i taó rá espada ra. Ta kúú n̄i chitó'on ra do'o iin t̄a kéchóon noó t̄a dut̄i kúú noó. ⁵² Dá n̄i kaa Jesús:

—Nachikaa va'a espada xaan noó ni sa káaan, dá chi taa tiin espada, xí'in espada ta'ani kuu ra. ⁵³ ¿Á ko ná'á ta'an voon ña kuu va ka'in xí'in tatá, dá tanda'á ná uxí uú tu'u ángel kii na chindeé ná yu'u? ⁵⁴ Tído tá ná kee yu'u dión, dá kían, ¿ndi koo, dá xinkoo noo ká'an tuti i Ndios? Chi ká'an ña ki'o dión kánian ndo'i.

⁵⁵ Dá ni kaa na xí'in taa kua'a ñoo:

—¿Á ta kuj'iná vá kée ndó yu'u kúuí, sa'á ñoo vej ndó xí'in espada xí'in yíto tiin ndó yu'u? Ta ndidaá kuu vá ni sa kái xí'in ndó yé'é ño'o sa daná'i noo ndo, ta ni ko ní tiin ndó yu'u. ⁵⁶ Tído ndidaá ña yó'o kúu viti, dá ná xinkoo noo ni ka'an profeta noo tuti i Ndios —kaá na.

Ta kúu ndidaá vá ta xionoo xí'in ná ni dankoo ndava'a ñaa, ta ni xino ra kua'an ra.

Dí'a ni kuu tá ni sa in Jesús noo mií ta duti kúu noó

⁵⁷ Ta taa ni tiin Jesús, roón kúu ra ndáka ñaa kua'an ve'e Caifás, ra kúu duti kúu noó, chi ñoo ni ndítutí taa dána'a ley Moisés xí'in ta sá'ano ñoo.

⁵⁸ Ta Pedro, ndaa xíká xíká tákaa ra kua'an ra. Dá ni sa ra ni ku'u ra noo kúu yé'é ve'e ta duti kúu noo ñoo. Dá ni sa ko ra ió ra tein ta ndaa yé'é ñoo, dá koni ra ndi koo.

⁵⁹ Ta ra duti saku'a'a ñoo xí'in ta sá'ano ñoo xí'in ndidaá ka ta né'e choon ñoo Jerusalén ni ndítutí rá ndéi ra ndúkú rá ta ka'an to'ón sa'a Jesús, dá kuu nakí'o ñaa rá noo nda'á ta romano, dá ka'áni ñaa rá. ⁶⁰ Tído ko ní ni'i ta'on ra iin kuachi ká'ano dákuío ra Jesús, va'ará ku'a'á nda'o taa ni nakuíta ni ka'an to'ón sa'a ná. Tído tá ni ndi'i, dá ni ndakuei uú ka taa ni ka'an kuachi ra sa'a ná, ⁶¹ ta kaá ra:

—Di'a ta'ani n̄i kaa taa xaan: “Ío choon noo ndá'í ña kían nakani ndi'ii ve'e ño'o Ndios, ta t̄ixi kuu óni kandeé yu'u nduva'i ña” —kaá ra.

⁶² Dá n̄i ndakuín ndichi mií t̄a duti kúu noó ñóó. Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—¿Ndiva'a k̄o ká'on chindeéon miíon? ¿Á ña ndaa kían ká'an kuachi t̄a kaa sa'on o koó? —kaá ra xí'ín Jesús.

⁶³ Tído tádi óon va íin Jesús.

Dá n̄i n̄andió k̄o tuku t̄a duti kúu noó ñóó n̄i ndato'ón ñaá rá:

—Xí'ín kuu Ndios takí sa'ándái choon nooon ña kasto'on ndaa xí'ín ndu'u. ¿Á yo'ó kúu Cristo, na dákaki ñaá? ¿Á yo'ó kúu de'e Ndios?

⁶⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Táto'on k̄i'o ká'an ní, k̄i'o dión kían. Ta ká'an ta'ani yu'u xí'ín ní ña nda kuu víti koni ndo na n̄i nduu t̄a ñayuú yó'o nakoo na xoo kuá'a tatá Ndios, noo ío na dándaki na. Ta koni ta'ani ndó kii na tein vik̄o tánee induú —kaá na.

⁶⁵ Ta kúu n̄i ndatá t̄a duti kúu noó ñóó kotó ra sa'á ña n̄i xido téi ini ra. Dá n̄i kaa ra:

—¡N̄i ka'an ndava'a t̄a yó'o sa'a Ndios! ¿Ndá choon kuu ka yo cháá ka t̄a ka'an kuachi sa'a rá? Ch̄i vití'ón kuií n̄i seídó'o va mií ndó ña n̄i ka'an ndava'a t̄a yó'o sa'a Ndios. ⁶⁶ ¿Ndí kían náta'an ini ndo keeá xí'ín rá?

Dá n̄i kaa dao ka t̄a ñóó:

—Kánian kuu va ra sa'á ña n̄i ka'an ra dión.

⁶⁷ Dá n̄i tuu ndaa dijí dao ra noo ná, ta dao ka ra n̄i kani ñaá xí'ín yikí, ta dao ka ra n̄i koon da'anda noo ná, ⁶⁸ ta kaá ra xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kúúón Cristo, dá kían nakoni ini kíi ndi ndáa ndu'u nī kani ñáá.

Di'a nī kuu, dá nī ndata Pedro sa'a Jesús onī ta'ándá

⁶⁹ Ta ió Pedro sata vé'e noo ndéi dao ka ñayuu ñoó. Dá nī natuu yati iin ñá'a kéchóon ve'e ñoó. Dá nī kaaan xí'ín rá:

—Xíonoo ta'ani yo'ó xí'ín Jesús, ta kúú kuendá Galilea káa, ¿daá koó?

⁷⁰ Tído nī ndata vá Pedro sa'a Jesús noo ndidaá ñayuu ndéi ñoó, ta kaá ra:

—Ko ná'í nda sa'a ká'on.

⁷¹ Dá nī kee ra kua'an ra noo kúú yé'é di'a. Dá nī xini ñáá iin ka ñá'a. Dá nī kaaan xí'ín dao ñayuu ndíta ñoó:

—Taa káa ta'ani kúú kuendá Jesús, ta ñoo Nazaret.

⁷² Ta kúú tuku va nī ndata rá sa'a Jesús, ta kaá ra:

—Miían ndaa kuiti ko ná'á ta'on yu'u taa ká'an ní sa'a.

⁷³ Ta kúú lú'u ka tóó, dá nī natuu yati dao ka na ndíta ñoó, dá nī kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti kuendá Jesús kúú yo'ó, dá chí táto'on ká'an ta Galilea, kí'o dión ká'on.

⁷⁴ Dá nī kasá'á ká'an ndava'a ra, ta kaá ra:

—Ná'á Ndios ña ko ná'á ta'on yu'u taa ká'an ní sa'a ñoó.

Ta nī ndi'i nī ka'an ra dión, ta kúú nī kana va chéli. ⁷⁵ Dá ví nī ndísáa ini ra to'on nī ka'an Jesús xí'ín rá, chí di'a nī kaa na: “Tá ko ñá'a kana chéli, ta kúú sa ndata yo'ó sa'a yu'u onī ta'ándá”, kaá na. Dá nī keta ra sata vé'e, ta kúú nda'í nda'o nī saki ra.

27

Dì'a nì kuu tá nì sà ùn Jesús noó tà naní Pilato

¹ Tá nì tuu noo, dá nì ndató'ón kue'é tà dutì sakua'a, xí'ín tà sá'ano ñoo ndi koo kee ra, dá nakì'o ra Jesús noo ndá'a tà né'e choon romano, dá ka'ání ñaá rá. ² Dá nì kató ñaá rá ndáka ra nì saá ra nì nakì'o ra noo ndá'a tà né'e choon romano naní Pilato.

Dì'a nì kuu tá nì sa'ání Judas mií rá

³ Kúú nì kandaá ini Judas, tá'an ra nì nakì'o Jesús noo nda'á taa xiní u'u ñaá, ña sà nì kandoo ra né'e choon ña ka'ání rá Jesús. Kúú nì nandió né'e ra oko uxì dì'ón plata noó tà dutì sakua'a xí'ín tà sá'ano, dá chì nì nandikó iní ra sa'á ña nì ya'a ra nì kee ra, ⁴ dá kaá ra:

—Nì kee yu'u iin kuachi, dá chì nì nakì'o yu'u iin taa koó kuachi noo ndo'ó.

Dá nì kaa tà dutì ñoó:

—Kò sa'ání ta'on ndu mií ndú. Kuachi mií vóón kíán.

⁵ Dá nì ko'ono ni'ini ra dì'ón plata ñoó noo kúú yé'é ño'o ñoó. Dá nì keta ra kua'an ra. Ta kúú ñoó nì sa'an ra nì chirkaa ra mií rá, dá nì xí'i ra.

⁶ Dá nì nditútí tà dutì sakua'a ñoó dì'ón ñoó, dá nì kaa ra:

—O kúu ta'on taán yo dì'ón yó'o noó dì'ón dóko ñayuu noo Ndios, dá chì kíán ya'i sa'a nì ndìi.

⁷ Dá tá nì ndi'i nì ndató'ón kueé ra, dá nì xiin ra iin ñó'o noó tà káva'a kidi, dá ná koo noó nduxi na tukú xí'i. ⁸ Sa'á ñoó nda kuu víti naní ñó'o ñoó, noñó'o nì. ⁹ Dión, dá nì xinkoo to'on ká'an ña nì taa profeta Jeremías: “Nì ki'in ra oko uxì dì'ón plata, ña nì chiyá'i ra sa'a ná tát'o'on nì chirkaa ini

tə ñoo Israel kakuu ya'i na, ¹⁰ ta xí'ín di'ón ñoo ñi xiin ra ñó'oo noo təa káva'a kidi. Dión ñi kaa sato'oo yo Ndios xí'ín yu'u.”

Di'a ñi kuu tá ñi sa ñin Jesús noo təa naní Pilato

¹¹ Tá ñi sa ku'ín Jesús noo Pilato, ra dándáki ñoo ñó'oo kuendá Judea ñoo, dá ñi ndato'ón ñaá rá:

—¿Á yo'oo kúu rey noo na Israel?

Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta dión kaá mií ní.

¹² Ta va'ará dátaí kuachi ñaá tə duti saku'a, xí'ín tə sá'ano ñoo, tido ñi iin tó'ón to'on ko ní ka'an na.

¹³ Dá ñi kaa tuku Pilato xí'ín ná:

—¿Á ko seídó'oo ta'an voón ña ki'oo dión ví káva'a ra kuachi sa'on? —kaá ra.

¹⁴ Tido ñi iin tó'ón to'on ko ní ka'an na. Sa'á ñoo kúu ñi naá vá iní Pilato.

Di'a ñi kuu, dá ñi sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

¹⁵ Ta iin iin tein víko pascua dáyaa Pilato iin təa nákaa ve'e kaa, tá'an ra kándoo na ñoo Israel sa'a.

¹⁶ Ta daá ñoo nákaa iin təa naní Barrabás ve'e kaa, ta iin ní kúu ká'an na sa'a rá ña kúu rá iin tə kini.

¹⁷ Ta sa'á ña ñi nataka ku'a'á ñayuu noo Pilato, sa'á ñoo ñi ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndá yoo dáyaa yu'u, kóni ndo? ¿Á Barrabás dáyaai, o Jesús, tá'an ra chinaní ndó kúu Cristo?

¹⁸ Dión ñi kaa Pilato, chi ñi kandaa ini ra ña sa'á ña u'u iní vá tə duti ñoo, sa'á ñoo ñi naki'oo ra Jesús noo ndá'a rá.

¹⁹ Ta nda noo ió ra sa'ándá ra choon ñoo, ñi tanda'á ñadi'í ra choon ñi saaan noo rá, ta kaáan: “Ná dá'a ni kendava'ón xí'ín təa xaan, chi təa ndaa

kúu rá. Dá chi nda'í nda'o n*í* san*í* sa'a rá n*í* tuu noo kuu víti.”

²⁰ Tído n*í* kasá'á ta duti sakua'a xí'ín ta sá'ano ñoo dáka'an kue'é ra ñayuu kuá'a ñoo ña ná kaka na ña dáyaa ra Barrabás, ta ná ka'ání rá Jesús. ²¹ Dá n*í* nandió koo tuku Pilato n*í* ndato'ón rá ñayuu ñoo:

—¿Ndi káa iin taa yó'o dáya*ai*, kóni ndo?

Dá n*í* kaa ñayuu kuá'a ñoo:

—Dáyaa ní Barrabás xaan.

²² Dá n*í* kaa Pilato xí'ín ná:

—¿Ndí k*ian* kóni ndo keei xí'ín Jesús yó'o, tá'an ra kaá ndo kúu Cristo, tá dáá?

Dá n*í* kaa ñayuu kuá'a ñoo:

—Chirkaa ní ra ndika cruz.

²³ Dá n*í* kaa Pilato xí'ín ná:

—Ta, ¿ndí k*ian* kini n*í* ya'a taa yó'o n*í* kee ra?

Tído kúu n*í*'i cháa ka ví n*í* kasá'á káyu'ú ñayuu kuá'a ñoo:

—¿Chirkaa ní ra ndika cruz!

²⁴ Kúu n*í* kanda*a* ini Pilato ña ko kándeé ka ra ka'an ra xí'ín ñayuu kuá'a ñoo, chi di'a n*í* nakui*na* va*a* cháa ka ví ná. Sa'á ñoo n*í* ki'in ra cháa takui*í*, ta n*í* nakata ra ndá'a rá noo ndidaá na ñoo Israel ñoo, dá n*í* kaa ra xí'ín ná:

—O kándio kuachi ta'on yu'u sa'á n*í* taa yó'o, chi kúu rá iin taa ndaa. Mií vá ndó kúu na ná kandido kuachi sa'a rá.

²⁵ Dá n*í* kaa ndidaá na ñoo ñoo:

—Ndu'u ná kandido kuachi sa'á n*í* rá, ta nda de'e ndu ná kandido kuachi sa'a ra.

²⁶ Dá n*í* dayáa Pilato Barrabás. Dá tá n*í* ndi'i n*í* kani soldado Jesús xí'ín chirrión, dá n*í* nak*í*o ñaa Pilato noo ndá'a rá, dá ná ko'on ra chirkaa ñaa rá ndika cruz.

27 Dá n̄i n̄aki'in ñáá soldado kuendá Pilato ndáka ra kua'an ra nda maá ini ve'e chóon ta romano. Dá n̄i nadatakā ra ndidaá ka soldado kúu kuendá ra, dá n̄i kaō noo ra Jesús noo ín na ñoó. 28 Dá n̄i taó rá dá'on ná. Dá n̄i dakuí'ino ñáá rá iin dá'on kua'á toón. 29 Dá n̄i ch̄inóo ra iin corona n̄i kava'a xí'ín ion din̄i ná. Ta n̄i ch̄irnee ra iin tañíí ndá'a xoo kuá'a na. Dá n̄i kasá'á sá kūita x̄ití rá noo ná, dá ked̄iki ñáá rá, dá kaá ra xí'ín ná:

—Na ká'ano kúu mií ní, na kúu rey noo na Israel —kaá ra.

30 Ta n̄i tuu ndaa dij̄i ñáá rá, ta n̄i x̄io ndaa ra tañíí né'e na ñoó n̄i koon ra din̄i ná. 31 Tá n̄i ndi'i n̄i ked̄iki ñáá rá, dá n̄i ditá rá dá'on ñoó. Dá n̄i nadakuí'ino ñáá rá dá'on mií ná. Dá ví n̄i kee ra ndáka ñáá rá kua'an ra chirkaa ra nd̄ika cruz.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i chirkaa ra Jesús nd̄ika cruz

32 Ta noo ndáka ñáá rá kua'an ra ñoó, n̄i n̄aki'in tá'an ra xí'ín iin ta naní Simón, ta kúu kuendá Cirene. Dá n̄i kendúsa ra xí'ín ta yó'o ña ná kadokó ra cruz ko'on ra.

33 Dá n̄i saa ra noo naní Gólgota. To'on yó'o kóni kaa yikí lásá din̄i nd̄i.

34 Dá n̄i x̄i'o ra vino n̄i daká tá'an xí'ín ndiró ova ko'o Jesús. Dá tá n̄i ndi'i n̄i xirndodó ná ra, kúu ko ní x̄iin ta'on na ko'o na ra. 35 Dá tá n̄i ndi'i n̄i chirkaa ñáá rá nd̄ika cruz, dá n̄i sa ndei ra n̄i sadikí ra suerte xí'ín dá'on ná, dá ná kande'á ndi ndáa dá'on kánian ni'í iin rá iin ra. Dión n̄i kee ra, dá n̄i x̄inkoo to'on n̄i ka'an profeta, ch̄i d̄i'a n̄i kaa na: “N̄i n̄aka'anda ra dá'amái, ch̄i n̄i sadikí ra suerte xí'án.”

36 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa ndei ra ndéi ra ndaá ra Jesús. 37 Ta n̄i kani ra iin tabla yati din̄i cruz ñoó,

ta ká'an ndá sa'a kían tákaa na ñoó. Ta di'a kaáan: “Taa yó'o kúú Jesús, t̄a kúú rey noó na ñoo Israel.”
 38 Ta n̄i chirkuei ta'ani ra ūu t̄a kui'íná ndika dao ka cruz. Iin ra tákaa xoo kuá'a na, ta iin ka ra tákaa xoo íti na.

39 Ta ñayuu chíka'anda kua'an noó tákaa na ñoó kédiki ndaa ñaa ná, ta kaó na din̄i ná kénóo na Jesús, 40 ta kaá na:

—Kaá yo'ó ña nakani ndi'ón ve'e ño'lo ká'ano yo, ta kúú t̄ixi on̄i va kuu, kúú sa nduva'a voón ña, kaáon. Sa'á ñoó ndani dákaki miíon viti. Kua'an noo kí ndika cruz xaan tá miian ndaa de'e Ndios kúúon.

41 Ta díon ta'ani kédiki ñaa t̄a duti sakua'a ñoó, xí'in t̄a dána'a ley Moisés, xí'in t̄a fariseo ndíta ra, ta kaá ra:

42 —Dao ka va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, tído ko kándéé ta'on ra dákaki ra mií rá viti. Tá nda rey yo kúú rá, dá kían ná noo kí rá ndika cruz káa, dá ná kandísa yó ra. 43 N̄i kandeé iní t̄a káa Ndios, sa'á ñoó ná dákaki ñaa Ndios viti tá miian ndaa kú'u iní na sa'a rá, chí kaá ra ña kúú rá de'e Ndios —kaá ra ndíta ra.

44 Ta kána'á ta'ani nda ūu t̄a kui'íná tákuei iin iin xoo díin ná xí'in ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i x̄i'i Jesús

45 Ta nda kaxuu kuu dáá ñoó n̄i nakuin naá iin ní kúú ñayuu nda ka on̄i sa'ini.

46 Tá kua'an kasandaá ka on̄i sa'ini, kúú n̄i'ndá'o n̄i kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —to'on yó'o kían kóni kaa: Ndios mií, Ndios mií, ¿ndiva'a n̄i dayáa ndá'a ní yu'u?

47 Tá n̄i seido'o dao kā tāa ndíta ñoó ñā n̄i kaa nā dión, dá n̄i kaa ra:

—Kueídó'o ndó, chí kána ra profeta Elías.

48 Ta kúú vití'ón n̄i kankono iin tāa n̄i sa'an rā n̄i dandáxi ra iin tá'í dá'on xí'ín vino iá. Dá n̄i so'oni raán din̄i iin tañíí. Dá n̄i chinee raan yú'u Jesús, dá ná ko'o na ra. 49 Dá n̄i kaa dao kā ñayuu ndíta ñoó:

—Ná dá'a ni kee ní dión. Ná kandati yó, ta ná kande'á á kasā Elías chindeé ñaá ná —kaá na.

50 Ta kúú n̄i'i nda'o n̄i kayu'ú tuku Jesús, dá n̄i naki'o na mií ná n̄i xi'í na.

51 Ta kúú mií hora daá ñoó n̄i ndata dao dá'on tákaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. N̄i keean nda yú'an̄ n̄ino, ta kúú nda yú'an̄ n̄ino n̄i xinō noó n̄i ndata ñá. Ta kúú n̄i'i nda'o ni taan, ta kúú n̄i ndata dao ñā kúú yuu ndáá, 52 ta n̄i nonō yé'é káo noo ñó'o nd̄i, ta kúú kuá'á nda'o ñayuu Ndios, nā n̄i xi'í, n̄i nataki. 53 Dá tá n̄i ndi'i n̄i nataki Jesús, dá n̄i kuu n̄i kankuei ñayuu ñoó ini káo ñoó, dá n̄i sa'an nā ñoo Jerusalén, ñā kúú ñoo īi, ta ñoó n̄i na'a noo ná noó kuá'á nda'o ñayuu.

54 Ta mií ta dándáki soldado ín ra xí'ín dao kā soldado ndaá rā Jesús noo tákaa na ndika cruz ñoó. Dá tá n̄i xini rā ñā n̄i taan xí'ín dao kā ña'a n̄i kuu, kúú n̄i yu'ú nda'o ra, ta n̄i kaa ra:

—Miían ndaā ndisa de'e Ndios n̄i sā kuu tāa yó'o —kaá ra.

55 Ta xíká vá ndíta kuá'á nda'o nā ñá'a ndé'é ná ñā n̄i ndo'o Jesús. Ta noón kúú nā n̄i xionoo xí'ín Jesús ndā rá n̄i kasá'á ná kuendá Galilea xionoo na, ta sā chindeé ñaá ná. 56 Ta tein nā ñá'a ñoó nákaa María Magdalena, xí'ín María, naná Jacobo xí'ín José, xí'ín naná tāa kúú de'e Zebedeo.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduxi Jesús

⁵⁷ Tá n̄i kuaá kuu dáá ñóó, dá n̄i saa iin tāa kuiká naní José, tā ñoo Arimatea, ta sā xionoo ta'ani ra xí'ín Jesús. ⁵⁸ Ta n̄i sa'an ra noo nákaa Pilato, dá n̄i xika ra ña ná naki'o ra yikí koño Jesús noo rá. Dá n̄i sa'anda Pilato choon noo soldado ra ña ná ko'on ra naki'o ra yikí koño Jesús noo José ñoo.

⁵⁹ Dá n̄i saa ra n̄i danóo ñaá rá ndika cruz. Dá n̄i naki'in ñaá José, dá n̄i naxhituu ñaá rá xí'ín iin sábana n̄i ndoo. ⁶⁰ Dá n̄i sa'an ra n̄i chikáa ñaá rá ini iin yái saá, ña n̄i kaan mií rá ndika káo. Dá tá n̄i ndi'i n̄i sadi ra yu'ú yái ñoo xí'ín iin yuu chiká'ano, dá n̄i kee ra kua'an ra. ⁶¹ Ta yu'ú yái ñoo n̄i ndoo María Magdalena xí'ín iin ka María ñoo ndéi na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Pilato choon ña kandeí soldado kandaa ra yu'ú yái ñoo

⁶² Sa n̄i ya'a kuu kénduu na Israel ña'a kasá'an na. Tá n̄i tuu noo iin ka kuu, dá n̄i nataka ta duti sakua'a xí'ín ta fariseo noo Pilato, ⁶³ dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—Tatá, n̄i ndisáa ini ndu ña sa ká'an ta to'on ñoo ña tixi kuu óni, dá nataki ra, kaá ra tá ko ñá'a kuu ra. ⁶⁴ Sa'á ñoo ka'anda ní choon ña ná kandaa va'a soldado ní yu'ú yái noo nákaa ra nda ná kasandaá kuu óni. Dá chi oon ni ví kasaa ta sa xionoo xí'ín rá iin sakuaá natao kuí'íná ñaá rá, dá kaa ra xí'ín na ñoo ndu ña n̄i nataki ra, dá kían tuú cháa ka choon o duú ta'ándá mií noo.

⁶⁵ Dá n̄i kaa Pilato xí'ín rá:

—Xaan ndíta soldado. Kandaka ndó ra kua'an ndo, ta nakuíta ra kandaa ra yái ndii ñoo táto'on ki'o kóni ndo —kaá ra.

66 Dá n̄i sa'an r̄a n̄i sadi toon ra yu'ú yáí ñoó, ch̄i n̄i kani ra sello yé'án, ta n̄i ch̄ikata ra soldado ndíta ra ndaá raán.

28

Di'a n̄i kuu tá n̄i n̄ataki Jesús

1 Tá n̄i ya'a kuu n̄ani'i ndée na Israel, na'a va'a kuu m̄i noó kásá'á sa'a semana, dá n̄i kee María Magdalena x̄i'ín iin ka María ñoó kua'an na kande'é ná yáí noó n̄i nduxi Jesús. 2 Ta kúú n̄i'í nda'o n̄i taan, dá ch̄i n̄i n̄axino iin ángel kéchóon noo sato'o yo Ndios n̄i kii chí induú, dá n̄i natuu yati na noó n̄i nduxi Jesús, dá n̄i d̄itá ná yuu ká'ano ñoó, dá n̄i sa koo na ió na sataán. 3 Tát̄o'on k̄i'o náye'e ndaa noo sá kuijn tasa, k̄i'o dión ndato yé'e na, ta kuxí kach̄i dá'on ná. 4 Ta kúú n̄i yu'ú nda'o soldado ndíta ndaá yu'ú yáí ñoó n̄i kee na, ta kúú ndéi n̄ino oon ví rá ndíta ra, ta kéeá kuendá ndaá nd̄i va kúú rá ndíta ra. 5 Dá tá n̄i saa na ñá'a ñoó, dá n̄i kaa ángel ñoó x̄i'ín ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, ch̄i sa ná'á vái ña vei ndó nándukú ndó Jesús, na n̄i sarkaa nd̄ika cruz. 6 Tído koó ka na nákaa yó'o. Sa n̄i n̄ataki va na tát̄o'on k̄i'o n̄i sa ká'an na x̄i'ín ndó. Nak̄i ndo kande'é ndó noó n̄i sa nóo na kúú sato'o yo, dá koni ndo. 7 Kua'án k̄i'í ndo kasto'on ndó x̄i'ín ndidaá ta x̄ionoo x̄i'ín ná ña n̄i n̄ataki va na. Ta kuió noó na ko'on na noo rá chí Galilea di'a. Ta nda ñoó ví, dá koni ñaá rá, kaa ndo x̄i'ín rá. Choon yó'o vei kasto'in x̄i'ín ndó —kaá ángel ñoó.

8 Dá n̄i kan̄kuei na yu'ú yáí ñoó, ta kúú yu'ú nda'o na. Tído kadij nda'o ta'ani ini na tax̄i tá'an na kua'an na kasto'on na to'on saá yó'o x̄i'ín ta x̄ionoo

xí'ín Jesús. Ta noo taxí tá'an na kua'an na kasto'on na sa'a to'on saá yó'o xí'ín ta xionoo xí'ín ná, ⁹ kúu iin kuití vá nì na'a noo Jesús noó kua'an na ñoo, dá nì kaa na:

—¿Á kúkueé ni ndó?

Dá nì natuu yati na noo íin Jesús, ta nì nomi ni'ini na sa'a ná, ta dión nì sa ndaño'o ñaá ná. ¹⁰ Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo. Kua'an ndo kasto'on ndó xí'ín ñani kuálí ña ná ko'on xi chí Galilea di'a, ta ñoo koni xi yu'u —kaá na.

Dì'a kua'an ña nì kaa soldado sa'a ndí kían nì ndo'o Jesús

¹¹ Tá nì ndi'i nì kee na ñá'a ñoo kua'an na, dá nì kee ta ndáa yu'ú yá ñoo kua'an ra ñoo Jerusalén. Tá nì saa ra, dá nì naki'o ra kuendá noó ta duti sakua'a sa'a ndidaá ña nì kuu ñoo. ¹² Dá nì kana ta duti kúu noó ñoo ndidaá ta sá'ano ñoo. Dá tá nì ndi'i nì ndató'on kue'é ra, dá nì xi'o ra kua'a nda'o di'on noo soldado ñoo, ¹³ ta nì kaa ra xí'ín rá:

—Kaa ndo xí'ín ñayuu ña ñoo tádi nì kii ta sa xionoo xí'ín rá, ta nì taó kuí'íná rá yikí koño ra né'e ra kua'an ra tein kidi ndu, kaa ndo. ¹⁴ Tá ndá ndi kuu nì ni'i tó'on Pilato, o sa nákaní ini ndo, chi mií vá ndú ná'a ká'an ndu sa'a ndo, dá ná dá'a nì ka'ání rá ndo —kaá ra xí'ín soldado ñoo.

¹⁵ Dá nì ki'in ra di'on ñoo. Dá nì kee ra tát'on nì ta'andá choon noo rá. Ta nda kuu víti ká'an na Israel ña nì nataó kuí'íná ñaá ta nì sa xionoo xí'ín ná.

Yó'o sa'ándá Jesús choon noó taa xionoo xí'ín ná ña ná ko'on ra dána'a ra to'on na iin ní kúu ñayuu yó'o

16 Dá n̄i kee ndin ux̄i iin t̄aa x̄ionoo x̄í'ín Jesús kua'an r̄a iin yúku ín chí kuendá Galilea tát̄o'on n̄i sa'anda n̄a choon noo rá. 17 Tá n̄i xini r̄a Jesús, dá n̄i sa ndañ̄o'o ñaa rá. Tído nákan̄i kuách̄i īi vá ini dao ra. 18 Dá n̄i natuu yati Jesús noo rá, dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—N̄i nat̄iin yu'u ndidaá choon ñ̄a dándák̄ii induú x̄í'ín noñ̄ó'o yó'o. 19 Sa'á ñ̄oó kua'an ndo dána'a ndo noo ñ̄ayuu ndéi ndidaá ñ̄oo ñ̄ó'o ñ̄ayuú yó'o sa'a yú'u, dá ná kakuu na kuendá yu'u. Ta dákodo ndút̄a ndo ná x̄í'ín kuu tatá Ndios, x̄í'ín kuu de'e na, x̄í'ín kuu Esp̄iritu īi, 20 ta dána'a ndo noo ná ná kee na ndidaá choon n̄i sa'andaj̄ noo ndo. Ta kooi x̄í'ín ndó ndidaá tá'an kuu, nda noo ndi'i kuií ñ̄ayuú yó'o. Dión ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús**
**New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f